

Eindrapport

Onderzoek “Antwoord op de Krimp”

“Naar een toekomstbestendig en passend onderwijsaanbod voor Salland”.

Inhoud

Eindrapport.....	1
Onderzoek “Antwoord op de Krimp”	1
Leeswijzer	3
Inleiding	4
Samenvatting.....	8
1. Onderwijshuisvesting Olst-Wijhe en Raalte in beeld	16
2. Leerlingenaantallen	19
3. Bezetting onderwijsgebouwen	21
4. Exploitatie onderwijsgebouwen	26
5. Planmatig onderhoud onderwijsgebouwen	28
6. Kwaliteit	33
7 Scenario’s gemeente Raalte.	34
7.1 Raalte-Dorp.....	35
7.2 Raalte-Noord	41
7.3 Heino	46
7.4 Overige kernen Raalte	49
7.5 Algemeen advies voor schoolbesturen en gemeente Raalte	54
8 Scenario’s gemeente Olst-Wijhe	55
8.1 Wijhe en Boerhaar	55
8.2 Olst, Boskamp en Den Nul	66
8.3 Overige kernen Olst-Wijhe	80
Verklarende woordenlijst	92
Bronnen	93

Leeswijzer

Deze leeswijzer legt uit hoe deze rapportage is opgebouwd en hoe het gelezen kan worden.

Het onderzoek "Antwoord op de Krimp", naar een toekomstbestendig en passend onderwijsaanbod voor Salland, is in meerdere fasen uitgevoerd.

Het rapport begint met een inleiding waarin de opdracht en de projectorganisatie worden beschreven. Vervolgens geeft het rapport een samenvatting van de opbrengsten van het onderzoek zowel voor de gemeente Raalte als de gemeente Olst-Wijhe.

In hoofdstuk 1 tot en met hoofdstuk 6, is de eerste fase van het onderzoek, de basisinventarisatie, beschreven. In deze hoofdstukken is door middel van overzichten inzicht gegeven in de huidige onderwijsvoorzieningen, zowel op het gebied van leerlingenaantallen en prognoses, bezetting, exploitatie en onderhoud. Alle overzichten zijn voorzien van een toelichting.

In hoofdstuk 7 en 8 zijn de opbrengsten per dorp, dorpsdeel of dorp met aanliggende kernen in beide gemeenten geanalyseerd en geduid. Op basis van de knelpunten en de onderzoeksvraag naar scenario's voor toekomstbestendige, betaalbare, kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen zijn per dorp/kern scenario's beschreven. Dit heeft geresulteerd in scenario's voor Raalte-Dorp, Raalte-Noord, Overige kernen Raalte (Broekland, Heeten, Luttenberg, Nieuw-Heeten, Mariënheem), Wijhe-Boerhaar, Olst-Boskamp-Den Nul en Overige kernen Olst-Wijhe (Wesum en Wesepe).

Het rapport wordt afgesloten met een overzicht van de gebruikte bronnen.

Inleiding

Vanuit de subsidie voor een projectregisseur krimp is er in het tweede kwartaal 2016 gestart met het onderzoek naar de gevolgen van de leerlingendaling voor de regio Salland. In deze rapportage zijn de uitkomsten van de inventarisatie overzichtelijk in beeld gebracht, zij vormen de basis voor de tweede fase.

Het onderzoek heeft betrekking op de voorzieningen voor PO en VO¹ in de gemeenten Raalte en Olst-Wijhe in Salland, twee deelregio's die allebei te maken hebben met een forse krimp, maar allebei een eigen specifieke problematiek kennen. Stichting de Mare en Stichting mijnplein zijn schoolbesturen met de meeste scholen in Salland (32 van de 36) en zij trekken hierin samen op. In samenspraak met de gemeente Olst-Wijhe en de gemeente Raalte hebben beide schoolbesturen de subsidieaanvraag ingediend. Deze vier partijen samen vormen de stuurgroep van het project. De overige schoolbesturen in de regio Salland (platteland) zijn benaderd en hebben uitgesproken niet te willen deelnemen aan de uitwerking van de projectopdracht. Het betreft RK Basisschool St. Nicolaas in Lierderholthuis en Basisschool met de Bijbel De Linde in Laag Zuthem². Vanuit het voortgezet onderwijs nemen de besturen van het Carmel College Salland en van het Van der Capellen scholengemeenschap in Wijhe deel aan dit project.

De opdracht

De opdracht voor de projectleider en de projectgroep, die bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeenten³ en schoolbesturen, luidt:

- Breng de gevolgen van de daling van het aantal leerlingen in de regio Salland op basis van de prognoses en de analyse van bevolkingsontwikkeling voor de komende 15-20 jaar in kaart.
- Betrek de directeurs van scholen, de medezeggenschapsraden ouders, het personeel en vertegenwoordigers van dorpsraden en dorpsbelangen en andere stakeholders bij deze analyse.
- Stel samen met de ketenpartners en stakeholders uitgangspunten en kaders op met betrekking tot omvang, inhoud en samenstelling huisvesting en locatie voor toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen voor onze regio.
- Geef op basis van de scenario's de voor- en nadelen aan van de verschillende mogelijkheden.
- Participeer in netwerken rond krimp en leerlingdaling die het ministerie van OCW organiseert om kennis te delen en goede voorbeelden uit te wisselen en onderhoudt contacten met de accountmanagers leerlingdaling van het Ministerie van OCW
- Werk samen met de werkgroepen die beleid ontwikkelen voor transitie jeugdzorg en Passend Onderwijs en onderzoek de mogelijkheden voor synergie en samenwerking

¹ Opmerking.

Het onderzoek heeft in eerste instantie betrekking op het PO en VO in Salland. Dat betekent niet dat het speciaal basisonderwijs niet aan de orde komt. Integendeel, op basis van de uitkomsten interviews en de besprekingen over de gevolgen van passend onderwijs met Epos voor het PO en VO zullen we in de tweede fase ook scenario's voor scholen voor speciaal onderwijs meenemen.

Belangrijk uitgangspunt is dat speciaal (basis) onderwijs altijd vanuit de relatie met regulier onderwijs wordt bekeken.

² Catent en De Linde hebben beide aangegeven niet actief mee te doen aan het onderzoek, maar volgen het wel met belangstelling. Beide scholen richten zich meer op de regio Zwolle, waar zij aangesloten zijn bij samenwerkingsverbanden.

³ Vanuit beide gemeenten is er gedurende het gehele proces (ambtelijke) betrokkenheid geweest bij het project in een adviserende rol.

- Hanteer daarbij de volgende randvoorwaarden:
 - Thuisnabij onderwijs waar dat mogelijk is
 - Onderwijs dat het predicaat 'Goede kwaliteit' heeft
 - Onderwijsvoorzieningen waar plaats is voor scholen met een eigen identiteit
 - Voorzieningen die sociale samenhang versterken en leefbaarheid bevorderen
 - Structureel gezond te bekostigen zijn

Onderzoeksvragen

Tijdens de eerste en tweede fase gaan we de onderzoeksvragen beantwoorden. Belangrijke vraag daarbij is, welke veranderingen staan ons te wachten?

- Dalend aantal leerlingen die schoollocaties onder de opheffingsnorm kunnen brengen.
- Toename van de leegstand in schoolgebouwen voor zowel Stichting de Mare als mijnplein.
- Schoolbesturen die zelf verantwoordelijk zijn voor in stand houden scholen en huisvesting.
- Nadenken over de vraag hoe we basisonderwijs in Olst-Wijhe en Raalte thuisnabij kunnen houden. Wat is thuisnabij?
- Nadenken over de vraag wat de ondergrens is voor het openhouden van schoollocaties in relatie tot:
 - Thuisnabij onderwijs waar liggen de grenzen?
 - Wat is een passende groepsgrootte?
 - Welke kwaliteit van onderwijs streven we na?
 - Een verantwoorde sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, waar bestaat die uit?
 - Welke verbinding/aansluiting willen we met het voortgezet onderwijs?

En wat zouden mogelijke antwoorden kunnen zijn op de ontwikkelingen die op ons af komen en wat kunnen we leren van anderen?

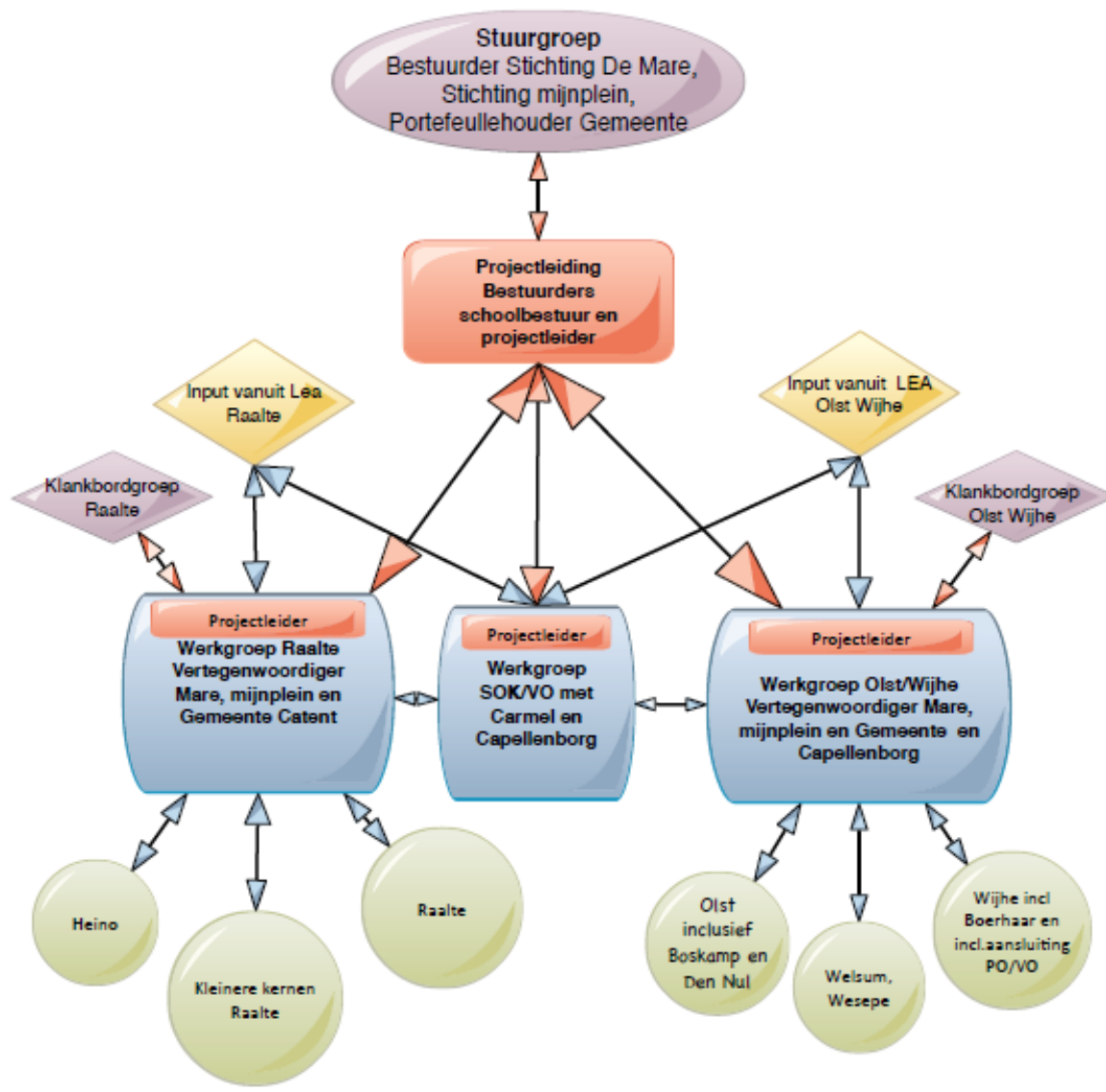
Fasering

De opdracht wordt in drie fasen uitgevoerd:

Fasering en planning		
Fase 1	Mei – Sep 2016	Inventarisatie basisgegevens en de analyse per kern/dorp, combinatie van kernen en dorpen en gemeente.
Fase 2	Sept – Nov 2016	Bespreking van de uitkomsten knelpunten met de scholen, gemeenten en stakeholders en het in taakgroepen formuleren van oplossingen. Hoofdvraag daarbij is: Hoe realiseren we duurzaam en goede onderwijsvoorzieningen die toekomstbestendig zijn én structureel gezond geëxploiteerd kunnen worden.
Fase 3	Nov 2016 – Jan 2017	Inhoudelijke en waar mogelijk een financiële uitwerking van de scenario's in een eindrapport.

De Projectorganisatie

Hieronder is de projectorganisatie schematisch weergegeven.

Projectleider en penvoerder

Stichting de Mare en mijnplein zijn projecteigenaar, penvoerder en projectleider. De twee besturen en de twee gemeenten hebben in de stuurgroep de projectopdracht vastgesteld. Hierdoor is er sprake van een breed draagvlak en mandaat. Omdat de opdracht betrekking heeft op de gehele regio Salland, is de projectgroep samengesteld uit de projectleiders van beide gemeenten, een ambtenaar en de procesbegeleiders. Daaronder komen per gemeente drie werkgroepen te hangen waarin alle deelnemende besturen en beide gemeenten vertegenwoordigd zijn.

Werkgroepen en taakgroepen

Er is gewerkt met twee werkgroepen. Een werkgroep Raalte en een werkgroep Olst-Wijhe. Daarnaast is het project besproken in de Sallandse Onderwijskamer, waar met name is gekeken naar de problematiek voor het VO en de aansluiting VO PO voor de gehele regio.

In de twee werkgroepen zijn telkens de besturen en de gemeente, waarvoor ze een deelopdracht gaan uitvoeren, vertegenwoordigd. In de Sallandse Onderwijskamer zijn alle schoolbesturen VO en PO en SO vertegenwoordigd.

Onder deze werkgroepen hangen de taakgroepen die op dorpskernniveau oplossingen voor de knelpunten hebben geformuleerd.

In dit onderzoek is door schoolbesturen en procesbegeleiders gekozen om kernen/dorpen te clusteren⁴ indien er sprake is van overlapping van leerling stromen voedingsgebieden of indien sprake is van een duidelijke sociale en maatschappelijke verbinding van voorzieningen voor onderwijs en opvang.

Zo bestaat de

- Taakgroep Olst uit de kernen/ dorpen uit Den Nul, Olst en Boskamp
- Taakgroep Wijhe uit de kernen Wijhe en Boerhaar
- Taakgroep overige Kernen uit de aparte kernen/ dorpen Wesepe en Welsum
- Taakgroep Raalte uit de delen Raalte-dorp en deel Raalte-noord
- Taakgroep Heino uit dorp Heino
- Taakgroep Raalte overige kernen uit de kernen/ dorpen: Nieuw Heeten, Heeten, Mariënheem, Laag Zuthem, Broekland, Lierderholthuis, Luttenberg

De werkgroepen en de taakgroepen hebben de opdracht gekregen om op basis van toekomstbestendige scenario's met structurele oplossingen en reële en uitvoerbare adviezen te komen. Dat betekent dat de werk- en taakgroepen ook verantwoordelijk zijn voor de financiële onderbouwing van de verschillende scenario's. In de twee werkgroepen PO is vervolgens een integrale afweging gemaakt die heeft geleid tot een gezamenlijk en integraal eindadvies aan de projectgroep.

Deze eindadviezen vormen de basis voor de inrichting van het onderwijs en de integrale huisvestingsplannen die daaraan gekoppeld zijn voor de komende 4-8-12 jaar.

Procesbegeleiding

Henry Hennink (Klasse! Advies) en Vanessa Holtkuile (Waardevol Vastgoed) zijn door de schoolbesturen aangesteld voor het uitvoeren van de inventarisatie en het begeleiden en coördineren van de tweede en derde fase van het project. Zij zijn als procesbegeleiders verantwoordelijk voor de uitvoering van het project en het opstellen en de samenstelling van de eindrapportage.

Bestuursopdracht

Deze bestuursopdracht is verstrekt namens de Gemeente Raalte, de Gemeente Olst-Wijhe en de twee schoolbesturen Stichting de Mare en mijnplein.

⁴ Deze invulling en clustering van een dorp met andere kernen van wijkt in sommige gevallen af van de invulling zoals die door gemeente Olst-Wijhe en schoolbesturen zijn gehanteerd in de uitwerking van de bestuursopdracht. Daar was sprake van aparte kernen.

Samenvatting

In dit rapport zijn de opbrengsten van een onderzoek naar de gevolgen van krimp in Salland samengebracht en voorzien van nieuwe scenario's die ervoor moeten zorgen dat er voor de korte, middellange, maar zeker ook voor de lange termijn kwalitatief goede, kansrijke, toekomstbestendige en betaalbare voorzieningen voor onderwijs en opvang voorhanden zijn in Salland.

Dit onderzoek is geïnitieerd door zowel het openbaar als het bijzonder onderwijs in de gemeenten Raalte en Olst-Wijhe. Het rapport is opgesteld onder eindverantwoordelijkheid van de schoolbesturen (opdrachtgevers), maar vraagt uiteindelijk ook om gemeentelijk commitment.

In de eerste fase van het rapport heeft een inventarisatie plaatsgevonden van een aantal belangrijke aspecten die gerelateerd kunnen worden aan de krimp en de gevolgen van de krimp. In de tweede fase is door de verschillende taakgroepen duiding gegeven aan de inventarisatie en zijn oplossingen bedacht voor de knelpunten, zodat er in de komende 12 jaar sprake is van kwalitatief goede, toekomstbestendige, betaalbare en gezond te exploiteren voorzieningen voor onderwijs en opvang in Salland.

Het rapport is een uitwerking van de opdracht zoals die door de stuurgroep aan de projectgroep is gesteld. De voorgestelde scenario's bestaan voor een deel uit besluiten of taken met een nadrukkelijk schoolbestuurlijk afwegingskader én werkzaamheden waarvan de uitwerking en besluitvorming op het terrein liggen van het gemeentebestuur.

Deze relatief complexe samenwerking vraagt in het vervolg om een correcte bestuurlijke duiding en tijdige besluitvorming als het gaat om de rol en verantwoordelijkheden van de individuele partners, inhoud en het (vervolg)proces. Deze verantwoordelijkheden en vervolgtaken zijn in deze samenvatting per scenario benoemd.

In algemene zin neemt het schoolbestuur besluiten over in stand houden, samenvoegen, stichten, verplaatsen en/of onderhouden van scholen en schoolgebouwen. De gemeente (college en/of gemeenteraad) neemt besluiten over locaties voor onderwijshuisvesting, de beoordeling van aanvragen voor vervangende nieuwbouw, verzoeken voor onttrekking van gebouwen aan de onderwijsbestemming en de financiering van de kapitaalslasten van onderwijsgebouwen. In deze samenvatting geven we per gemeente en per kern een samenvatting van het scenario's en het handelingsperspectief voor het vervolg.

De scenario's zijn opgesteld in zogenoemde taakgroepen waarin de directeurs van de scholen zitting hebben gehad met daarbij ook (ambtelijke) betrokkenheid vanuit de gemeenten in een adviserende rol. In het rapport zelf worden de scenario's voorafgegaan en onderbouwd vanuit de geïnventariseerde basisgegevens en daarbij is steeds gekeken naar een perspectief van 4, 8 en 12 jaar.

- De basisgegevens zijn:
- Ontwikkeling leerlingen
 - Spreiding voorzieningen
 - Huisvesting
 - Behoud van kwaliteit
 - Gezonde exploitatie
 - Toekomstbestendigheid
 - Draagvlak
 - Financiële haalbaarheid (eerste verkenning)

Gemeente Olst-Wijhe

Op basis van de inventarisatie en de duiding van de knelpunten en de oplossingsperspectieven zijn voor de gemeente Olst-Wijhe door de taakgroep de volgende scenario's geadviseerd:

Wijhe en Boerhaar

De taakgroep Wijhe/Boerhaar is van mening dat het samenbrengen van scholen in een gezamenlijke voorziening en/of campus een enorme bijdrage zou kunnen leveren aan het wegnemen van knelpunten. Een betere samenwerking met het voorgezet onderwijs is een belangrijk onderdeel van het scenario, evenals een verbinding met peuterwerk, kinderopvang en BSO. De taakgroep is van mening dat voor de kernen Wijhe en Boerhaar een brede toekomstbestendige voorziening zou moeten plaats bieden aan alle kinderen voor 0 tot en met 14/16 jaar.

Of de huidige scholen, vijf apart van elkaar, zullen blijven bestaan is een vraag waar op dit moment nog geen bindende uitspraken over worden gedaan. Behoud van keuzevrijheid van de ouders op basis van denominatie, onderwijsconcept en een veilige verkeerssituatie zijn bij de besluitvorming daarover belangrijke randvoorwaarden. Volgens de taakgroep kan de gezamenlijke voorziening op een strategisch centrale plaats gerealiseerd worden waarbij concreet de SPOC-locatie als voor de hand liggend wordt gezien.

- *Voor de gemeente betekent dit dat men participeert in een verdiepend haalbaarheidsonderzoek waarbij, met in achtname van de randvoorwaarden, naar geschikte locaties en dekkingsmogelijkheden wordt gekeken. Vervolgens dienen de uitkomsten van het onderzoek te worden vertaald naar een IHP.*
- *Voor de schoolbesturen betekent dit dat zij tijdig het proces starten dat leidt tot definitieve besluiten, omdat er in het scenario sprake is van verhuizen van scholen en wellicht samenvoegen van scholen. De besluitvorming over verhuizen en samenvoegen van scholen is een schoolbestuurlijke verantwoordelijkheid en dit proces is dus uitsluitend een schoolbestuurlijk proces.*

Olst, Den Nul en Boskamp

Ook de taakgroep Olst, die bestond uit de directeurs van de zes scholen aangevuld met de beleidsmedewerker van de gemeente, is van mening dat er voor de kernen Olst, Den Nul en Boskamp een brede door iedereen gedragen voorziening voor 0 tot en met 12 jaar voor onderwijs, opvang en BSO moet komen, waar voor alle kinderen uit die kernen plaats is. Deze voorziening zou moeten plaats bieden aan alle zes scholen en zal op een strategisch centrale plaats gerealiseerd moeten worden. Bij voorkeur in de nabijheid van sportvoorzieningen. Of de huidige scholen, zes apart van elkaar, zullen blijven bestaan is een vraag waar op dit moment nog geen bindende uitspraken over worden gedaan.

- *Voor de gemeente betekent dit dat men ook hier participeert in een verdiepend haalbaarheidsonderzoek waarbij, met in achtneming van de randvoorwaarden, naar geschikte locaties en dekkingsmogelijkheden wordt gekeken. Vervolgens dienen de uitkomsten van het onderzoek te worden vertaald naar een IHP.*
- *Voor de schoolbesturen betekent dit dat zij tijdig het proces starten dat leidt tot definitieve besluiten, omdat er in het scenario sprake is van verhuizen van scholen en wellicht samenvoegen van scholen. De besluitvorming over verhuizen en samenvoegen van scholen is een schoolbestuurlijke verantwoordelijkheid en dit proces is dus uitsluitend een schoolbestuurlijk proces.*
- *Relevant voor het tijdspad van dit scenario is de vaststelling dat voor obs Ter Stege de noodzaak voor vervangende nieuwbouw inmiddels door de gemeente is vastgesteld en dat de definitieve besluitvorming in onderling overleg met het schoolbestuur plaatsvindt in 2017. Op deze manier is er ruimte gegeven aan de opname van de vervangende nieuwbouw voor obs Ter Stege in een integraal voorstel dat een oplossing biedt aan de knelpunten van alle zes de scholen in Olst, Den Nul en Boskamp.*

Overige kernen Olst-Wijhe (Wesepe en Welsum)

Welsum obs Dijkzicht

De taakgroep/ school denkt het leegstands- en onderhoudsprobleem op te kunnen lossen door de voorziening voor onderwijs in het dorps huis onder te brengen. Zo'n gezamenlijke voorziening kan ervoor zorgen dat de exploitatie van de school sluitend wordt en de kosten voor leegstand niet meer op de exploitatie van Stichting de Mare rusten. Daarnaast betekent het ook een lastenverlichting voor de exploitatie van het dorps huis en indirect voor de gemeentelijke bijdrage aan deze exploitatie. Een lichte groei van de basispopulatie door uitbreiding van de woningvoorraad, verbreding van het aanbod met peuterwerk, dagopvang en BSO en een actieve werving binnen het verzorgingsgebied moeten de voorziening de komende jaren ruim boven de opheffingsnorm van 23 leerlingen houden. Herbestemming van de vrijkomende locatie van Dijkzicht voor bijvoorbeeld seniorenhuisvesting is een optie, die onderdeel uitmaakt van het advies.

Verplaatsen van de school naar het dorps huis vraagt om instemming van de MR van de school en een formele instemming van de gemeente als het gaat om de onttrekking van het huidige schoolgebouw aan de onderwijsbestemming. Twee relatief eenvoudig te nemen besluiten.

Om deze besluiten ook inhoudelijk goed onderbouwd te kunnen nemen is nog wel een gezamenlijk verdiepingsonderzoek nodig, dat inzicht geeft in de hardheid van de financiële voordelen, de bouwkundige consequenties en de invulling van de praktische organisatie, indien de school en het dorpshuis gebruik gaan maken van gezamenlijke ruimten en voorzieningen.

Wesepe (A. Bosschool)

Door onderwijs, opvang, verenigingsactiviteiten, bibliotheek en ontmoetingsplaats te combineren ontstaan er kansen voor het versterken van de losse voorzieningen afzonderlijk op gebied van exploitatie, maar ook op gebied van sociale samenhang en het behoud van de leefbaarheid van de kern. De school realiseert zich dat deze oplossing niet morgen gerealiseerd is en denkt dat de eerste stap is, om de wenselijkheid en de haalbaarheid te onderzoeken en vervolgens pas de financieringsmogelijkheden.

Het nemen van de eerste stap vraagt zowel van gemeente als schoolbestuur een stappenplan waar de kansen en bedreigingen in kaart worden gebracht, maar ook een tijdspad met daarin opgenomen de juiste stappen, om, zodra dat mogelijk is, besluiten te kunnen nemen en tot uitvoering te kunnen overgaan.

Algemene toevoeging op scenario's voor de gemeente Olst-Wijhe.

In de derde fase, de verdiepfase, zijn bovenstaande scenario's in alle kernen voorgelegd aan klankbordgroepen, die de taakgroepen de volgende aandachtspunten en randvoorwaarden bij realisatie hebben meegegeven:

- Gebruik voordelen van grootschaligheid, maar organiseer kleinschalig
- Zorg in alle gevallen voor overzicht en veiligheid met name als het gaat om bereikbaarheid en verkeer
- Geef in de oplossingen ruimte aan de verschillende levensovertuigingen en sluit aan bij de vraag van ouders inzake het onderwijsconcept dat ze graag zouden zien voor hun kinderen
- Creëer daar waar mogelijk een divers aanbod zodat ouders kunnen kiezen

In procedurele zin zijn de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- In de eerste financiële verkenning van de taakgroepen in Olst - Wijhe wordt uitgegaan van inzet van de beschikbare financiële gemeentelijke middelen, zoals opgenomen in de (meerjaren)begroting 2018-2021, met dien verstande dat ook eventuele (eerder) vrijvallende kapitaallasten ingebracht worden als dekking voor de scenario's. Dit vraagt niet om een extra claim op middelen, maar betekent wel dat het voordeel niet ten gunste komt van de algemene middelen zoals tot nu toe gebruikelijk is in Olst-Wijhe.
- De gemeenteraad wordt formeel betrokken bij de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan als uitkomst en vertaling van het onderzoek. Daarnaast verdient het aanbeveling om de definitieve rapportage in te brengen bij de gemeenteraad.

Gemeente Raalte

Voor de gemeente Raalte ziet de samenvatting van de scenario's er als volgt uit.

Algemeen

Bij schoolgebouwen die relatief oud zijn en niet recent zijn gerenoveerd wordt voorgesteld om te onderzoeken of verbetering in de exploitatie mogelijk is door bijvoorbeeld duurzaamheidsmaatregelen te treffen. Duidelijk is dat het structurele tekort op onderhoudsmiddelen niet alleen te wijten is aan daling van het aantal leerlingen, leegstand of ouderdom van schoolgebouwen, maar ook aan een structureel te lage Rijksbijdrage voor onderhoud. Ook nieuwe scholen zoals Kwintijn en de scholen in Heino krijgen op termijn immers met een tekort te maken. Voor de nabije toekomst is het van belang dat schoolbesturen en gemeenten afspraken maken, bij wie en tot welke hoogte de verantwoordelijkheid ligt als het gaat om onderhoud van niet door het Rijk bekostigde onderwijshuisvesting.

Het maken van beleidskaders en afspraken over leegstand wordt door de gemeente en de schoolbesturen gezien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Gemeente en schoolbesturen stellen in 2017 gezamenlijk de kaders vast op basis waarvan verantwoordelijkheden voor onderwijshuisvesting worden neergelegd bij de gemeente en/ of de schoolbesturen, specifiek als het gaat om leegstand.

Raalte-Dorp

Het knelpunt met betrekking tot de huisvesting van De Korenbloem wordt opgelost met vervangende nieuwbouw. Dan resteert er in Raalte-Dorp nog een knelpunt voor De Oostenwind met betrekking tot exploitatie, onderhoud en leegstand. Daar is sprake van een relatief forse formele leegstand (bijna 42,5 %), zonder dat een forse groei van het aantal leerlingen verwacht wordt. Dit, gecombineerd met het groot onderhoud dat de komende 12 jaar is gepland, maakt dat de exploitatie van dit schoolgebouw onder druk staat. De situatie lijkt echter niet dusdanig te zijn dat aan de criteria uit de Verordening voor vervangende nieuwbouw kan worden voldaan. Dat maakt dat een oplossing binnen de bestaande huisvesting in eerste instantie voor de hand ligt.

Dat zou betekenen dat bijv. een deel van het gebouw buiten gebruik wordt gesteld, ingevuld wordt met een andere functie of gesloopt wordt teneinde de exploitatie te verbeteren. Vervolgonderzoek moet uitwijzen of dat inderdaad het meest verstandige scenario is. Indien uit vervolgonderzoek blijkt dat dergelijke oplossingen op termijn duurder zijn dan vervangende nieuwbouw, dan is vervangende nieuwbouw wellicht het onderzoeken waard. In dat geval kan qua huisvesting aansluiting gezocht worden bij een van de andere scholen in Raalte-Dorp of Raalte-Noord.

- *Voor de gemeente en schoolbesturen betekent dit dat zij samen initiatief nemen tot een verdiepingsonderzoek voor Oostenwind en een onderzoek naar de onderliggende oorzaken van de hoge kosten op onderhoud en exploitatie en vervolgens onderzoeken welke oplossingen het meest doelmatig en betaalbaar zijn. De uitkomsten dienen te worden vertaald naar verdeling van verantwoordelijkheden naar gemeente en/ of het schoolbestuur. Voor de gemeentelijke verantwoordelijkheid kunnen de uitkomsten worden vertaald naar een IHP.*

- *Voor de schoolbesturen betekent dit dat daar waar dat gevraagd wordt op basis van beleidsafspraken zij haar eigen verantwoordelijkheid nemen en besluiten voorbereiden of nemen. Denk hierbij aan voorbereidingen voor een verzoek tot onttrekking van huisvesting aan de bestemming onderwijs.*

Raalte-Noord

Raalte-Noord krijgt als enige gebied te maken met groei van het aantal leerlingen en daarna stabilisatie. Die groei is echter niet evenredig over de drie scholen in Raalte-Noord verdeeld.

De opgave voor Raalte-Noord is het uitvoeren van een onderzoek waaruit duidelijk moet worden hoe de huisvesting op korte, middellange en lange termijn vorm moet krijgen. Primair is de vraag hoe/of de bestaande huisvesting kan worden ingezet c.q. aangepast kan worden, zodat het exploitatietekort wordt teruggedrongen en de huisvesting aan blijft sluiten op de behoefte vanuit het onderwijs. Daarbij moet ook worden gekeken hoe de huisvestingssituatie van met name De Vogelaar en in mindere mate De Rietkraag in praktische en financiële zin kan worden verbeterd. Is het mogelijk om de aanwezige ruimte in de gebouwen van De Vogelaar functioneel te maken voor onderwijs of is het verstandiger de huisvesting uit te breiden op de bestaande locatie? Bij het onderzoek naar passende huisvesting voor De Vogelaar, De Rietkraag en de kinderopvang, peuterspeelzaal en BSO zou je ook De Linderte en de kinderopvang aldaar moeten betrekken. Het voorgestelde onderzoek gaat uit van een totaalplan voor de onderwijshuisvesting en kinderopvang in Raalte-Noord.

- *Ook voor Raalte-Noord wordt door gemeente en schoolbesturen een vervolgonderzoek geïnitieerd naar oplossingen om onderhoudskosten te beperken en de exploitatie te verbeteren. In Raalte-Noord dient echter ook de vraag te worden beantwoord of en zo ja hoe de huidige en toekomstige ruimtebehoefte van de scholen binnen het beschikbare vloeroppervlak van de bestaande gebouwen kan worden ondergebracht. Betaalbaarheid en doelmatigheid moeten onderdeel zijn van dit advies. De uitkomsten van het onderzoek kunnen vervolgens door gemeente en schoolbesturen (financieel) worden vertaald in huisvestingsplannen.*
- *Voor de schoolbesturen betekent dit dat zij zelf proactief kijken naar mogelijkheden om binnen de huidige beschikbare gebouwen en vloeroppervlaktes de ruimtebehoefte in te vullen.*

Heino

De huisvesting voor onderwijs en opvang in de kern Heino is na de realisatie van vervangende nieuwbouw voor de komende 12 jaar op orde. Pas op langere termijn (>12 jaar) ontstaat een probleem vanwege een tekort op de onderhoudsmiddelen in combinatie met de daling van het aantal leerlingen. Deze ontwikkeling dient de komende jaren gemonitord te worden, maar vereist geen concrete actie op korte termijn.

De schoolbesturen vragen de gemeente wel om ervoor te zorgen dat er in Heino voldoende woningbouw wordt gerealiseerd om autonome groei van Heino op te vangen (conform de ambitie in de woonvisie).

De gemeente wordt gevraagd om besluiten voor te bereiden en te nemen die ervoor zorgen dat er voldoende woningvoorraad is om in ieder geval de autonome groei van Heino op te vangen.

Overige kernen Raalte

Doordat in de kleine kernen relatief oude schoolgebouwen staan en in sommige kernen nu al sprake is van (forse) leegstand, geldt het algemene knelpunt van tekort aan middelen voor onderhoud sterker in deze kernen. St. Bernadette (Heeten) en St. Jozef (Nieuw Heeten) hebben nu al een forse leegstand. Die leegstand lijkt structureel te zijn. Indien het schoolbestuur besluit deze ruimte niet langer voor onderwijs in te zetten moet worden onderzocht of herbestemming van een deel van deze gebouwen mogelijk is of dat gekozen moet worden voor sloop. Voor de St. Antonius (Mariënheem) speelt leegstand en tekort op onderhoud ook, maar is het in omvang of in tijd minder dringend dan in Heeten en Nieuw-Heeten het geval is. De onderzoeksvraag is echter wel dezelfde. Ook De Linde en Esmoreit hebben formele leegstand en geen sluitende exploitatie, maar daar lijkt de problematiek minder urgent dan bij bovengenoemde scholen.

Voor alle kernen wordt voorgesteld om de oorzaken voor de geconstateerde knelpunten beter en gedetailleerder in kaart te brengen, zodat maatwerkoplossingen met een bijbehorende verdeling van verantwoordelijkheden tussen het schoolbestuur en de gemeente bepaald kan worden voor de uitvoering.

- *Ook voor het vervolgonderzoek in de overige kernen van Raalte nemen gemeente en schoolbesturen gezamenlijk het initiatief voor het uitvoeren van een verdiepend onderzoek naar oplossingen om onderhoudslasten te verlagen en exploitatie te verbeteren. De urgentie, de situatie en de context verschilt per kern en dat betekent dat de oplossingen ook per kern beschreven zullen moeten worden. Na een integrale afweging kunnen ook deze oplossingen door gemeente en schoolbesturen (financieel) vertaald worden in huisvestingsplannen.*
- *Voor de schoolbesturen betekent dit dat daar waar dat gevraagd wordt op basis van beleidsafspraken ieder bestuur haar eigen verantwoordelijkheid neemt en besluiten voorbereidt of neemt. Denk hierbij aan onttrekking van huisvesting aan de bestemming onderwijs.*

Het vervolgproces voor Raalte

Bij een gedeelte van de vragen die in het vervolgtraject beantwoord moeten worden is een duidelijk onderscheid te maken in verantwoordelijkheid tussen gemeente en schoolbesturen. Bij de meeste vragen is echter sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid. Ofwel er is een besluit van zowel schoolbestuur als gemeente nodig (bijv. bij teruggeven van leegstand) ofwel is het op voorhand niet duidelijk wie (financieel) aan de lat staat om de uitkomsten te realiseren. Voor de situatie in Raalte-Noord en De Oostenwind is bijvoorbeeld nog niet bekend of e.e.a. uitmondt in herschikking en aanpassing van de bestaande gebouwen of dat vervangende nieuwbouw aan de orde is. Het lijkt dan ook logisch om deze onderzoeksvragen in een gezamenlijk traject te beantwoorden.

Samenwerking voortzetten in gezamenlijk huisvestingsplan

Een concreet volgend doel zou kunnen zijn om de voorgestelde scenario's en onderzoeken te vertalen in een meerjarig integraal huisvestingsplan met een doorkijk van 12 jaar, dat door zowel de gemeenteraad als de schoolbesturen wordt vastgesteld en de basis vormt voor meerjarige afspraken en vertaling in de begrotingen van de gemeente en de schoolbesturen. Idealiter dient dat plan in het 2de en 3de kwartaal van 2017 te worden opgesteld.

Dat meerjarig huisvestingsplan geeft concreet per kern en schoolgebouw aan wat er de komende 4 jaar moet gebeuren en wie daarvoor (financieel) verantwoordelijk is. Voor 4 - 8 jaar wordt een globalere doorkijk gegeven en voor 8 – 12 jaar een nog globalere doorkijk. De bijbehorende financiële vertaling zou navenant concreet moeten zijn en de basis voor toekomstige investeringen moeten zijn. Schoolbesturen en gemeente hebben de ambitie om het geschetste vervolgonderzoek en de vertaling in huisvestingsplannen in 2017 af te ronden.

Tot slot

Naast bovengenoemde scenario's en los van de opbrengsten in relatie tot de onderzoeksvraag, kent het proces en het onderzoek een aantal belangrijke nevenopbrengsten.

Zo is er steeds sprake geweest van een brede samenwerking op Sallands niveau tussen de schoolbesturen en de gemeenten ten behoeve van een toekomstbestendig onderwijsvoorzieningenniveau. Uniek en prijzenswaardig, maar dit vraagt ook om een goede duiding van rollen en verantwoordelijkheden. Voor het vervolg ligt een verdere inkleuring per gemeente voor de hand.

De trekkersrol en ook de verantwoordelijkheid voor de onderwijsinhoudelijke keuzes in met name Olst-Wijhe zijn en blijven hierbij liggen bij de schoolbesturen en de gemeente vervult hier een randvoorwaardelijke rol op het terrein van de financiën en de ruimtelijke aspecten verbonden aan de uitwerking van de verschillende scenario's. In Raalte zijn het ook de schoolbesturen die gezamenlijk met de gemeente het initiatief nemen voor de verdiepingsonderzoeken.

Er is mede door het onderzoek sprake van een samenwerking tussen het openbaar en bijzonder onderwijs die heeft geleid tot een gemeenschappelijke visie op een toekomstbestendig onderwijsaanbod in beide gemeenten. Dit is voor de gemeenten ook een kans en een momentum om deze te benutten en duidelijkheid te geven over het huisvestingsbeleid voor de komende 12 jaar. Daarmee is het mogelijk om de dreiging van krimp om te zetten naar een kwalitatief hoogwaardig onderwijsvoorzieningenniveau dat bijdraagt aan het bredere voorzieningenniveau, de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat van beide gemeenten.

1. Onderwijshuisvesting Olst-Wijhe en Raalte in beeld

Schoolbesturen en scholen

In onderstaande tabellen zijn de huidige voorzieningen in kaart gebracht. De gemeenten beschikken samen over 34 basisscholen (22 scholen van mijnplein, 10 scholen van Stichting de Mare, één school van Catent en Vereniging voor gereformeerd schoolonderwijs). Tevens zijn de beide scholen voor voortgezet onderwijs opgenomen, Carmel College Salland en Capellenborg van OOO. De scholen voor speciaal onderwijs, De Horizon en Zonnehof, zijn in de rapportage niet meegenomen.

RAALTE				
BRIN	naam school	kern	schoolbestuur	soort onderwijs
<i>Raalte-dorp</i>				
18PJ	Kwintijn	Raalte	De Mare	po
08NB	De Bolster	Raalte	mijnplein	po
10XS	De Korenbloem	Raalte	mijnplein	po
05SL	Oostenwind	Raalte	mijnplein	po
26NR	De Zonnehof***	Raalte	mijnplein	so
20AH	De Horizon***	Raalte	mijnplein	sbo
<i>Raalte-noord</i>				
24MB	De Linderte	Raalte	mijnplein	po
12GH	De Rietkraag	Raalte	mijnplein	po
18MT	De Vogelaar	Raalte	De Mare	po
<i>Heino</i>				
05HL	De Dolfijn	Heino	mijnplein	po
05KT	De Gouden Emmer	Heino	mijnplein	po
05XW	De Springplank	Heino	De Mare	po
<i>overige kernen</i>				
03YN	St. Bernadette	Heeten	mijnplein	po
15BU	De Linde	Laag Zuthem		po
06TN	Esmoreit	Luttenberg	mijnplein	po
06ZT	Gerardus Majella	Broekland	mijnplein	po
03TX	St. Nicolaas	Lierderholthuis	Catent	po
06JY	St. Antonius	Mariënhem	mijnplein	po
06QI	St. Jozefschool	Nieuw-Heeten	mijnplein	po
Gemiddeld vloeroppervlak PO scholen				
	Carmel College Salland	Raalte	St. Carmel College	
04OY02	Hofstedelaan	Raalte	St. Carmel College	vo
04OY05	Praktijkonderwijs	Raalte	St. Carmel College	vo
04OY01	VMBO	Raalte	St. Carmel College	vo
*** deze scholen worden niet meegenomen in het verdere onderzoek				
OLST-WIJHE				
BRIN	naam school	kern	schoolbestuur	soort onderwijs
<i>Wijhe</i>				
18MJ	De Peperhof	Wijhe	De Mare	po
08OU	Matzer	Wijhe	mijnplein	po
06YZ	St. Jozef	Wijhe	mijnplein	po
18NJ	Tellegen	Wijhe	De Mare	po
06QS	De Bongerd	Boerhaar	mijnplein	po
07BJ	St. Willibrord	Olst	mijnplein	po
09FW	Ter Stege	Olst	De Mare	po
03KM	Pr. Willem Alexander	Olst	mijnplein	po
10TQ	De Holsthoek	Den Nul	De Mare	po
06VF	St. Aloysius	Boskamp	mijnplein	po
10BU	De Klimboom	Boskamp	De Mare	po
<i>Overige kernen</i>				
11TQ	A. Bosschool	Wesepe	De Mare	po
11HW	Dijkzicht	Welsum	De Mare	po
Gemiddeld vloeroppervlak PO scholen				
17BZ	Capellenborg	Wijhe	Van der Cappelen	vo

Overzicht 1.1: Onderwijshuisvesting, scholen en schoolbesturen

Omvang en ouderdom schoolgebouwen

RAALTE			
BRIN	naam school	Stichtingsjaar**	BVO
<i>Raalte-dorp</i>			
18PJ	Kwintijn	2014	1035
08NB	De Bolster	1968/2008/2015*	2176
10XS	De Korenbloem	1976	1931
05SL	Oostenwind	1954/2012	1070
26NR	De Zonnehof***	2007	1800
20AH	De Horizon***	2011	2530
<i>Raalte-noord</i>			
24MB	De Linderte	2005	2201
12GH	De Rietkraag	1985/2008	1245
18MT	De Vogelaar	1987/1995/1987*	1804
<i>Heino</i>			
05HL	De Dolfijn	2011	1648
05KT	De Gouden Emmer	2011	990
05XW	De Springplank	2013	1669
<i>overige kernen</i>			
03YN	St. Bernadette	1953/1980	2501
15BU	De Linde	1969/1992	468
06TN	Esmoreit	1926/2012/1926*	1319
06ZT	Gerardus Majella	1920/2008	1048
03TX	St. Nicolaas	2014	452
06JY	St. Antonius	1938/2011	919
06QI	St. Jozefschool	1923/2008	1173
Gemiddeld vloeroppervlak PO scholen			1577
	Carmel College Salland		28817
04OY02	Hofstedelaan	2015	8900
04OY05	Praktijkonderwijs	gg	9200
04OY01	VMBO	gg	10717
* er is sprake van meer dan een schoolgebouw			
** stichtingsjaar is zwart en uitbreiding in blauw			
OLST-WIJHE			
BRIN	naam school	Stichtingsjaar *	BVO
<i>Wijhe</i>			
18MJ	De Peperhof	1977/1983	1086
08OU	Matzer	1990	934
06YZ	St. Jozef	1991	821
18NJ	Tellegen	1961/1973	795
06QS	De Bongerd	1946/2008	916
07BJ	St. Willibrord	1952/2002	1074
09FW	Ter Stege	1974	1728
03KM	Pr. Willem Alexander***	1960/1992	747
10TQ	De Holsthoek	1957/1988	514
06VF	St. Aloysius ****	1917/1966	733
10BU	De Klimboom	1965	565
<i>Overige kernen</i>			
11TQ	A. Bosschool	1953/1977	1086
11HW	Dijkzicht	1985/1997	423
Gemiddeld vloeroppervlak PO scholen			765
17BZ	Capellenborg	1997/2006/2010*	4339**
* stichtingsjaar is zwart en uitbreiding in blauw			
** incl. 331 m2 multifunctionele ruimte			
*** PWA gebruikt ook 176 m2 in obs Ter Stege			
**** Aloysius heeft ook 107 m2 multifunctionele ruimte in het Meestershuus			

Overzicht 1.2: Onderwijshuisvesting, omvang en ouderdom

Opvallend is dat de gemiddelde ouderdom van de gebouwen in Olst-Wijhe met 52 jaar een stuk hoger ligt dan de gemiddelde leeftijd van de gebouwen in Raalte met 33 jaar. De gemeente Olst-Wijhe kent ook relatief kleine scholen met een gemiddeld bvo van 765 m², terwijl de scholen in Raalte groter zijn met een gemiddeld oppervlak van 1.577 m². Voor VO is dat verschil nog veel groter. De Capellenborg is qua omvang veel kleiner dan het Carmel College met haar drie sectoren. Beide VO scholen hebben relatief nieuwe huisvesting.

2. Leerlingenaantallen

Onderstaande overzichten laten zien dat de ingezette daling van het leerlingaantal nog in volle gang is. Zowel in Raalte als in Olst-Wijhe zet de daling nog een aantal jaren door.

Het aantal leerlingen daalt tot 2028 in Raalte met 3% en in Olst-Wijhe met 6% in het PO. De leerlingdaling is verschillend per onderwijslocatie. Voor het VO dalen de leerlingenaantallen sterker met respectievelijk 23% in Olst-Wijhe en met 29% in Raalte. De daling van het aantal leerlingen in het PO van de afgelopen jaren heeft 8 jaar later zijn effecten in het VO.

2.1 Raalte

In de grotere kernen is sprake van minder daling en zelfs stijging van het aantal leerlingen, terwijl in de kleinere kernen sprake is van grotere daling. Met name in Raalte-Noord is voor meerdere scholen zelfs sprake van een behoorlijke stijging van het aantal leerlingen in de komende jaren. Dat houdt natuurlijk verband met de geplande uitbreiding van het aantal woningen aldaar. In Raalte is sprake van een bandbreedte van de leerlingenontwikkeling van plus 28% tot -30%. Het leerlingenaantal van het Carmel College daalt drastisch de komende 12 jaren.

naam school	II2012	II 2016	II 2020	II 2024	II 2028	%
<i>Raalte-dorp</i>						
Kwintijn	117	130	144	135	133	14%
De Bolster	286	328	310	290	291	2%
De Korenbloem	383	343	285	269	264	-31%
Oostenwind	70	83	95	93	93	33%
<i>Raalte-noord</i>						
De Linderte	361	318	360	389	407	13%
De Rietkraag	200	191	194	177	163	-19%
De Vogelaar	223	257	291	314	329	48%
<i>Heino</i>						
De Dolfijn	292	271	225	221	217	-26%
De Gouden Emmer	168	121	102	100	99	-41%
De Springplank	263	227	242	237	233	-11%
<i>overige kernen</i>						
St. Bernadette	354	272	264	262	273	-23%
De Linde	61	43	28	25	30	-51%
Esmoreit	265	201	162	154	158	-40%
Gerardus Majella	198	155	144	164	176	-11%
St. Nicolaas	62	59	63	58	60	-3%
St. Antonius	147	104	93	93	93	-37%
St. Jozefschool	134	91	92	84	74	-45%
totaal PO Raalte	3509	3194	3094	3065	3093	-12%
<i>VO</i>						
Carmel College*		2958	2571	2284	2101	-29%
*nog niet bevestigd door schoolbestuur						
bron: PVG, scenariomodel VO en schoolbesturen						

Overzicht 2.1: Leerlingenaantallen en prognoses 2020, 2024 en 2028 Raalte

2.2 Olst-Wijhe

In Olst-Wijhe is voor de meeste scholen sprake van een doorzettende daling van het aantal leerlingen, terwijl op twee scholen, Tellegen in Wijhe en St. Aloysius in Boskamp sprake is van lichte stijging en/ of stabilisering van het aantal leerlingen. De Bongerd in Boerhaar laat een stijging van 11% zien. Wat opvalt is het verschil in prognose bij de twee scholen in Boskamp. Verder daalt het aantal leerlingen bij de Holsthoek in Den Nul volgend jaar al onder de opheffingsnorm⁵. Het leerlingenaantal voor Dijkzicht in Welsum blijft rond de 23 leerlingen. De Capellenborg krijgt ook te maken met een flinke daling van het leerlingenaantal.

OLST-WIJHE						
naam school	II 2014	II 2016	II 2020	II 2024	II 2028	%
De Peperhof	89	89	87	89	90	1%
Matzer	155	140	127	129	129	-17%
St. Jozef	131	119	108	109	110	-16%
Tellegen	58	52	56	60	59	2%
De Bongerd	165	177	186	188	197	19%
St. Willibrord	176	170	180	158	162	-8%
Ter Stege	120	131	118	103	106	-12%
Pr. Willem Alexander	166	133	120	105	108	-35%
De Holsthoek	46	24	11	9	9	-80%
St. Aloysius	93	70	74	79	76	-18%
De Klimboom	94	77	62	57	58	-38%
A. Bosschool	109	93	92	90	91	-17%
Dijkzicht	31	24	23	22	24	-23%
Totaal PO Olst-Wijhe	1433	1299	1244	1198	1219	-15%
VO						
Capellenborg		440	360	340	340	-23%
bron: PVG, scenariomodel VO en schoolbesturen						

Overzicht 2.2: Leerlingenaantallen en prognoses 2020, 2024 en 2028 Olst-Wijhe

⁵ In het basisonderwijs in Salland is de opheffingsnorm 23 leerlingen. Scholen met een leerlingenaantal dat drie achtereenvolgende jaren onder de opheffingsnorm valt, verliezen hun bekostiging. Dat betekent bijna altijd dat de school moet sluiten.

3. Bezetting onderwijsgebouwen

Bij een daling van het aantal leerlingen ontstaat er niet aan dat er leegstand in de onderwijsgebouwen ontstaat. In 2016 is er al sprake van een totale leegstand van 6.471 m² in Salland (20% in Olst-Wijhe en 18% in Raalte). 25% van de leegstand (1.600 m²) wordt verhuurd of in medegebruik gegeven. Dat betekent dat er voor 75% van de leegstand geen bekostiging wordt ontvangen. Op dit moment wordt de overdimensionering door de scholen ingezet voor het geven van onderwijs. In een enkel geval wordt de leegstaande ruimte aan de onderwijsbestemming onttrokken, echter nog niet in formele zin.

RAALTE				
naam school	BVO	rb 2016	leegstand	% gebouw
<i>Raalte-dorp</i>				
Kwintijn	1035	854	181	17%
De Bolster	2176	1850	326	15%
De Korenbloem	1931	1925	6	0%
Oostenwind	1070	617	453	42%
<i>Raalte-noord</i>				
De Linderte	2201	1800	401	18%
De Rietkraag	1245	1161	84	7%
De Vogelaar	1804	1493	311	17%
<i>Heino</i>				
De Dolfijn	1648	1563	85	5%
De Gouden Emmer	990	809	181	18%
De Springplank	1669	1342	327	20%
<i>overige kernen</i>				
St. Bernadette	2501	1568	933	37%
De Linde	468	416	52	11%
Esmoreit	1319	1211	108	8%
Gerardus Majella	1048	980	68	7%
St. Nicolaas	452	497	-45	-10%
St. Antonius	919	723	196	21%
St. Jozefschool	1173	658	515	44%
Totaal PO Raalte	23649	19466	4183	18%
rb= ruimtebehoefte berekend obv formule 200 + (leerlingenaantallen *5,03)				

Overzicht 3.1: Bezetting van de schoolgebouwen op basis van aantal leerlingen in Raalte

OLST-WIJHE				
naam school	opp	rb 2016	leegstand	% gebouw
<i>Wijhe</i>				
De Peperhof	1086	648	438	40%
Matzer	934	904	30	3%
St. Jozef	821	799	22	3%
Tellegen	795	462	333	42%
De Bongerd	916	1090	-174	-19%
<i>Olst</i>				
St. Willibrord	1074	1055	19	2%
Ter Stege	1728	859	869	50%
Pr. Willem Alexander	747	869	-122	-16%
De Holsthoek	514	321	193	38%
St. Aloysius	733	552	181	25%
De Klimboom	565	587	-22	-4%
<i>Overige kernen</i>				
A. Bosschool	1086	668	418	39%
Dijkzicht	423	321	102	24%
Totaal PO Olst-Wijhe	11422	9134	2288	20%
rb= ruimtebehoefte berekend obv formule 200 + (leerlingenaantallen *5,03)				

Overzicht 3.2: Bezetting van de schoolgebouwen op basis van aantal leerlingen in Olst-Wijhe

Medegebruik en verhuur

Een deel van de leegstand wordt in medegebruik gegeven en/of verhuurd. De manier waarop dit gebeurd is verschillend per schoolbestuur.

Bij mijnplein wordt in de scholen in de gemeente Olst-Wijhe geen ruimte in gebruik gegeven of verhuurd, met uitzondering van St. Aloysius in Boskamp. Het Meestershuus is onderdeel van de school en heeft een ontmoetingsfunctie voor de kern. Plaatselijke partijen kunnen tegen een lage vergoeding gebruik maken van deze ruimten. In de gemeente Raalte is er in de Linderte wel sprake van een huursituatie. Daar huurt de Linderte een lokaal van SallandWonen in het gebouw van KOOS en KOOS huurt een lokaal van de Linderte voor haar peuterwerk. Verder hebben alle scholen in de kleine kernen, met uitzondering van St. Antonius in Mariënheem, St. Bernadette in Heeten en St. Jozef in Nieuw-Heeten, een constructie met KOOS als het gaat om het gebruiken van ruimte in de school. De constructie bestaat uit het in gebruik geven van ruimte aan KOOS, in bijna alle gevallen 1-2 lokalen, met als tegenprestatie de inzet van een personeelslid van KOOS als onderwijsassistent gedurende 4-6 uur per week. De ter beschikking gestelde ruimte(n) is/ zijn in deze gevallen ook niet exclusief voor gebruik door KOOS, maar wordt/ worden tijdens schooltijd ook gebruikt door de school. Een constructie die voor beide partijen goed werkt.

Stichting de Mare heeft in 4 van haar scholen leegstaande ruimte verhuurd aan KOOS tegen een huurvergoeding. Daarnaast geven zij in de Ter Stege ook een deel van het gebouw in gebruik aan de PWA tegen een gebruiksvergoeding op basis van de bekostiging van het Rijk.

Verhuur en medegebruik				
naam school	BVO	leegstand	m2 verhuur of medegebruik	partij(en)
De Kwintijn	1035	171	58	KOOS
De Bolster*	2176	326	50	De Rode bank
De Korenbloem*	1931	6	75	KOOS
De Linderte	2201	401	50	KOOS
De Vogelaar	1804	316	303	KOOS
Esmoreit*	1319	108	115	KOOS
Gerardus Majella*	1048	68	50	KOOS
Ter Stege	1728	899	641	KOOS en PWA (mijnplein)
A. Bosschool	1086	413	258	KOOS
totaal		2708	1600	
* scholen ontvangen geen huurvergoeding, maar tegenprestatie in de vorm van onderwijsassistent of gebruik van ruimte (De Bolster)				

Overzicht 3.3 verhuur en medegebruik in Olst-Wijhe en Raalte

In totaal wordt 1.600 m2 in medegebruik gegeven en/ of verhuurd. Op jaarbasis ontvangt Stichting de Mare voor het in gebruik geven van ruimte een huurvergoeding van € 94.780,-, waarvan € 15.000,- als dekking voor de kapitaalslasten. Het resterende bedrag van € 79.000,- wordt ingezet als dekking voor de extra exploitatielasten en voor extra dotatie aan de voorziening onderhoud. Stichting de Mare geeft aan dat de verhuur de komende jaren, ondanks de daling van de populatie en toename overdimensionering, niet verder zal toenemen.

Ontwikkeling overdimensionering 2020 2024 en 2028

In onderstaande overzichten is te zien dat de overdimensionering (= leegstand) zowel in Raalte als Olst-Wijhe de komende jaren nog verder toeneemt. Overigens zie je dat in 2028 de leegstand weer licht afneemt. Dat komt omdat er na 2026 een stabilisering of lichte stijging van het aantal leerlingen wordt voorzien in de prognoses voor zowel Raalte als Olst-Wijhe.

Dit neemt niet weg dat de leegstand tot 2028 toeneemt tot 2.690 m2 in Olst-Wijhe en 4.691 m2 in Raalte, respectievelijk 21% en 20% leegstand van het totale oppervlak onderwijshuisvesting in beide gemeenten. Per school zijn er grote verschillen. De bandbreedte bedraagt 30% ruimtetekort bij de Bongerd in Boerhaar tot 58% overdimensionering bij Ter Stege in Olst.

RAALTE						
naam school	BVO	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028	% leegstand 2028
<i>Raalte-dorp</i>						
Kwintijn	1035	181	111	156	166	16%
De Bolster	2176	326	417	517	512	24%
De Korenbloem	1931	6	297	378	403	21%
Oostenwind	1070	453	392	402	402	38%
<i>Raalte-noord</i>						
De Linderte	2201	401	190	44	-46	-2%
De Rietkraag	1245	84	69	155	225	18%
De Vogelaar	1804	311	140	25	-51	-3%
<i>Heino</i>						
De Dolfijn	1648	85	316	336	356	22%
De Gouden Emmer	990	181	277	287	292	29%
De Springplank	1669	327	252	277	297	18%
<i>overige kernen</i>						
St. Bernadette	2501	933	973	983	928	37%
De Linde	468	52	127	142	117	25%
Esmoreit	1319	108	304	344	324	25%
Gerardus Majella	1048	68	124	23	-37	-4%
St. Nicolaas	452	-45	-65	-40	-50	-11%
St. Antonius	919	196	251	251	251	27%
St. Jozefschool	1173	515	510	550	601	51%
Totaal PO Raalte	23649	4183	4686	4832	4691	20%
OLST-WIJHE						
naam school	opp	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028	% leegstand 2028
De Peperhof	1086	438	448	438	433	40%
Matzer	934	30	95	85	85	9%
St. Jozef	821	22	78	73	68	8%
Tellegen	795	333	313	293	298	38%
De Bongerd	916	-174	-220	-230	-275	-30%
St. Willibrord	1074	19	-31	79	59	6%
Ter Stege	1728	869	934	1010	995	58%
Pr. Willem Alexander	747	-122	-57	19	4	1%
De Holsthoek	514	193	259	269	269	52%
St. Aloysius	733	181	161	136	151	21%
De Klimboom	565	-22	53	78	73	13%
A. Bosschool	1086	418	423	433	428	39%
Dijkzicht	423	102	107	112	102	24%
Totaal PO Olst-Wijhe	11422	2288	2565	2796	2690	24%
rb= ruimtebehoefte berekend obv formule 200 + (leerlingenaantallen *5,03)						

Overzicht 3.5: Bezetting en leegstand in 2020, 2024 en 2028 in Olst-Wijhe en Raalte

In 2024 bedraagt de totale leegstand in Raalte en Olst-Wijhe 7.628 m² en in 2028 7.382 m². Indien de verhuurde ruimte in mindering wordt gebracht, resteert een structurele overcapaciteit of leegstand van 6.028 m² in 2024. De gemiddelde kosten per m² voor onderhoud van alle scholen bedragen € 57,44 per m². Voor de 6.028 m² leegstand wordt geen bekostiging ontvangen van het Rijk, terwijl er wel onderhoudskosten tegenover staan. Per jaar worden de kosten voor dit onderhoud ingeschat op € 346.248,- op basis van de meerjarenonderhoudsplanning.

Daarmee vormt leegstand, en dan met name onderhoud aan leegstaande m², een reële bedreiging voor de continuïteit en een gezonde bedrijfsvoering van scholen.

4. Exploitatie onderwijsgebouwen

De exploitatie van scholen wordt voor gemiddeld 80% bepaald door inzet van personele formatie en 20% door overige kosten zoals onderhoud, onderwijsleerpakket, vervanging meubilair, schoonmaak en energieverbruik. Energie, schoonmaak en dagelijks/ planmatig onderhoud zijn sterk gebouwfafhankelijke kosten die voor veel scholen lastig beïnvloedbaar zijn.

In onderstaande overzichten is te zien dat alle scholen, met uitzondering van de St. Nicolaasschool in Lierderholthuis en de Bongerd in Boerhaar, een negatief exploitatieresultaat kennen. De inkomsten voor de scholen kunnen vrij nauwkeurig berekend worden aan de hand van de leerlingenaantallen en het rekenmodel. Bij de uitgaven ligt dat anders. Niet alle jaarrekeningen van de scholen zijn op dezelfde manier ingericht en bij herleiding van de uitgaven zie je soms dat boekingen van voorgaande jaren worden meegenomen in het resultaat of dat uitgaven op andere kostenplaatsen worden geboekt. Na opschoning van de cijfers ontstaat het onderstaande beeld.

RAALTE									
naam school	uitgaven 2015				inkomsten rijk en huur 2015				verschil
	energie	schoonmaak	onderhoud	totaal	energie	schoonmaak	onderhoud	totaal	
<i>Raalte-dorp</i>									
Kwintijn	22.410	18.998	51.238	92.646	18.920	17.659	53.565	90.144	-2.502
De Bolster	15.349	46.636	81.251	143.236	13.976	31.443	54.533	99.952	-43.284
De Korenbloem	18.772	34.857	108.889	162.518	17.416	37.620	55.828	110.864	-51.654
Oostenwind	11.200	16.210	59.587	86.997	5.739	12.694	21.074	39.507	-47.490
<i>Raalte-noord</i>				-					
De Linderte	18.854	30.526	120.613	169.993	15.220	34.275	50.143	99.638	-70.355
De Rietkraag	11.710	24.224	90.477	126.411	9.472	21.190	34.246	64.908	-61.503
De Vogelaar	24.291	34.498	119.236	178.025	19.142	25.291	49.029	93.462	-84.563
<i>Heino</i>				-					
De Dolfijn	17.028	27.275	24.802	69.105	13.075	29.392	43.784	86.251	17.146
De Gouden Emmer	9.290	15.259	10.893	35.442	7.670	17.088	25.162	49.920	14.478
De Springplank	13.215	36.133	76.803	126.151	20.923	34.490	51.595	107.008	-19.143
<i>overige kernen</i>				-					
St. Bernadette	22.802	34.920	140.773	198.495	13.075	29.392	43.784	86.251	-112.244
De Linde	5.500	6.500	59.657	71.657	4.410	9.667	16.381	30.458	-41.199
Esmoreit	15.162	22.226	80.998	118.386	10.373	23.240	34.246	67.859	-50.527
Gerardus Majella	9.535	23.468	86.737	119.740	7.670	17.088	31.066	55.824	-63.916
St. Nicolaas	4.410	9.667	16.381	30.458	4.410	9.667	16.381	30.458	-
St. Antonius	11.136	21.292	78.915	111.343	6.898	15.331	25.162	47.391	-63.952
St. Jozefschool	14.867	9.560	69.855	94.282	5.739	12.694	21.074	39.507	-54.775
<i>Totaal</i>									-735.483

* Deze scholen betalen een huurvergoeding van respectievelijk € 8.427,- (De Linderte) en € 54.817,- (De Gouden Emmer).

Overzicht 4.1: Exploitatie van de scholen op onderdelen energie, schoonmaak en onderhoud in Raalte

naam school	uitgaven 2015				inkomsten rijk en huur 2015				verschil
	energie	schoonmaak	onderhoud	totaal	energie	schoonmaak	onderhoud	totaal	
Wijhe									
De Peperhof	17.211	11.938	51.903	81.052	5.739	12.694	21.074	39.507	-41.545
Matzer	11.242	11.174	54.515	76.931	7.670	17.088	27.887	52.645	-24.286
St Jozef	10.702	15.193	53.363	79.258	6.898	15.331	25.162	47.391	-31.867
Tellegen	14.584	8.992	24.267	47.843	4.410	9.667	16.381	30.458	-17.385
De Bongerd	13.364	3.862	38.114	55.340	8.571	19.139	34.246	61.956	6.616
Olst									
St. Willibrord	10.219	20.452	56.105	86.776	8.571	19.139	31.066	58.776	-28.000
Ter Stege	29.099	14.550	68.286	111.935	21.598	15.331	49.938	86.867	-25.068
Pr. Willem Alexander	8.046	17.787	40.537	66.370	8.571	19.139	27.887	55.597	-10.773
De Holsthoek	5.276	8.210	25.565	39.051	3.380	7.323	12.747	23.450	-15.601
St Aloysius	4.878	15.595	37.024	57.497	5.739	12.694	21.074	39.507	-17.990
De Klimboom	5.584	15.120	29.528	50.232	5.739	12.694	21.074	39.507	-10.725
Overige kernen									
A. Bosschool	6.375	12.931	48.027	67.333	10.993	12.694	28.955	52.642	-14.691
Dijkzicht	6.759	7.656	23.489	37.904	3.380	7.323	12.747	23.450	-14.454
Totaal									-245.769

Overzicht 4.2: Exploitatie van de scholen op onderdelen energie, schoonmaak en onderhoud in Olst-Wijhe

Het gemiddelde exploitatietekort op schoonmaak, energie en onderhoud in 2015 is € 38.393,-. Tussen de scholen onderling zijn wel grote verschillen. Kwintijn in Raalte heeft bijvoorbeeld een negatief resultaat van € 2.502,- en de St. Bernadetteschool in Heeten heeft een tekort van € 112.244,- per jaar. Een enorme bandbreedte van € 109.742,-, hetgeen voornamelijk wordt bepaald door de hoge dotatie voor onderhoud.

Naast de conclusie in het vorige hoofdstuk, kan gesteld worden dat een negatief resultaat op onderhoud, schoonmaak en energie een reële bedreiging vormt voor een gezonde, duurzame exploitatie van de scholen. Naarmate de leegstand groeit zal het tekort op de exploitatie toenemen.

5. Planmatig onderhoud onderwijsgebouwen

Onderhoud van schoolgebouwen is naast personeel, energie en schoonmaak een belangrijke uitgave voor schoolbesturen. Onderhoud wordt doorgaans verdeeld in een aantal kostensoorten. We onderscheiden:

- dagelijks onderhoud
- contract onderhoud
- planmatig technisch onderhoud
- bouwkundig planmatig onderhoud.

Stichting de Mare, mijnplein en Catent hebben een voorziening voor planmatig, technisch en bouwkundig onderhoud. Stichting de Mare heeft in de voorziening onderhoud ook haar contract onderhoud ondergebracht. Aan de voorziening worden jaarlijks de middelen voor gepland onderhoud onttrokken en de jaarlijkse dotatie wordt toegevoegd uit de bekostiging. Gebouwen die veel onderhoud vragen, kennen veelal ook een hogere dotatie per jaar.

Onderhoud 2016

In onderstaande tabel zijn de inkomsten tegen de uitgaven afgezet zoals die in de MJOP gepland staan of zoals een schoolbestuur voornemens is haar onderhoud in 2016 uit te voeren. De uitgaven hebben we uit de MJOP van de schoolbesturen⁶ gehaald en de inkomsten hebben we berekend op basis van de tool van de PO-raad "bekostiging MI 2016".

Opvallend is dat de verschillen tussen inkomsten en uitgaven bij de scholen in Olst-Wijhe, met uitzondering van de Prins Willem Alexander, negatief uitvallen. Ter Stege is met een tekort van € 946.895,- de uitschieter in negatieve zin. De hoge onderhoudskosten zijn ook een reden dat Stichting de Mare een aanvraag voor vervangende nieuwbouw heeft ingediend bij de gemeente Olst-Wijhe. In 2016 zijn alle bouwdelen nogmaals geïnspecteerd ter onderbouwing van de aanvraag voor vervangende nieuwbouw.

Bij de scholen in Raalte zie je een heel ander beeld. De meeste scholen, met uitzondering van Esmoreit in Luttenberg, St. Jozef in Nieuw-Heeten en de Springplank in Heino, kunnen in 2016 hun uitgaven voor onderhoud wel dekken met de inkomsten van het Rijk.

⁶ Mijnplein cijfers Olst-Wijhe komen uit MJOP Asset 2014

Stichting de Mare cijfers Olst-Wijhe komen uit de MJOP opgesteld door Onderwijsbureau Meppel

Stichting de Mare cijfers Raalte komen uit MJOP Dion 2015

RAALTE				
naam school	bouwjaar	inkomsten onderhoud 2016	Uitgaven onderhoud 2016	Verschil
<i>Raalte-dorp</i>				
Kwintijn	2014	27.887	14.098	13.789
De Bolster	1968/2008/2015	54.533	33.650	20.883
De Korenbloem	1976	54.533	33.537	20.996
Oostenwind	1954/2012	21.074	19.369	1.705
<i>Raalte-noord</i>				
De Linderte	2005	50.143	25.913	24.230
De Rietkraag	1985/2008	34.246	19.038	15.208
De Vogelaar	1987/1995/1987	43.784	23.893	19.891
<i>Heino</i>				
De Dolfijn	2011	43.784	23.878	19.906
De Gouden Emmer	2011	25.162	18.699	6.463
De Springplank	2013	40.605	47.550	-6.945
<i>overige kernen</i>				
St. Bernadette	1953/1980	43.784	37.239	6.545
De Linde	1969/1992	16.381	9.791	6.590
Esmoreit	1926/2012/1926	34.246	54.128	-19.882
Gerardus Majella	1920/2008	31.066	16.399	14.667
St. Nicolaas	2014	16.381	6.279	10.102
St. Antonius	1938/2011	25.162	12.883	12.279
St. Jozefschool	1923/2008	21.074	43.629	-22.555
Totaal Raalte				143.872
OLST-WIJHE				
naam school	bouwjaar	inkomsten onderhoud 2016	Uitgaven onderhoud 2016	Verschil
<i>Wijhe</i>				
De Peperhof	1977/1983	21.074	33.586	-12.512
Matzer	1990	27.887	77.680	-49.793
St. Jozef	1991	25.162	61.500	-36.338
Tellegen	1961/1973	16.381	59.767	-43.386
De Bongerd	1946/2008	34.246	92.293	-58.047
<i>Olst</i>				
St. Willibrord	1952/2002	31.066	176.134	-145.068
Ter Stege	1974	27.887	974.782	-946.895
Pr. Willem Alexander	1960/1992	27.887	27.506	381
De Holsthoek	1957/1988	12.747	29.008	-16.261
St. Aloysius	1917/1966	21.074	105.192	-84.118
De Klimboom	1965	21.074	23.589	-2.515
<i>Overige kernen</i>				
A. Bosschool	1953/1977	21.074	200.106	-179.032
Dijkzicht	1985/1997	12.747	14.088	-1.341
Totaal Olst-Wijhe				-1.574.925

Overzicht 5.1: Inkomsten en uitgaven onderhoud 2016

Ontwikkeling onderhoud tot 2028

Naast een vergelijking van inkomsten en uitgaven in een bepaald jaar, in dit geval 2016, hebben we ook gekeken hoe de kosten voor onderhoud zich de komende jaren ontwikkelen, afgezet tegen de lagere inkomsten door de daling van het aantal leerlingen de komende jaren. In de onderstaande tabellen zijn inkomsten en uitgaven tegen elkaar afgezet voor telkens 4 jaar achter elkaar en wel voor 2020, 2024 en 2028. Deze overzichten laten een nader beeld zien.

RAALTE									
naam school	Bouwjaar	inkomsten MI 2016	uitgaven mjob 2016	inkomsten MI 2017- 2020	uitgaven mjob 2017- 2020	inkomsten MI 2021- 2024	uitgaven mjob 2021- 2024	inkomsten MI 2025- 2028	uitgaven mjob 2025- 2028
<i>Raalte-dorp</i>									
Kwintijn	2014	27.887	14.098	111.548	62.437	111.548	131.730	111.548	105.544
De Bolster	1968/2008/2015	54.533	33.650	218.132	276.002	200.572	75.704	200.572	210.429
De Korenbloem	1976	54.533	33.537	221.312	133.528	204.962	500.858	200.572	340.232
Oostenwind	1954/2012	21.074	19.369	84.296	169.427	84.296	109.468	84.296	195.973
<i>Raalte-noord</i>									
De Linderte	2005	50.143	25.913	216.922	185.894	234.031	117.151	243.568	449.976
De Rietkraag	1985/2008	34.246	19.038	136.984	365.934	130.624	54.057	124.264	723.049
De Vogelaar	1987/1995/1987	43.784	23.893	187.853	210.418	209.352	201.001	218.132	607.578
<i>Heino</i>									
De Dolfijn	2011	43.784	23.878	165.598	77.922	149.700	171.167	149.700	140.324
De Gouden Emmer	2011	25.162	18.699	100.648	33.395	84.296	73.357	84.296	60.139
De Springplank	2013	40.605	47.550	149.700	107.138	149.700	113.502	149.700	109.813
<i>overige kernen</i>									
St. Bernadette	1953/1980	43.784	37.239	175.136	775.611	175.136	93.618	175.136	198.330
De Linde	1969/1992	16.381	9.791	54.622	52.547	50.988	90.851	50.988	151.910
Esmoreit	1926/2012/1926	34.246	54.128	127.444	84.152	114.727	272.755	121.085	214.528
Gerardus Majella	1920/2008	31.066	16.399	106.098	124.158	108.823	111.128	111.548	251.535
St. Nicolaas	2014	16.381	6.279	65.524	31.692	65.524	27.235	65.524	57.487
St. Antonius	1938/2011	25.162	12.883	100.648	93.841	88.384	89.618	92.472	152.623
St. Jozefschool	1923/2008	21.074	43.629	84.296	135.972	84.296	58.430	84.296	231.634
OLST-WIJHE									
naam school	Bouwjaar	inkomsten MI 2016	uitgaven mjob 2016	inkomsten MI 2017- 2020	uitgaven mjob 2017- 2020	inkomsten MI 2021- 2024	uitgaven mjob 2021- 2024	inkomsten MI 2025- 2028	uitgaven mjob 2025- 2028
<i>Wijhe</i>									
De Peperhof	1977/1983	21.074	33.586	84.296	172.383	84.296	159.268	84.296	208.295
Matzer	1990	27.887	77.680	108.823	171.159	106.098	203.405	111.548	236.237
St. Jozef	1991	25.162	61.500	100.648	61.500	100.648	356.474	100.648	169.258
Tellegen	1961/1973	16.381	59.767	65.524	182.383	65.524	86.576	65.524	88.828
De Bongerd	1946/2008	34.246	92.293	130.624	70.734	136.984	185.835	136.984	100.002
<i>Olst</i>									
St. Willibrord	1952/2002	31.066	176.134	124.264	149.251	127.444	237.309	124.264	222.255
Ter Stege	1974	27.887	974.782	106.098	30.505	100.648	30.505	100.648	45.165
Pr. Willem Alexander	1960/1992	27.887	27.506	106.098	177.701	100.648	193.753	100.648	115.905
De Holsthoek	1957/1988	12.747	29.008	50.988	51.607	50.988	52.606	50.988	79.681
St. Aloysius	1917/1966	21.074	23.589	84.296	89.861	84.296	154.325	84.296	57.228
De Klimboom	1965	21.074	105.192	84.296	31.089	65.524	49.691	65.524	104.737
<i>Overige kernen</i>									
A. Bosschool	1953/1977	21.074	200.106	84.296	319.810	84.296	63.334	84.296	192.978
Dijkzicht	1985/1997	12.747	14.088	50.988	70.730	50.988	46.831	50.988	93.807

Overzicht 5.2 inkomsten en uitgaven onderhoud 2020, 2024 en 2028 in Olst-Wijhe en Raalte

Uit de lange termijn vergelijking wordt duidelijk dat voor bijna alle scholen de kosten voor onderhoud van gebouwen aanzienlijk hoger liggen dan de inkomsten. In het volgende overzicht wordt duidelijk hoe inkomsten en uitgaven zich structureel tot elkaar verhouden.

In alle gevallen is de noodzakelijke jaarlijkse dotatie hoger dan de middelen die het schoolbestuur ontvangt van het Rijk voor onderhoud. Dat kan drie dingen betekenen: onderhoud wordt bekostigd met andere middelen dan de middelen die het schoolbestuur daarvoor ontvangt of het onderhoud wordt voor een laag bedrag uitgevoerd of in een andere conditie dan de planning aangeeft, hetgeen kan leiden tot structureel achterstallig onderhoud waardoor schoolgebouwen misschien eerder moeten worden vervangen dan voorzien.

In overzicht 5.3 zijn de gemiddelde inkomsten naast de gemiddelde uitgaven gezet over een periode van 13 jaar, waardoor het verschil over 13 jaar inzichtelijk is gemaakt. Verder is het verschil tussen de gemiddelde inkomsten en de noodzakelijke jaarlijkse dotatie tot 2040 of 2045 inzichtelijk gemaakt.

Over 13 jaar gezien zijn er nog scholen met een positief saldo op onderhoud, echter als je kijkt naar een periode van 28 jaar dan zie je dat alle schoolgebouwen in de min komen. Ook hier is weer sprake van een grote bandbreedte. Het jaarlijks tekort varieert tussen de € 4.357,- en € 96.989,-. De basisscholen in Raalte kennen een jaarlijks tekort op onderhoud van € 800.628,-. Voor de scholen in Olst-Wijhe is dat verschil € 238.451,-. Voor alle PO-scholen in Salland is het totale verschil tussen inkomsten en uitgaven op onderhoud € 1.039.079,- per jaar.

Het mag duidelijk zijn dat toekomstig onderhoud van de huidige schoolgebouwen een reëel risico is voor de schoolbesturen en de continuïteit van de scholen kan bedreigen.

RAALTE						
naam school	Bouwjaar	Gem. inkomsten pjr (13 jr)	gem. uitgaven pjr (13 jr)	verschil inkomsten en uitgaven	Gem. Dotatie	Verschil inkomsten en dotatie
<i>Raalte-dorp</i>						
Kwintijn	2014	27.887	24.139	3.748	48.504	-20.617
De Bolster	1968/2008/2015	51.831	45.830	6.002	81.251	-29.420
De Korenbloem	1976	52.414	77.550	-25.137	108.889	-56.475
Oostenwind	1954/2012	21.074	38.018	-16.944	59.787	-38.713
<i>Raalte-noord</i>						
De Linderte	2005	57.282	59.918	-2.636	120.613	-63.331
De Rietkraag	1985/2008	32.778	89.391	-56.612	90.477	-57.699
De Vogelaar	1987/1995/1987	50.702	80.222	-29.521	114.637	-63.935
<i>Heino</i>						
De Dolfijn	2011	39.137	31.792	7.345	93.699	-54.562
De Gouden Emmer	2011	22.646	14.276	8.370	40.157	-17.511
De Springplank	2013	37.670	29.077	8.592	67.048	-29.378
<i>overige kernen</i>						
St. Bernadette	1953/1980	43.784	84.984	-41.200	140.773	-96.989
De Linde	1969/1992	13.306	23.469	-10.163	59.657	-46.351
Esmoreit	1926/2012/1926	30.577	48.120	-17.543	80.998	-50.421
Gerardus Majella	1920/2008	27.503	38.709	-11.207	86.737	-59.234
St. Nicolaas	2014	16.381	9.438	6.943	28.267	-11.886
St. Antonius	1938/2011	23.590	26.843	-3.254	78.915	-55.325
St. Jozefschool	1923/2008	21.074	36.128	-15.054	69.855	-48.781
Totaal Raalte				-188.270		-800.628
OLST-WIJHE						
naam school	Bouwjaar	gem. inkomsten pjr (13 jr)	gem. uitgaven pjr (13jr)	verschil inkomsten en uitgaven	jaarlijkse dotatie 2017-2045	verschil inkomsten en dotatie
<i>Wijhe</i>						
De Peperhof	1977/1983	21.074	44.118	-23.044	49.345	-28.271
Matzer	1990	27.258	52.960	-25.702	54.515	-27.257
St. Jozef	1991	25.162	49.902	-24.740	53.363	-28.201
Tellegen	1961/1973	16.381	32.119	-15.738	22.764	-6.383
De Bongerd	1946/2008	33.757	34.528	-771	38.114	-4.357
<i>Olst</i>						
St. Willibrord	1952/2002	31.311	60.381	-29.070	56.104	-24.793
Ter Stege	1974	25.791	83.151	-57.360	60.617	-34.826
Pr. Willem Alexander	1960/1992	25.791	39.605	-13.814	40.537	-14.746
De Holsthoek	1957/1988	12.747	16.377	-3.630	24.409	-11.662
St. Aloysius	1917/1966	21.074	25.000	-3.926	37.024	-15.950
De Klimboom	1965	18.186	22.362	-4.176	27.735	-9.549
<i>Overige kernen</i>						
A. Bosschool	1953/1977	21.074	59.710	-38.636	45.505	-24.431
Dijkzicht	1985/1997	12.747	17.343	-4.596	20.771	-8.024
Totaal Olst-Wijhe				-245.204		-238.451

Overzicht 5.3 gemiddelde inkomsten en uitgaven onderhoud over 13 en 28 jaren in Olst-Wijhe en Raalte

6. Kwaliteit

De schoolbesturen en scholen willen kwalitatief hoogwaardig onderwijs geven. De belangrijkste externe indicatoren voor kwaliteit van ons onderwijs in Nederland zijn de inspectierapporten. Onderdeel van de inspectierapporten zijn de opbrengsten. Schoolbesturen hebben ook interne kaders en uitgangspunten voor het realiseren van kwaliteit. Stichting de Mare en mijnplein werken of hanteren allebei met een intern kwaliteitskader en geven aan dat ze met name de laatste drie jaar flink hebben geïnvesteerd in verbetering van de kwaliteit van het onderwijs op de scholen en dat ze deze inspanningen ook voortzetten de komende jaren.

Het resultaat van de inspanningen is dat op dit moment alle scholen van Stichting de Mare en mijnplein een basisarrangement van de inspectie hebben. Dat geldt ook voor de Linde en de St. Nicolaas. Voor nu betekent dit dat het risico van onvoldoende kwaliteit beperkt is en dat er voor de toekomst beleid is geformuleerd om de kwaliteit verder te verbeteren.

7 Scenario's gemeente Raalte

In dit en het volgende hoofdstuk zoomen we per gemeente verder in op de situatie in de Sallandse dorpskernen en buurtschappen. Dat doen we door middel van een dashboard waarin alle gegevens die we hebben geïnventariseerd zijn vertaald naar de bekende verkeerslichtkleuren, zodat in één oogopslag duidelijk wordt waar zich de knelpunten in de kernen bevinden.

Toelichting kleuren dashboard:

Ontwikkeling leerlingen

	geen daling van leerlingen voorzien
	daling tussen 0-5 %
	daling prognoses meer dan 5 %

Ontwikkeling leegstand

	geen leegstand
	leegstand 0-5 %
	leegstand meer dan 5 %

Ontwikkeling onderhoud

	geen tekort op onderhoud
	jaarlijks tekort minder dan €10.000
	jaarlijks tekort meer dan €10.000

Ontwikkeling exploitatie

	duurzaam gezonde exploitatie
	tekort op exploitatie minder dan €10.000
	tekort exploitatie meer dan €10.000 per jaar

Kansen op verbreding aanbod

	mogelijkheden KDV, PSZ, BSO, nsa
	peuterspeelzaal en BSO aanwezig
	geen mogelijkheden in kern of dorp

Ouderdom gebouw

	tussen 0-30 jaar nieuw of gerenoveerd
	tussen 30 en 45 jaar zonder renovatie
	ouder dan 45 jaar zonder renovatie

7.1 Raalte-Dorp

In Raalte-Dorp staan 4 basisscholen: 1 openbare en 3 bijzondere basisscholen. De Bolster en De Korenbloem zijn bovengemiddeld grote scholen en Oostenwind en Kwintijn relatief klein. De drie scholen liggen relatief dichtbij elkaar (<1 km).

	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
<i>Raalte-dorp</i>							
Kwintijn							
De Bolster							
De Korenbloem							
Oostenwind							

naam school	BVO	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
<i>Raalte-dorp</i>					
Kwintijn	1035	181	111	156	166
De Bolster	2176	326	417	517	512
De Korenbloem	1931	6	297	378	403
Oostenwind	1070	453	392	402	402

Onderhoud 2016-2045				
naam school	Bouwjaar	Gem. inkomsten pjr (13 jr)	Gem. Dotatie	Verschil inkomsten en dotatie
<i>Raalte-dorp</i>				
Kwintijn	2014	27.887	48.504	-20.617
De Bolster	1968/2008/2015	51.831	81.251	-29.420
De Korenbloem	1976	52.414	108.889	-56.475
Oostenwind	1954/2012	21.074	59.787	-38.713

7.1.1 Samenvatting van de inventarisatie en mogelijke knelpunten

- **Ontwikkeling leerlingen**

- Leerlingprognoses geven aan dat Kwintijn en Oostenwind komende jaren iets zullen groeien en De Bolster en De Korenbloem zullen krimpen. De basisgeneratie zal komende jaren verder licht krimpen. De verdeling over de scholen zal dus veranderen, maar de vijver wordt iets kleiner.
- Indien De Korenbloem vervangende nieuwbouw krijgt, zal het knelpunt leegstand daarmee worden opgelost. Voor met name Oostenwind blijft omvang van de school in relatie tot het aantal leerlingen een groot knelpunt.

- **Spreading voorzieningen**

- Samenwerking met andere scholen en /of kinderopvang
Verbreding van het onderwijs heeft op alle scholen al vorm gekregen en staat op ieders agenda. De vraag daarbij is of er ook bestaansrecht is voor vier volledige integrale kindcentra die alle diensten aan ouders leveren. Dat is nu niet het geval. Er zijn kansen om de samenwerking tussen scholen op basis van eenzelfde onderwijsconcept of elkaars nabijheid te versterken, maar die worden nog niet in alle gevallen benut.

- **Huisvesting**

- Afhankelijk van leegstand en de staat van het gebouw hebben drie van de vier scholen nu of in de toekomst moeite om op het gebied van huisvesting een sluitende exploitatie te realiseren
- Gebouwen zijn wisselend van ouderdom en er ligt bij oudere schoolgebouwen een duidelijke relatie tussen ouderdom, hoogte van het onderhoud en het realiseren van een sluitende exploitatie. Omdat er door de schoolbesturen verschillende methoden worden gebruikt voor de financiering van toekomstig onderhoud, zijn de knelpunten op dit gebied niet bij alle scholen in de exploitatie zichtbaar.
- De Korenbloem heeft dit jaar een aanvraag ingediend voor vervangende nieuwbouw/aanpassing schoolgebouw. Deze aanvraag en de besluitvorming daarover maken geen onderdeel uit van de deze opdracht.
- De huidige verordening onderwijs voorziet op dit moment niet in een duidelijke uitleg van de gezamenlijke verantwoordelijkheid bij renovatie en/of aanpassing van gebouwen of het niet meer voldoen aan de eisen die het huidige en toekomstige onderwijs aan huisvesting stelt.⁷ Dit vraagt om maatwerk binnen de context van wet- en regelgeving. De afwegingen die worden toegepast bij de besluitvorming voor De Korenbloem kunnen inzicht geven hoe de gemeente Raalte nu, maar ook in de toekomst, invulling wil geven aan haar verantwoordelijkheid en zorgplicht voor onderwijshuisvesting.

⁷ Dit is een probleem dat niet alleen in Raalte speelt. In de Modelverordening van de VNG die veel gemeenten als basis hebben gebruikt, is het begrip renovatie niet uitgewerkt. Op landelijk niveau (VNG) wordt nu samen met de PO-raad nagedacht over een oplossing.

- **Behoud van kwaliteit**
 - o Alle scholen hebben een basisarrangement van de inspectie op dit moment.
- **Gezonde exploitatie**
 - o Het verschil tussen gemiddelde inkomsten onderhoud en gemiddelde uitgaven onderhoud op basis van de MJOP over 28 jaar varieert van € 20.617,- bij Kwintijn tot een bedrag van € 56.652,- bij De Korenbloem en vormt daarmee voor alle scholen een serieus knelpunt.

7.1.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan opdracht

Toekomstbestendigheid

De scholen geven aan dat zolang er sprake is van twee schoolbesturen er vier scholen in Raalte-Dorp zullen zijn waarvan de scholen zelf vinden dat ze voldoende bestaansrecht hebben. Deze scholen blijven elkaars 'concurrent' als het gaat om deelname van leerlingen. Dat vinden de scholen een goede zaak, omdat ze het belangrijk vinden dat ouders kunnen kiezen. Alle vier de scholen zijn van mening dat ze zichzelf goed voorbereiden op het onderwijs van morgen én de vraag van ouders. In de toekomst zullen ze hun onderwijs blijven verbeteren.

Duurzaamheid

Voor twee van de vier scholen vormt de kwaliteit en bekostiging van de huisvesting de komende 12 jaar een steeds groter knelpunt en voor de lange termijn is dat met betrekking tot bekostiging voor alle scholen het geval en daarmee een echt knelpunt. Zo is het lastig om een duurzaam gezonde exploitatie te realiseren indien scholen en/ of schoolbesturen zelf verantwoordelijk blijven voor toekomstig groot onderhoud en renovatie van delen van het gebouw die leegstaan. Daarmee zijn ze dus op het gebied van omvang en inhoud van onderwijs wel toekomstbestendig, maar niet op het gebied van bekostiging van leegstand.

Als oplossing voor dit knelpunt zijn in de taakgroep twee gedachtegangen naar voren gebracht door de scholen:

- a. Op de korte termijn kan daar waar dat mogelijk is het onttrekken van delen van de gebouwen aan de onderwijsbestemming een oplossing zijn. Het is echter niet meer dan het doorschuiven van het probleem van schoolbestuur naar gemeente.
- b. Indien de schoolbesturen op langere termijn nog meer zouden gaan samenwerken of, indien er sprake is van een fusie, zouden er mogelijk andere keuzes kunnen worden gemaakt met betrekking tot het in stand houden van scholen, gezamenlijke huisvesting of het delen van nieuwbouw. Waar nu oplossingen worden bedacht op schoolniveau, zou je dan oplossingen op gebiedsniveau kunnen ontwikkelen. Op dat moment kun je ook kinderopvang en onderwijs in een bepaald gebied samenbrengen in passende, goede gebouwen, waar kosten voor huisvesting gedeeld worden en eenvoudiger dan nu, komen tot toekomstbestendige scholen die gezond en duurzaam geëxploiteerd kunnen worden.

Samengevat zou je kunnen zeggen dat de oplossing van de huidige knelpunten vooral gezocht zou moeten worden op school/ locatieniveau, maar voor de langere termijn van 4-8-12 jaar gerealiseerd moet worden in integrale gebiedsplannen voor onderwijs en opvang. Plannen die over de grenzen van de problemen van de afzonderlijke scholen en voorzieningen heen reiken.

7.1.3 Aanbevolen acties:

Korte termijn - komende jaar

In november is er een besluit genomen over vervangende nieuwbouw voor De Korenbloem. Daarmee wordt een belangrijk knelpunt voor de school/ het schoolbestuur in Raalte-Dorp weggenomen, namelijk toekomstige leegstand en relatief hoge exploitatiekosten/ onderhoudskosten van de huidige locatie van De Korenbloem. Voor De Bolster en Kwintijn die onlangs zijn voorzien van passende huisvesting, spelen er op korte termijn geen knelpunten. Voor Raalte-Dorp en mijnplein resteert het exploitatie-leegstand-onderhoudsprobleem van Oostenwind. Een gebouw dat weliswaar deels is gerenoveerd, maar nog steeds een tekort laat zien in exploitatie en onderhoud en kampt met een aanzienlijke leegstand.

Op deze school is sprake van formele leegstand die weliswaar op dit moment in gebruik is bij de school, maar waarvan schoolbestuur en school aangeven dat ze deze formele leegstand aan de bestemming zullen onttrekken, wanneer er sprake is van bekostiging van onderhoud van formeel leegstaande delen van een schoolgebouw.

Tijdens extra overleg tussen gemeente, schoolbestuur en procesbegeleiders is geconstateerd dat het knelpunt Oostenwind in relatie tot onderhoudskosten exploitatie en leegstand door de school zelf of het schoolbestuur niet kan worden opgelost. Het schoolbestuur heeft een second opinion op het onderdeel onderhoud laten uitvoeren. Het schoolbestuur geeft aan dat de uitkomsten ten principale niet anders zijn dan de conditiemeting die de gemeente heeft laten uitvoeren, maar dat de second opinion wel een grotere urgentie geeft aan het uitvoeren van planmatig onderhoud op korte termijn en dat de kosten voor onderhoud van de 420 m2 leegstand dan wel een probleem vormen.⁸

Omdat bij Oostenwind sprake is van een vergelijkbare problematiek als bij diverse voorzieningen in de overige kernen en in Raalte-Noord, wordt voorgesteld om voor dit gebouw aan te sluiten bij nader onderzoek zoals dat ook voorgesteld wordt in Raalte-Noord en in de overige kernen. Met dit onderzoek dient duidelijk te worden of in stand houden van het gebouw op langere termijn wel de economisch, onderwijskundig en bouwkundig beste oplossing is en, indien dat niet het geval is, welke alternatieve scenario's dan in aanmerking komen voor uitvoering.

⁸ De resultaten van het onderzoek zelf zijn niet door het schoolbestuur ingebracht in deze fase en maken dus geen onderdeel uit van deze rapportage maar zullen wel onderdeel vormen van de verdieping van het punt noodzakelijke uit te voeren planmatig meerjaren onderhoud.

Met betrekking tot leegstand zal er in het nadere onderzoek gekeken moeten worden naar:

- in hoeverre de leegstand structureel is
- welke mogelijkheden er zijn voor structurele herbestemming
- of een deel van een gebouw afgezonderd kan worden en of het vervolgens gesloopt kan of moet worden

Schoolbesturen zijn op basis van de Wet PO verantwoordelijk voor beheer en exploitatie van de huisvesting die ze in gebruik en/ of in eigendom hebben. De wet geeft scholen de mogelijkheid om bij overdimensionering, gebouwen of delen van gebouwen die niet bekostigd worden aan de onderwijsbestemming, te laten onttrekken en terug te geven aan de gemeente. Indien ze meer ruimte nodig hebben voor het verzorgen van kwalitatief goed onderwijs en die ruimte is in het bestaande gebouw voorhanden, dan zijn zij vervolgens ook verantwoordelijk voor deze “gekozen” extra ruimte.

Beantwoorden van bovengenoemde vragen en nader onderzoek valt buiten de reikwijdte van het onderzoek “Antwoord op de Krimp”. Naast bovengenoemde onderzoeksvragen rondom leegstand zou het voorgestelde nadere onderzoek antwoord moeten geven op de volgende vragen:

- Wat is de oorzaak van de hoogte van de kosten van onderhoud?
- Wat maakt dat deze kosten hoger zijn dan de bekostiging?
- Welke maatregelen zijn uitvoerbaar en betaalbaar opdat deze kosten verlaagd worden tot de inkomsten die een schoolbestuur ontvangt van het rijk?
- Indien er sprake is van structurele leegstand en deze leegstand verantwoordelijk is voor het verschil tussen inkomsten en uitgaven voor onderhoud en exploitatie, wat is er dan mogelijk om extra kosten van de leegstand terug te brengen tot nul? Wat is in de uitvoering de verantwoordelijkheid van de gemeente en wat is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur?
- Wat zijn de kosten van mogelijke maatregelen en hoe dienen de kosten verdeeld te worden tussen schoolbesturen en gemeente?
- Op welke wijze worden de investeringen en beslissingen vervolgens uitgewerkt in gemeentelijke en schoolbestuurlijke huisvestingsplannen.

7.1.4 Samenvatting

Met het besluit van de gemeenteraad om in te stemmen met vervangende huisvesting voor De Korenbloem, zijn de knelpunten voor de scholen in Raalte-Dorp voor een groot deel weggenomen. Met uitzondering van de knelpunten van Oostenwind. Voor deze locatie/ school wordt aanbevolen in een aanvullend maatwerkonderzoek verder te kijken naar onderliggende oorzaken van de knelpunten op gebied van leegstand, energieverbruik en planmatig onderhoud en de verantwoordelijkheden van het schoolbestuur en de gemeente inzake bekostiging.

Het is de bedoeling dat het onderzoek ook inzicht geeft:

- in de mogelijkheden om de oorzaken weg te nemen
- de urgentie van de problemen en
- prioritering van de oplossingen op gemeenteniveau.

Het is nadrukkelijk de bedoeling om bij het onderzoek ook te kijken naar huisvestingsproblemen van andere scholen en deze in samenhang te bezien.

Voor de middellange en lange termijn

Het is wenselijk dat de samenwerking tussen schoolbesturen en kinderopvang op het gebied van huisvesting verder dan nu wordt uitgewerkt in een gezamenlijk huisvestingsplan, waarin op basis van gezamenlijke ruimtebehoefte wordt gekeken naar goede, integrale en betaalbare oplossingen. Op basis van zo'n plan kan de investeringsnoodzaak van schoolbesturen en gemeenten veel beter in kaart worden gebracht. Dit voorkomt dat iedere belanghebbende zijn eigen problemen gaat oplossen en partijen tegenover elkaar komen te staan in plaats van vanuit het gezamenlijk belang te redeneren.

7.1.5 Vervolg

Het onderzoek "Antwoord op de Krimp" is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige, betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. Als vervolg op het onderzoek zou het goed zijn dat gemeente en schoolbesturen afspraken maken over een vervolg en een planning van dat vervolg. Daarbij dient duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

7.2 Raalte-Noord

Raalte-Noord is de enige kern waar volgens het Planverband Groningen (PVG) een groei van leerlingen wordt voorzien, doordat de woningvoorraad de komende jaren gaat toenemen. Hier gaan volgens PVG alle scholen in Raalte-Noord, met uitzondering van De Rietkraag (verzorgingsgebied Raan-Oost) van profiteren. In Raalte-Noord staan drie scholen, te weten De Rietkraag en De Linderte als bijzondere scholen en openbare basisschool De Vogelaar. De Rietkraag en De Vogelaar zijn gelegen in het centrum van de wijk Raalte-Noord en De Linderte is in het nieuwe deel aan de rand van de wijk gesitueerd. De Linderte beschikt over een relatief nieuw gebouw, de gebouwen van De Rietkraag en De Vogelaar zijn 31 en 29 jaar oud. Samen met KOOS zijn er twee kindcentra in de wijk gevormd, een bij De Rietkraag en De Vogelaar in het Eibernest en de andere naast De Linderte.

	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
<i>Raalte-noord</i>							
De Linderte							
De Rietkraag							
De Vogelaar							

naam school	BVO	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
<i>Raalte-noord</i>					
De Linderte	2201	401	190	44	-46
De Rietkraag	1245	84	69	155	225
De Vogelaar	1804	311	140	25	-51

Onderhoud 2016-2045				
naam school	Bouwjaar	Gem. inkomsten pjr (13 jr)	Gem. Dotatie	Verschil inkomsten en dotatie
<i>Raalte-noord</i>				
De Linderte	2005	57.282	120.613	-63.331
De Rietkraag	1985/2008	32.778	90.477	-57.699
De Vogelaar	1987/1995/1987	50.702	114.637	-63.935

7.2.1 Samenvatting van de inventarisatie en mogelijke knelpunten

- **Ontwikkeling leerlingen**
 - Positieve ontwikkeling aantal leerlingen, alle scholen gaan nog groeien, met uitzondering van De Rietkraag.⁹
- **Spreiding voorzieningen**
 - Verbreding van het onderwijs heeft op alle scholen vorm gekregen.
- **Huisvesting:**
 - De huidige leegstand zal in de toekomst kantelen naar een licht ruimtetekort bij De Linderte en De Vogelaar. Voor De Rietkraag neemt de leegstand toe.
 - De noodzakelijke dotatie voor toekomstig onderhoud is structureel hoger dan de inkomsten die de scholen daarvoor ontvangen van het Rijk en uit huur.
 - Het structurele tekort op onderhoud over 30 jaar bedraagt voor De Linderte € 63.331,- voor De Rietkraag € 57.699,- en voor De Vogelaar € 63.935,-. Dit vormt een risico voor de continuïteit van de bedrijfsvoering.
- **Behoud van kwaliteit**
 - Alle drie de scholen hebben een basisarrangement van de inspectie. De kwaliteit van de scholen varieert tussen voldoende en excellent.
- **Gezonde exploitatie**
 - Hoge kosten, meer dan gemiddeld, voor energie en onderhoud zorgen ervoor dat scholen, en dan met name De Vogelaar en De Rietkraag geen sluitende exploitatie kunnen realiseren. Dit geldt in mindere mate voor De Linderte.

7.2.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan opdracht

Toekomstbestendigheid

Alle drie scholen hebben een duidelijk bestaansrecht in Raalte-Noord. In de toekomst kan de spreiding van kinderen een probleem opleveren vanwege de ligging van de scholen. Op dit moment zien de directeuren dit nog niet als een knelpunt.

Het onderwijs dat men voor ogen heeft, laat zien dat men continu bezig is het onderwijs af te stemmen op onderwijskundige ontwikkelingen en de samenleving van morgen.

De huisvesting kan in de toekomst met name voor De Rietkraag en De Vogelaar een probleem worden. Beide scholen en de kinderopvang beschikken over drie schoolgebouwen, welke qua functionaliteiten niet ingericht zijn voor het onderwijs en de samenwerking zoals die nu en in de toekomst plaatsvindt. Ook het ruimtebeslag van de drie gebouwen laat geen evenwichtige verdeling zien.

⁹ Het niet groeien van De Rietkraag vloeit deels voort uit het voedingsgebied voor deze school. Het voedingsgebied betreft het oudste deel van de wijk aan de oostzijde van het kanaal en het is kleiner dan het voedingsgebied van De Linderte en De Vogelaar, dat gelegen is in het jonge deel van de wijk met veel nieuwbouwwontwikkelingen.

Voor De Vogelaar en De Rietkraag wordt voorgesteld om in de eerste helft van 2017 een onderzoek te starten naar mogelijkheden om door aanpassing en renovatie van de voorzieningen te komen tot oplossingen voor ruimtetekort, exploitatietekort en de hoge onderhoudskosten.

Indien ook de kinderopvang wordt betrokken in dit onderzoek, kan er sprake zijn van een breed gedragen uitkomst. Op basis van gemaakte afspraken kun je vervolgens de verantwoordelijkheden van gemeente en schoolbesturen met betrekking tot dragen van de investeringskosten in kaart brengen en is het mogelijk een gezamenlijk investeringsplan (integraal huisvestingsplan) voor de komende jaren op te stellen.

Duurzaamheid

In Raalte-Noord zijn de ingebrachte gedachten van de directeuren over samenwerking en besluitvorming eveneens van toepassing met dat verschil dat er in Raalte-Noord geen sprake is van toenemende leegstand, maar van een stijgende ruimtebehoefte. Exploitatie is voor alle drie scholen een reëel knelpunt en volgens eigen zeggen is dat probleem voor De Rietkraag en De Vogelaar groter dan voor De Linderte o.a. door de ouderdom van de gebouwen. Daarnaast speelt hier ook het belangrijke en omvangrijke knelpunt van de hoge kosten voor onderhoud aan de gebouwen en de structureel te lage bekostiging van dit onderhoud. Als laatste zijn in het oudste deel van Raalte-Noord, waar De Rietkraag en De Vogelaar zijn gesitueerd, misschien wel voldoende vierkante meters in de gebouwen, maar helaas zijn het volgens de scholen de ‘verkeerde’ vierkante meters.

Bovenstaande knelpunten vragen om een oplossing in samenhang van met name De Vogelaar en De Rietkraag. Het opstellen van een integraal gebiedsplan voor onderwijs en opvang voor beide scholen zou in de ogen van de twee schoolbesturen de insteek zijn om tot integrale oplossingen te komen. De ontwikkeling van de huisvestingsbehoefte van De Linderte zou in zo’n gebiedsplan meegenomen moeten worden.

Het onderzoek zou ook de vraag moeten beantwoorden of het nog verder samenbrengen van kinderopvang en onderwijs in goede gezamenlijke gebouwen kan resulteren in een gezonde exploitatie, doordat kosten gedeeld kunnen worden en de bezetting van de scholen hoger komt te liggen.

7.2.3 Verdiepingsslag

Als invulling op de verdiepingsslag voor de knelpunten in Raalte-Noord heeft overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordiging van de gemeente, De Rietkraag en De Vogelaar. Tijdens dit overleg zijn een aantal zaken vastgesteld en zijn voorstellen ingebracht voor een vervolg.

- Er dreigt weliswaar een ruimtetekort, echter het is op dit moment nog niet duidelijk welke ruimtes en functies de komende jaren bij groei van het aantal leerlingen op de verschillende locaties nodig zijn. Er zijn immers voldoende vierkante meters in de drie gebouwen waar De Vogelaar en De Rietkraag over beschikken. Het lastige is, zo geven de scholen aan, dat de leegstand in een schoolgebouw van bijvoorbeeld De Rietkraag niet zomaar ingevuld kan worden met ruimtebehoefte van een andere school. Daarnaast hebben de gebouwen ruimten die niet passen bij de vraag van de scholen.

- Onderhoudskosten en exploitatie van de huisvesting zijn structureel hoger dan de inkomsten uit huur en van het Rijk. Aanvullend onderzoek zou inzicht moeten geven of en zo ja met welke maatregelen bijvoorbeeld de exploitatiekosten, waaronder het energieverbruik verlaagd kan worden.
- Uitbreiding van het aantal leerlingen en de verdeling van deze leerlingen over de aanwezige scholen vraagt ook overleg en afspraken tussen de scholen. Het is gewenst en van belang dat ook De Linderte bij het vervolgonderzoek wordt betrokken.
- Huisvesting van kinderopvang, peuterwerk en onderwijs is in het verleden niet altijd vanuit een gezamenlijk perspectief benaderd. Dat is voor de toekomst wel wenselijk en dat betekent dat KOOS en wellicht andere sociaal maatschappelijke partijen betrokken moeten worden bij de uitwerking van de toekomstige huisvesting.

Samenvatting

In het verleden is in Raalte vaak gekeken naar oplossingen voor een bepaalde school voor dat moment. De scholen en ook gemeentelijke vertegenwoordiging zouden in Raalte-Noord graag gezamenlijk op zoek gaan naar toekomstbestendige huisvestingsscenario's voor geheel Raalte-Noord. We zouden nu gezamenlijk moeten zoeken naar integrale oplossingen van de knelpunten. Daarbij willen de scholen starten en met bedenken van oplossingen binnen de bestaande voorzieningen, maar moeten deze als er betere voorstellen te bedenken zijn niet als grens worden gezien.

Voor Raalte-Noord wordt voorgesteld een integraal huisvestingsplan op te stellen dat de problematiek in kaart brengt en inzicht geeft hoe op tijd gezorgd kan worden voor voldoende functionele en betaalbare huisvesting voor de drie scholen in Raalte-Noord. Voorgesteld wordt om dit onderzoek in het eerste en tweede kwartaal uit te voeren. Aan het onderzoek zouden naast de gemeente en de twee schoolbesturen, ook kinderopvang en andere sociaal maatschappelijke partijen deel te nemen. Het onderzoek zal volgende opbrengsten genereren:

- Inzicht in omvang en functionaliteit van de aanwezige vierkante meters.
- Inzicht in huidige en toekomstige ruimtebehoefte op basis van onderwijsconcepten, verbreding van voorzieningen en samenwerking.
- Inventarisatie van de onderliggende knelpunten en oorzaken van de knelpunten op het gebied van exploitatie, bouwkundig onderhoud, binnenklimaat en energieverbruik van de gebouwen.
- Inventarisatie van de knelpunten met betrekking tot ontsluiting en bereikbaarheid van voorzieningen en oplossingen voor deze knelpunten.
- Op basis van het verkregen inzicht in de knelpunten en de ontwikkelingen, betaalbare en breed gedragen oplossingen uitwerken, die voorzien in voldoende toekomstbestendige huisvesting voor onderwijs en opvang en daaraan gerelateerde voorzieningen Raalte-Noord.

7.2.4 Vervolg

Het onderzoek “Antwoord op de Krimp” is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige, betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. Als vervolg op dit onderzoek zullen gemeente en schoolbesturen een planning maken van te nemen stappen en te onderzoeken onderwerpen. Daarbij dient duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

7.3 Heino

In de kern Heino staan drie basisscholen. De Dolfijn en De Gouden Emmer zijn bijzondere scholen en De Springplank is een openbare school. De Springplank en De Dolfijn hebben meer dan 200 leerlingen en de Gouden Emmer zit daaronder. De Dolfijn en De Gouden Emmer zijn samen met KOOS ondergebracht in een schoolgebouw en De Springplank zit ook onder één dak met KOOS. Alle drie scholen zijn recent van nieuwe huisvesting voorzien.

	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
<i>Heino</i>							
De Dolfijn							
De Gouden Emmer							
De Springplank							

naam school	BVO	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
<i>Heino</i>					
De Dolfijn	1648	85	316	336	356
De Gouden Emmer	990	181	277	287	292
De Springplank	1669	327	252	277	297

RAALTE				
naam school	Bouwjaar	Gem. inkomsten pjr (13 jr)	Gem. Dotatie	Verschil inkomsten en dotatie
<i>Heino</i>				
De Dolfijn	2011	39.137	93.699	-54.562
De Gouden Emmer	2011	22.646	40.157	-17.511
De Springplank	2013	37.670	67.048	-29.378

7.3.1 Samenvatting van de inventarisatie en mogelijke knelpunten

- **Ontwikkeling leerlingen**
 - De werkelijke leerlingenaantallen blijven achter bij de verwachtingen waardoor overcapaciteit ontstaat. Bij realisering van de bouw werd rekening gehouden met een uitbreiding van het woningaanbod met 400 woningen. Deze woningen zijn (nog) niet gerealiseerd.
 - Zolang de daling van leerlingen over alle drie scholen gelijk verdeeld wordt is er geen direct risico voor in stand houding van de scholen. In de toekomst is er op basis van het leerlingenaantal in principe ruimte voor 2 scholenclusters van gemiddelde omvang (200-300 kinderen).
- **Spreiding**
 - Gezien het aantal leerlingen en de prognoses hebben alle drie scholen bestaansrecht.
 - De spreiding over twee locaties is passend voor Heino.
 - Verbreding van het onderwijs heeft inmiddels op alle scholen vorm gekregen door de samenwerking met KOOS.
- **Huisvesting**
 - Alle scholen zitten in recente en duurzame onderwijsgebouwen.
 - Sinds de realisatie heeft veranderend beleid voor de scholen geresulteerd in leegstand en minder mogelijkheden voor verhuur aan derden, zoals het consultatiebureau en de GGD in Heino. Tegelijkertijd is er voor eenzelfde doelgroep, sociaal maatschappelijke organisaties, een overcapaciteit aan huisvesting in het dorp gecreëerd. Er zijn meerdere gebouwen in gebruik voor onderwijs, kinderopvang, maatschappelijk werk, dorpshuis, thuiszorg en naschoolse activiteiten. Deze overcapaciteit en de daling van het aantal leerlingen zorgt ervoor dat de exploitatie van de schoolgebouwen lastiger wordt.
 - De schoolgebouwen zijn energiezuinige gebouwen, waardoor de komende 12 jaar geen echte knelpunten ontstaan, maar daarna zal dat wel het geval zijn.
- **Behoud van kwaliteit**
 - Alle drie scholen in Heino zitten in een basisarrangement van de inspectie en werken aan verschillende aspecten van de kwaliteit met als doel deze te verbeteren. Kwaliteit van het onderwijs wordt door de scholen zelf zeker niet als knelpunt gezien.
- **Gezonde exploitatie**
 - Kosten voor onderhoud kunnen in de komende 12 jaar uit de vergoeding van het Rijk en de huur bekostigd worden. Uit de exploitatieoverzichten blijkt dat een gezonde exploitatie tot de mogelijkheden behoort, mits de bezetting van het gebouw niet te veel daalt.
 - Op termijn zal het onderhoud van de gebouwen echter wel een probleem vormen. Berekeningen laten zien dat de inkomsten voor onderhoud ver achterblijven bij de noodzakelijke gemiddelde uitgaven aan onderhoud. Dit leidt tot een negatief verschil dat varieert tussen de € 17.000,- en € 54.000,- op jaarbasis.

7.3.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan opdracht

Toekomstbestendigheid

- Alle drie scholen hebben de komende 12 jaar bestaansrecht en geven aan dat ze voortdurend werken aan het verbeteren van de kwaliteit van hun onderwijs.
- De gebouwen waarover ze beschikken zijn gebouwd met het oog op het onderwijs van morgen. Het geeft de scholen voldoende ruimte en flexibiliteit om het toekomstig onderwijs vorm te geven.

Duurzaamheid

- De komende jaren is een kostendekkende exploitatie geen probleem vanwege de nieuwe gebouwen. Echter na 12 jaar, wanneer omvangrijk planmatig onderhoud aan de orde is, zal dit wel het geval zijn
- De scholen geven aan dat dit knelpunt niet alleen door de schoolbesturen opgelost kan worden. Het gemeentelijk kernen- en woningbouwbeleid is een belangrijke factor die ervoor kan zorgen dat de basispopulatie van Heino niet verder terugloopt. Scholen vragen de gemeente en de politiek om actief mee te denken en medewerking te verlenen om een verdere daling van de basispopulatie te voorkomen, het behoud en afstemmen van voorzieningen in Heino en het actiever werven van bewoners voor de kern Heino.

7.3.3 Benodigde acties

Korte termijn – komende jaar

In Heino zijn op korte termijn geen acties nodig op het gebied van onderwijs(huisvesting).

Schoolbesturen vragen de gemeente ervoor te zorgen dat in Heino voldoende woningbouw wordt gerealiseerd om de autonome groei van Heino op te vangen en verdere leerlingendaling tegen te gaan.

Middellange/ lange termijn

Voor het tekort op onderhoud op de langere termijn (> 12 jaar) hebben schoolbesturen en gemeente nog geen oplossing gevonden. Aanbevolen wordt de ontwikkeling van het leerlingaantal te monitoren, zodat tijdig zichtbaar wordt als knelpunten zich eerder gaan voordoen dan nu verwacht. Tot slot wordt aanbevolen - waar mogelijk - overcapaciteit aan maatschappelijk vastgoed terug te dringen en ontwikkelingen rond maatschappelijk vastgoed in samenhang te bezien.

7.3.4 Vervolg

Het onderzoek “Antwoord op de Krimp” is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige, betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. In onderstaand overzicht is een doorkijk gemaakt naar de vervolgstappen die er nog te nemen zijn om uiteindelijk het voorgestelde scenario te realiseren.

Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

7.4 Overige kernen Raalte

Raalte heeft meerdere kernen. In dit onderzoek spreken we over Raalte en Heino en de overige kernen. In elke kern staat één bijzondere basisschool. In Heeten is dat kbs St. Bernadette, in Laag Zutthem Basisschool met de bijbel, in Luttenberg kbs Esmoreit, in Broekland kbs Gerardus Majella, in Lierderholthuis kbs St. Nicolaasschool, in Mariënheem kbs St. Antonius en in Nieuw Heeten kbs St Jozef. In deze kernen staan geen openbare basisscholen. De scholen variëren in omvang van 43 tot 273 leerlingen.

	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
<i>overige kernen:</i>							
<i>Heeten</i>							
St. Bernadette							
<i>Laag Zutthem</i>							
De Linde							
<i>Luttenberg</i>							
Esmoreit							
<i>Broekland</i>							
Gerardus Majella							
<i>Lierderholthuis</i>							
St. Nicolaas							
<i>Mariënheem</i>							
St. Antonius							
<i>Nieuw-Heeten</i>							
St. Jozefschool							

naam school	BVO	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
<i>overige kernen</i>					
St. Bernadette	2501	933	973	983	928
De Linde	468	52	127	142	117
Esmoreit	1319	108	304	344	324
Gerardus Majella	1048	68	124	23	-37
St. Nicolaas	452	-45	-65	-40	-50
St. Antonius	919	196	251	251	251
St. Jozefschool	1173	515	510	550	601

Onderhoud 2016-2045				
naam school	Bouwjaar	Gem. inkomsten pjr (13 jr)	Gem. Dotatie	Verschil inkomsten en dotatie
<i>overige kernen</i>		-		
St. Bernadette	1953/1980	43.784	140.773	-96.989
De Linde	1969/1992	13.306	59.657	-46.351
Esmoreit	1926/2012/1926	30.577	80.998	-50.421
Gerardus Majella	1920/2008	27.503	86.737	-59.234
St. Nicolaas	2014	16.381	28.267	-11.886
St. Antonius	1938/2011	23.590	78.915	-55.325
St. Jozefschool	1923/2008	21.074	69.855	-48.781

7.4.1 Samenvatting inventarisatie en knelpunten

- **Ontwikkeling leerlingen**
 - o Voor alle scholen wordt de komende jaren een verdere daling van het leerlingenaantal voorzien.
 - o De krimp is echter niet voor alle scholen van dezelfde omvang en varieert van 4% voor de Gerardus Majella tot -32% voor de Linde
 - o 5 van de 7 scholen worden volgens Nederlandse maatstaven gezien als kleine scholen (school met minder dan 145 leerlingen).
 - o De daling van het aantal leerlingen is dus voor een aantal scholen in meer of mindere mate een knelpunt.
 - o Alle scholen vinden los van de omvang dat ze een bestaansrecht hebben in de kern waar ze staan.
- **Spreading voorzieningen**
 - o Binnen de kernen waar de scholen staan zijn de scholen voor de kinderen thuisnabij. De afstand tussen de kernen en de hoofdkernen Raalte en Heino is dusdanig groot dat je kunt spreken over eigen voedingsgebieden voor elke school.
 - o Op dit moment beschikken niet alle kernen over een eigen peuterspeelzaal, kinderopvang of voorzieningen. Daarnaast zijn de voorzieningen die er zijn, niet altijd gehuisvest in de scholen. De scholen geven aan dat dat wel wenselijk zou zijn, omdat dat de mogelijkheden voor kwaliteit van het aanbod, de samenhang en kans op een gezonde exploitatie vergroot.
- **Huisvesting**
 - o De schoolgebouwen zijn allemaal, behalve de St. Nicolaas, ruim 40 jaar oud.
 - o Gerardus Majella, St. Antonius, Esmoreit en St. Jozef zijn de afgelopen 10 jaar aangepast en gerenoveerd.
 - o St. Bernadette en de Linde zijn de twee scholen waar renovatie en/ of grootschalige aanpassing nog niet heeft plaatsgevonden.

- De krimp heeft gezorgd voor leegstand in de scholen. Op basis van de geactualiseerde prognoses bedraagt het totaal aantal m2 leegstand in 6 van de 7 scholen 1.872 m2, welke varieert van 37% bij de Bernadetteschool (933 m2) tot 7% (68 m2) bij de Gerardus Majella.
- De komende jaren zal de leegstand toenemen tot 2.221 m2 in 2028 en per school een percentage dat varieert van -4 tot 51% van het vloeroppervlak. Dat heeft grote gevolgen voor de bekostiging van het onderwijs, omdat schoolbesturen voor deze m2 geen vergoeding ontvangen voor schoonmaak, energie en onderhoud.
- Het tekort op onderhoud neemt toe als je uitgaat van normale gemiddelde dotatie kosten op basis van de MJOP van elke school en de inkomsten. Het varieert tussen de € 11.886,- voor de St. Nicolaas tot € 96.989,- op jaarbasis voor de St. Bernadette.
- In totaal bedraagt het gemiddeld jaarlijks tekort op onderhoud voor deze 7 scholen € 369.977,-. Daarmee vormt het in de toekomst een groot risico en knelpunt voor alle scholen.

- **Behoud van kwaliteit**

- De 7 scholen hebben op dit moment allemaal een basisarrangement op basis van inspectierapporten en zijn bezig met het verbeteren van hun kwaliteit. De kwaliteit heeft de zorg van de scholen, maar is op dit moment geen groot knelpunt.
- Daling van het aantal leerlingen zorgt voor toenemende werkdruk op de scholen en die werkdruk neemt toe bij een verdere daling van het aantal leerlingen. Scholen met minder dan 100 leerlingen lopen een extra risico voor het realiseren van kwaliteit en afbreuk personeel.
- Het ontbreken van peuterspeelzalen in sommige kernen of de scheiding in huisvesting van opvang, voorschoolse educatie en onderwijs is geen optimale situatie. Samenwerking en overleg, doorgaande ontwikkelingslijnen zijn minder makkelijk te realiseren dan wanneer je bij elkaar in het gebouw of in de buurt zit. De toenemende vraag van ouders naar brede dienstverlening zal de druk op scholen, waar dat niet mogelijk is, vergroten, althans dat leren we van dorpen waar deze voorzieningen ontbreken.

- **Gezonde exploitatie**

- De leegstand, het tekort op onderhoud, de beperkte formatie voor kleine scholen en het voornemen van het Rijk om in de toekomst de bekostiging van kleinere scholen niet uit te breiden, maar juist te beperken, zijn een risico voor een niet sluitende exploitatie voor 6 van de 7 scholen. In 2015 zouden de 7 scholen een gezamenlijk exploitatietekort van € 386.613,- hebben gehad wanneer de dotatie aan toekomstig onderhoud conform planning was gedaan. Alleen de St. Nicolaas heeft een sluitende exploitatie.
- Onderhoud, leegstand, meer of mindere daling van leerlingen, de soms geringe omvang en problemen met het realiseren van een gezonde exploitatie, vormen voor 6 van de 7 scholen een reëel knelpunt. Door de krimp ontstaat er een toename van de werkdruk voor de leerkrachten en dat vormt een risico voor een goede kwaliteit.

7.4.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan de opdracht

Toekomstbestendigheid

De scholen geven unaniem aan dat ze vinden dat ze alle bestaansrecht hebben in de kernen waar ze staan. En dat de school voor de inwoners met stip de belangrijkste voorziening is die voor de kern behouden moet blijven. Ze willen hun ogen echter niet sluiten voor knelpunten die gekoppeld zijn aan leegstand, onderhoud, een niet sluitende exploitatie, de toenemende werkdruk en het soms ontbreken van voorzieningen als peuterwerk en kinderopvang. Ze zien deze knelpunten ook in toenemende mate als risico. Het risico is niet voor alle scholen in alle kernen hetzelfde en dat vraagt dus in de ogen van de scholen ook om maatwerk.

Alle scholen zien zichzelf in 2028 nog steeds als de onderwijsvoorziening van een dorp, al geeft de St. Jozef in Nieuw Heeten aan dat het misschien dan wel anders georganiseerd kan zijn en het de vraag is of de school dan nog een zelfstandige school is.

Toekomstbestendigheid is niet alleen gekoppeld aan het aantal leerlingen en de omvang van de scholen. Zoals hiervoor gezegd, vinden de scholen dat ze alle voldoende bestaansrecht hebben. Op dit moment zijn de scholen nog niet bestand tegen de toenemende kosten van huisvesting en daar zal dus in elke kern een passende oplossing voor gezocht moeten worden. Niks doen is in deze geen optie meer.

Duurzaamheid gezonde exploitatie

Op dit moment zijn er nog geen concrete oplossingen die ervoor kunnen zorgen dat de scholen die in stand worden gehouden, ook duurzaam gezond geëxploiteerd kunnen worden.

Dat betekent dat dit knelpunt blijft bestaan, zolang er geen uitspraken of besluiten zijn genomen om dit knelpunt op te lossen.

Onderwijs van goede kwaliteit

Op dit moment staat de kwaliteit niet echt ter discussie. Samenwerking tussen scholen en het uitwisselen van kennis en overleg tussen scholen kan een stimulans zijn voor behoud van kwaliteit.

Het toekomstbeeld dat scholen hebben over goed onderwijs in 2028 wijkt daar niet veel van af.

Leren van en met elkaar. Spreiding en verdelen van taken over minder mensen en meerdere scholen kan zorgen voor verlaging van de werkdruk die nu vooral op kleinere scholen wordt gevoeld. Door intensieve samenwerking tussen scholen kan de overhead verminderd worden en is er meer geld voor leerkrachten.

Advies voor de korte termijn - komende jaar 2017

Gemeente en schoolbestuur hebben in de derde fase een vervolgoverleg gehad en geconstateerd dat de problematiek voor alle scholen weliswaar over dezelfde onderwerpen gaat, maar dat er per kern wel degelijk verschillen zijn die vragen om een andere aanpak.

Tevens is geconstateerd dat de uitkomsten van het onderzoek, zeker als het gaat om exploitatie en onderhoud van gebouwen, een nadere analyse behoeft. De indruk bestaat dat de exploitatie van sommige gebouwen makkelijker verbeterd kan worden dan van andere gebouwen. Ook de constructies, indelingen en de bouwwijze van gebouwen verschillen en maken het noodzakelijk per gebouw een nadere analyse te doen.

Met betrekking tot leegstand zal er in het nadere onderzoek gekeken moeten worden naar:

- In hoeverre de leegstand structureel is
- Welke mogelijkheden er zijn voor structurele herbestemming
- Of een deel van een gebouw afgezonderd kan worden en of het vervolgens gesloopt kan of moet worden

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de huisvesting die ze bekostigd krijgen. Indien ze meer ruimte nodig hebben voor het verzorgen van kwalitatief goed onderwijs en die ruimte is in het bestaande gebouw voorhanden, dan zijn zij vervolgens ook verantwoordelijk voor deze “gekozen” extra ruimte. Zo zijn schoolbesturen en gemeenten van mening.

Beantwoorden van bovengenoemde vragen en nader onderzoek valt buiten de reikwijdte van het onderzoek “Antwoord op de Krimp”.

De ambtelijke vertegenwoordiging van de gemeente en schoolbesturen stellen derhalve voor als vervolg op dit onderzoek een verdieping toe te passen en in 2017 per kern en school een nader onderzoek uit te voeren dat een antwoord geeft op:

- De oorzaak van de hoogte van de kosten van onderhoud?
- Wat maakt dat deze kosten hoger zijn dan de bekostiging?
- Welke maatregelen zijn uitvoerbaar en betaalbaar opdat deze kosten verlaagd worden tot de inkomsten die een schoolbestuur ontvangt van het Rijk?
- Indien er sprake is van structurele leegstand en deze leegstand verantwoordelijk is voor het verschil tussen inkomsten en uitgaven voor onderhoud en exploitatie, wat is er dan mogelijk om extra kosten van de leegstand terug te brengen tot nul? Wat is in de uitvoering de verantwoordelijkheid van de gemeente en wat is de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur?
- Wat zijn de kosten van mogelijke maatregelen?

Na afronding van het onderzoek zullen de lasten en verantwoordelijkheden voor noodzakelijk geachte investeringen worden vertaald naar schoolbestuurlijk en gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Uiteindelijk verwachten schoolbesturen en gemeente dat deze vertaling de input is voor een gezamenlijk Huisvestingsplan. In dit geval naar een integraal huisvestingsplan met een doorkijk voor 4, 8 en 12 jaar.

Schoolbestuur mijnplein heeft aangegeven dat men in iedere geval graag een nader onderzoek wil voor de Bernadetteschool in Heeten, de St. Jozef in Nieuw-Heeten en de St. Antonius in Mariënheem.

7.5 Algemeen advies voor schoolbesturen en gemeente Raalte

Deelnemers aan dit project vinden het wenselijk dat schoolbesturen, kinderopvang en overige partners de samenwerking op het gebied van huisvesting verder dan nu uitwerken in gezamenlijke huisvestingsplannen voor dorpen en kernen, waarin op basis van gezamenlijke ruimtebehoefte wordt gekeken naar goede, integrale en betaalbare oplossingen. Op basis van zo'n plan kan het handelingsperspectief van schoolbesturen, gemeenten en stakeholders beter zichtbaar worden gemaakt. Dit voorkomt dat iedere belanghebbende zijn eigen problemen gaat oplossen en partijen tegenover elkaar komen te staan in plaats van vanuit het gezamenlijk belang te redeneren.

Schoolbesturen en gemeente Raalte hebben voor leegstand en de hoge kosten voor onderhoud nog geen passende oplossing, maar ze hebben wel de afspraak gemaakt om de ontwikkelingen te monitoren en in ieder geval gezamenlijk beleid te ontwikkelen voor leegstand van maatschappelijke voorzieningen.

Dit beleid zal in ieder geval gaan over:

- Het verbeteren en beter afstemmen van de verhuurmogelijkheden van delen van schoolgebouwen die leeg staan aan derden.
- Beleid per locatie over onttrekken, slopen en/ of hergebruik van delen van onderwijsvoorzieningen die structureel leeg komen te staan of staan.
- Afspraken maken over wie verantwoordelijk wordt of is voor onderhoud van die delen van onderwijsgebouwen die structureel leeg staan en waarvoor schoolbesturen geen vergoeding voor onderhoud ontvangen.
- Afspraken maken over de wijze waarop en voorwaarden waaronder schoolbesturen delen van schoolgebouwen aan de bestemming onderwijs kunnen laten onttrekken en hoe teruggave op basis van claimrecht dat is vastgelegd in de wet PO, kan worden vormgegeven.

Alle genoemde punten vragen om nader overleg, gezamenlijke beleidsontwikkeling en nieuwe beleidsafspraken van zowel de gemeente Raalte als de twee schoolbesturen. Van belang is dat er per locatie vervolgens wordt gekeken naar maatwerk bij de implementatie van deze nieuwe beleidsafspraken.

De uitkomsten van het overleg en de gevolgen voor schoolbestuurlijk en gemeentelijk beleid kunnen vervolgens vertaald worden naar schoolbestuurlijke en gemeentelijke integrale huisvestingsplannen met een doorkijk van 4, 8 en 12 jaar. In het belang van het onderwijs, maar ook in het belang van gemeentelijk beleid inzake huisvesting, is het belangrijk dat deze plannen inzicht en zekerheid geven voor de langere termijn.

8 Scenario's gemeente Olst-Wijhe

8.1 Wijhe en Boerhaar

In de kernen Wijhe en Boerhaar staan 5 basisscholen met verschillende denominaties. Er zijn twee openbare scholen, obs Tellegen en obs Peperhof, twee katholieke basisscholen, kbs De Bongerd en kbs St. Jozef en een protestant-christelijke basisschool Matzer.

In Wijhe en Boerhaar is ervoor gekozen om de onderwijsvoorzieningen in de twee kernen Wijhe en Boerhaar in dit rapport niet afzonderlijk te bespreken maar gezamenlijk, aangezien er sprake is van min of meer in elkaar overlopende voedingsgebieden en geringe afstanden tussen de scholen. Dat betekent ook dat de oplossingen voor de knelpunten ook in samenhang worden besproken.

OLST-WIJHE	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
<i>Wijhe incl. Boerhaar</i>							
De Peperhof							
Matzer							
St. Jozef							
Tellegen							
De Bongerd							

naam school	opp	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
De Peperhof	1086	438	448	438	433
Matzer	934	30	95	85	85
St. Jozef	821	22	78	73	68
Tellegen	795	333	313	293	298
De Bongerd	916	-174	-220	-230	-275

Onderhoud 2016-2045				
naam school	Bouwjaar	gem. inkomsten pjr (13 jr)	jaarlijkse dotatie 2017-2045	verschil inkomsten en dotatie
<i>Wijhe</i>				
De Peperhof	1977/1983	21.074	49.345	-28.271
Matzer	1990	27.258	54.515	-27.257
St. Jozef	1991	25.162	53.363	-28.201
Tellegen	1961/1973	16.381	22.764	-6.383
De Bongerd	1946/2008	33.757	38.114	-4.357

8.1.1 Samenvatting inventarisatie en knelpunten

- **Ontwikkeling leerlingen**

- Het zijn alle 5 basisscholen met minder dan 200 leerlingen en 4 van de 5 scholen worden volgens landelijke maatstaven gezien als kleine school (school met minder dan 145 leerlingen).
- Voor Matzer en St. Jozef wordt in de leerlingprognoses een verdere, maar lichte daling verwacht van in beide gevallen 8 %, voor De Peperhof een lichte stijging en Tellegen en De Bongerd een stijging van resp. 11 en 13%.
- Voor de gezamenlijke scholen blijft het aantal leerlingen de komende jaren nagenoeg gelijk; er komen 8 leerlingen bij.
- Het aantal leerlingen en de krimp van de laatste 10 jaar is een knelpunt vanwege de leegstand die het veroorzaakt, waarbij er geconstateerd moet worden dat er per school verschillen zijn. Doordat we te maken hebben met relatief kleine scholen is er sprake van hoge werkdruk en kan er een verdere toename van de werkdruk ontstaan.

- **Spreiding voorzieningen**

- Alle scholen bevinden zich in de beide kernen en de onderlinge afstand is gering. De maximale afstand tussen de scholen is 3,2 kilometer.
- Op dit moment beschikken de scholen afzonderlijk niet over een eigen peuterspeelzaal, kinderopvang of BSO. Deze is apart van de scholen in Wijhe gevestigd in de Bieënkorf bij de sportvelden en de Capellenborg. Het is de vraag of de scholen voldoende omvang hebben om apart van elkaar een volledig aanbod in opvang en VVE te kunnen bieden. Eigenlijk zijn alle 5 scholen daar te klein voor.
- Voor kinderopvang en peuterwerk en BSO is het inhoudelijk maar ook organisatorisch niet haalbaar om zich aan 5 verschillende voorzieningen te verbinden.

- **Huisvesting**

- Twee van de 5 gebouwen zijn meer dan 35 jaar oud en nog niet gerenoveerd, twee gebouwen zijn 25 jaar oud, één gebouw is uit 1946, maar in 2008 gerenoveerd.
- Alle gebouwen, met uitzondering van De Bongerd, kennen op dit moment leegstand (totaal 824 m2 in Wijhe).
- Vanwege de verwachte stabilisering van het aantal kinderen zal de leegstand niet verder toenemen, maar zich wel anders verdelen over de 5 scholen.
- De schoolbesturen ontvangen voor de 824 m2 leegstand geen vergoeding van het Rijk voor onderhoud. Voor het aantal vierkante meters dat wel wordt bekostigd, ontvangen de scholen minder vergoeding dan noodzakelijk voor doelmatig, maar sober onderhoud van de gebouwen.
- Het jaarlijks tekort op onderhoud bedraagt € 94.562,-. Dit tekort zal, indien er geen maatregelen worden genomen, structureel zijn. Dus over een periode van 12 jaar tot 2028 zal het tekort zijn opgelopen naar € 1.134.744,-.
- Ook indien leegstand wordt weggenomen door herbezetting en/ of sloop, resteert een structureel tekort aan onderhoud en exploitatie vanwege de relatieve hoge ouderdom van de gebouwen.

- **Behoud van kwaliteit**

- De 5 scholen in Wijhe en Boerhaar hebben op dit moment allemaal een basisarrangement van de inspectie en er is geen direct risico voor de kwaliteit van het onderwijs. Het zijn echter relatief kleine scholen waar de werkdruk op een relatief klein team rust. Dat maakt kleine scholen meer kwetsbaar dan grote scholen. Dit kan op termijn, indien het aantal leerlingen niet toeneemt en de vraag naar verbeteringen en veranderingen in het onderwijs wel, een risico gaan vormen.
- Het gescheiden huisvesten van opvang, voorschoolse educatie, BSO en onderwijs is geen optimale situatie. Samenwerking, overleg en doorgaande ontwikkelingslijnen zijn minder gemakkelijk te realiseren dan wanneer je bij elkaar in het gebouw of in de buurt zit.

- **Gezonde exploitatie**

- De leegstand, het tekort op onderhoud, de beperkte formatie voor kleine scholen en het voornemen van het Rijk om de bekostiging van kleine scholen niet uit te breiden, maar juist te beperken, zijn een risico voor een niet sluitende exploitatie van alle vijf (5) scholen. In 2015 hadden de 5 scholen een gezamenlijk exploitatietekort van € 108.467,- en had alleen De Bongerd een positief resultaat op energie, schoonmaak en onderhoud. Structureel negatieve exploitatie op huisvesting vormt een groot risico voor met name kleine scholen, zeker wanneer schoolbesturen van mening zijn dat elke school voor bekostiging van het onderwijs in principe zijn eigen broek moet ophouden.
- Onderhoud, leegstand, geringe daling van leerlingen, de geringe omvang en problemen met het realiseren van een gezonde exploitatie vormen voor de 5 scholen een reëel knelpunt. Zorgdragen voor een goede kwaliteit kan ook een knelpunt worden, indien de werkdruk voor de leerkrachten groter wordt dan men aan kan en structureel aanhoudt.

8.1.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan opdracht

Toekomstbestendigheid

De scholen geven aan dat de problematiek en de daarmee samenhangende knelpunten voor alle scholen in meer of mindere mate gelden. Dat betekent ook dat het oplossen van de knelpunten per school een lastige zal worden, omdat je dan eigenlijk vijf keer de problemen moet oplossen op vijf verschillende locaties. De scholen geven aan dat wanneer je kijkt naar het onderwijs van morgen en hoe ze dat als scholen willen vormgeven, erop bijna alle onderdelen overeenstemming is over hoe dat onderwijs gegeven zal moeten worden. De scholen denken dat het samenbrengen van scholen in een gezamenlijke voorziening en/of campus een enorme bijdrage zou kunnen leveren aan het wegnemen van knelpunten. Ze hebben daarbij nog geen concreet beeld van hoe zo'n voorziening eruit zou moeten zien, maar een hechtere samenwerking met het VO is wel onderdeel van hun visie. Ook de verbinding met peuterwerk, kinderopvang en BSO zou in de ogen van de scholen op zo'n gezamenlijke plek gestalte kunnen krijgen. De vijf scholen zijn van mening dat er voor de kernen, bestaande uit Wijhe en Boerhaar, een brede toekomstbestendige, door iedereen gedragen voorziening voor 0-14/ 18 jaar zou moeten zijn waar voor alle kinderen uit de kernen plaats is.

Een voorziening waar kinderen gepersonaliseerd leren, afgestemd op de leervraag en mogelijkheden van kinderen én waar ze worden voorbereid op de samenleving van morgen. Daarnaast zou de voorziening ook een ontmoetingsplaats moeten zijn voor de ouders en bewoners en kunnen faciliteiten gedeeld worden. De scholen vinden dat zo'n voorziening plaats zou moeten bieden aan alle scholen in de kernen Wijhe en Boerhaar en dat deze dan ook op een strategisch centrale plaats gerealiseerd moet worden. Dat betekent niet, zo geven ze aan, dat er dan nog maar 1 school is. Alle scholen vinden dat in de nieuwe, gezamenlijke voorziening plaats moet zijn voor verschillende onderwijsconcepten. Of de huidige denominaties blijven bestaan, daar kunnen en willen de scholen op dit moment nog geen uitspraken over doen. Dat is een zaak die ze willen bespreken met hun ouders, team en achterban.

Het bovenstaande scenario zou een oplossing bieden voor veel aspecten die de toekomstbestendigheid bepalen. De huidige en toekomstige leegstand wordt weggenomen. Door ruimten en voorzieningen te delen kan er compacter, maar ook flexibeler gebouwd worden, hetgeen vertaald kan worden naar een onderhoudsarmere en kwalitatief beter gebouw. Qua omvang spreek je over een basispopulatie van 275 kinderen in de onderbouw en 275 kinderen in de bovenbouw verdeeld over 2 of meer scholen. Door scholen en kinderen samen te brengen, zorg je er ook voor dat opvang, peuterwerk en BSO voldoende omvang hebben, zodat alle ouders en kinderen daarvan kunnen profiteren.

Duurzaamheid gezonde exploitatie

Het voorgestelde scenario maakt het mogelijk om op huisvesting en materiële instandhouding een duurzaam gezonde exploitatie te realiseren. Daarmee bereik je dat je de middelen die voor het primaire onderwijsproces bedoeld zijn, ook kan investeren in dat proces hetgeen de kwaliteit ten goede zal komen.

Door gezamenlijk naar 1 locatie te gaan komen 5 locaties vrij voor woningbouw. Uit de opbrengsten zou je de boekwaardes kunnen afboeken en wellicht een bijdrage kunnen leveren aan de nieuwbouw. Dat wil niet zeggen dat de financiering van de investering daarmee rond is.

Onderwijs van goede kwaliteit

Op dit moment staat de kwaliteit niet meer ter discussie, maar een gezamenlijke voorziening kan wel een extra kwaliteitsimpuls veroorzaken.

Leren van en met elkaar. Spreiding en verdeling van taken over meerdere mensen zorgen voor verlaging van de werkdruk die nu vooral op kleinere scholen wordt gevoeld.

Toekomstscenario

Als oplossing voor de knelpunten en als antwoord op de onderzoeksvraag stelt de taakgroep voor het scenario voor een gezamenlijke voorziening voor de huidige scholen, verbonden met de kinderopvang, het voortgezet onderwijs en de sportvoorzieningen nader te onderzoeken.

In het overleg van de taakgroep is een second best scenario meerdere malen besproken en zijn verschillende opties onderzocht. Telkens werd duidelijk dat andere mogelijkheden weliswaar op onderdelen knelpunten wegnemen, maar in alle gevallen op toekomstbestendigheid, kwaliteit van het aanbod en betaalbaarheid veel lager scoren dan het voorgestelde scenario en daarbij komt dat de taakgroep van mening is dat veel bedenkingen en/ of bezwaren in de uitvoering weggenomen kunnen worden.

8.1.3 Verdiepingsslag

In de derde fase zijn de volgende thema's in een verdiepingsslag nader bekeken:

- Draagvlak en voor- en nadelen van een gezamenlijke voorziening
- Financiële verkenning
- Mogelijke locaties
- De standpunten van de schoolbesturen en gemeente

Essentieel voor de taakgroep is nader onderzoek naar draagvlak bij toekomstige ouders, inwoners en stakeholders. De verdiepingsslag is door de taakgroep en de procesbegeleiders vormgegeven in een klankbordbijeenkomst.

Klankbordavond

Tijdens de klankbordavond op 1 december 2016 zijn de scholen met belanghebbenden en stakeholders in Wijhe en Boerhaar in gesprek gegaan en zijn verschillende aspecten van het voorgestelde scenario aan de stakeholders voorgelegd. De 35 aangemelde en uitgenodigde deelnemers aan de klankbordavond hebben zich aan vijf gesprekstafels uit kunnen spreken over:

- Onderwijs van en de gewenste onderwijskwaliteit voor de toekomst.
- De partners die zouden moeten deelnemen aan een gezamenlijke voorziening op 1 locatie.
- De kansen die samenwerking en gezamenlijke voorzieningen bieden.
- Hoe om te gaan met verschillende denominaties en verschillende onderwijsconcepten
- Eisen waaraan een nieuwe locatie zou moeten voldoen

Daarnaast zal in de verdiepingsslag de financiële haalbaarheid, de mogelijke omvang, de mate van integratie en samenwerking en mogelijke locaties onderzocht moeten worden.

Draagvlak scenario

Het draagvlak is vanuit verschillende perspectieven benaderd, te weten:

- Bestuurlijk draagvlak
- Draagvlak bij scholen en teams
- Draagvlak bij huidige ouders
- Draagvlak bewoners en toekomstige ouders
- Draagvlak bij gemeente

Uit de antwoorden op de vragen gesteld in de verdiepingsfase aan schoolbesturen en de inbreng op de klankbordavond ontstaat het volgende beeld:

De schoolbesturen en de onderwijsteams zijn overwegend positief tot zeer positief, waarbij opgemerkt dient te worden dat er weliswaar een groot draagvlak is, maar dat er ook randvoorwaarden zijn ingebracht. Zo zijn een veilige leer- en speelomgeving, geen grootschalige omvang, behoud van eigen identiteit, voldoende keuzemogelijkheden voor ouders, mogelijkheid voor verschillende onderwijsconcepten, waarborgen van geborgenheid, ruimte voor profilering en de beperkte financiële middelen en een sluitende exploitatie voor onderwijshuisvesting, als randvoorwaarden ingebracht.

Bij de ouders die aanwezig waren op de klankbordavond en vertegenwoordigers van het plaatselijk belang zie je een breder palet aan meningen en zijn er naast heel positieve ook kritische kanttekeningen geplaatst. Het verdwijnen van een lokale voorziening en de omvang van een grote voorziening wordt bij ouders vaker als nadeel genoemd. Toch zien ook ouders de voordelen van een gezamenlijke voorziening: breder aanbod, samenwerking tussen scholen, betere voorzieningen, gezondere exploitatie, meer mogelijkheden om kinderen de gewenste en noodzakelijke ondersteuning te bieden.

De voorlopige samenvatting voor het draagvlak in Wijhe bij de stakeholders is positief, maar wel met kritische kanttekeningen en er is noodzaak om alle stakeholders bij een vervolg te betrekken, voortdurend het proces uit te leggen en helder en op tijd met alle betrokkenen te communiceren.

Tijdens de klankbordavond zijn op verschillende gesprekstafels ook andere varianten ingebracht. Zo is gesproken over de variant van twee in plaats van één gezamenlijke voorziening of de variant waarbij er een voorziening voor 2-7-jarigen en een voorziening voor 8 -12-jarigen wordt gerealiseerd en tot slot is ook een derde variant waarbij er vier in plaats van 5 scholen deelnemen en de school in Boerhaar solo blijft besproken. Alle drie varianten zijn min of meer als vraag door individuele belanghebbenden ingebracht in de vorm van “is er ook nagedacht over?”.

Bij de afwegingen en de uiteindelijk vaststelling van het meest gewenste scenario hebben de volgende belangrijke overwegingen een rol gespeeld:

- Door alle scholen in de kernen Wijhe en Boerhaar te betrekken bij de integrale oplossing wordt het meest optimale synergievoordeel behaald op het terrein van versterking van de kwaliteit van het onderwijs, buitenschoolse voorzieningen en benutting van de beperkt beschikbare financiële middelen voor onderwijshuisvesting.
- De leerlingstromen binnen het voedingsgebied Wijhe en Boerhaar blijken relatief locatie-onafhankelijk van elkaar te verlopen. Zo heeft De Bongerd meer dan 75% van haar kinderen van buiten de kern of dorp Boerhaar (zie ook bijlage leerlingstromen Wijhe en Boerhaar in het bijlage boek).
- Een scenario waarbij twee of meer schoollocaties binnen het voedingsgebied worden gerealiseerd herbergt als groot risico in zich dat opnieuw leegstand gaat ontstaan wanneer ouders voor één bepaalde school(locatie) gaan kiezen vanwege bijvoorbeeld aanwezige buitenschoolse voorzieningen of (vermeende) kwaliteitsverschillen. Dergelijke fluctuaties zijn op één locatie ruimtelijk en financieel veel beter te ondervangen.
- Er is sprake van een zeer acceptabele schoolnabijheid binnen het voedingsgebied wanneer scholen op één centrale locatie worden gesitueerd.

- Het is voor Olst-Wijhe van belang om een voorziening voor Voorgezet onderwijs te behouden en die inhoudelijk te verbinden met het primair onderwijs. Een gezamenlijke voorziening en delen van kennis en huisvesting versterkt ook de positie van het voorgezet onderwijs en behoud van voorzieningen

Verdere inhoudelijke onderbouwing

Zowel door de schoolbesturen, scholen, als de deelnemers aan de klankbordgroep zijn de voor- en nadelen benoemd en ingebracht.

Als voordelen van een gezamenlijke voorziening zijn ingebracht:

- Meer mogelijkheden voor verbetering kwaliteit van het onderwijs
- Betere mogelijkheden om opvang, peuterwerk en onderwijs te verbinden in doorgaande ontwikkelijnen
- Meer en betere mogelijkheden voor verbinding PO met VO en gebruik te maken van elkaars voorzieningen en expertise
- De aanwezigheid van sportvoorzieningen en een zwembad uitgaande van de locatie SPOC (nabij Capellenborg)
- Aanwezigheid van meer expertise op 1 locatie
- Mogelijkheden om onderwijsaanbod te verrijken met muziek, cultuur en natuur
- Meer gezamenlijke expertise, dus mogelijkheden voor passend onderwijs en passend aanbod voor ieder kind
- Maximale middelen naar onderwijs voor de kinderen en niet naar de “stenen”

Natuurlijk zijn er ook nadelen in de vorm van “pas op voor” ingebracht. De belangrijkste zijn:

- Wees voorbereid op toename verkeersstromen
- Voorkom in ontwerp en uitvoering grootschaligheid
- Draag zorg voor een veilige leeromgeving
- Zorg voor keuzemogelijkheden, geen eenheidsaanbod

Veel van de nadelen zijn vertaald naar aanbevelingen:

- Gebruik voordelen van grootschaligheid, maar organiseer kleinschalig
- Zorg voor overzicht en veiligheid
- Geef ruimte aan verschillende levensovertuigingen
- Creëer een divers aanbod, zodat ouders kunnen kiezen

Financiële kosten-/ batenverkenning

Bij een financiële onderbouwing is in eerste instantie gekeken naar de bandbreedte van de investeringen en de mogelijkheid deze te dekken uit gemeentelijke en schoolbestuurlijke middelen, aangevuld met opbrengsten van verkoop van bestaande schoollocaties en subsidies.

In Nederland heeft een gemeente de zorgplicht voor onderwijshuisvesting en zijn de schoolbesturen na stichting van een school verantwoordelijk voor onderhoud en exploitatie. Voor geen van de 5 scholen in Wijhe is een aanvraag voor vervangende huisvesting ingediend. Scholen zijn weliswaar oud, sommige kennen leegstand en vragen de komende jaren om relatief duur onderhoud, maar voor geen van de scholen heeft dit geresulteerd in een verzoek voor vervangende nieuwbouw.

Indien we uitgaan van de normering in ruimtebehoefte, zoals de verordening huisvesting deze voorschrijft, is er, afhankelijk van het aantal scholen dat straks gebruik gaat maken van de gezamenlijke voorziening, tussen de 3.958 m² en 3.158 m² bvo nodig.

Vervangende nieuwbouw voor dit aantal vierkante meters voor de huidige scholen met gebruikmaking van de reeds aanwezige leegstand in Capellenborg vraagt een investering van:

Uitvoering nieuwbouw op 1 locatie	Investeringskosten	Investeringskosten – minderkosten VO (*)
Realisatie nieuwbouw 5 scholen op locatie Capellenborg	€ 5.791.435	€ 5.181.775
Realisatie nieuwbouw voor twee gecombineerde scholen bijv. 1 openbaar en 1 bijzondere school	€ 4.320.186	€ 3.710.526
Realisatie van een gezamenlijk gebouw als ware het 1 school met verschillende concepten en denominaties in dit ene schoolgebouw	€ 3.829.769	€ 3.222.109

(*) Besparing te realiseren i.v.m. medegebruik leegstand in de Capellenborg door leerlingen 10-12-jarigen 540 m² € 609.692

De noodzakelijke investering, waarbij een deel van de huisvesting gerealiseerd wordt in de Capellenborg, heeft dus een bandbreedte van € 5.181.775,- en € 3.222.109,- (los van kosten voor verwerven grond en bouwrijp maken van locatie).

De schoolbesturen geven in de beantwoording van de vragen aan dat het waarschijnlijk is dat er minder dan de huidige 5 BRIN-nummers overblijven bij realisatie van het voorgestelde scenario. In de verkenning hebben we daarom het aantal aparte scholen teruggebracht tot 1 of 2. Dat betekent vervolgens dat we bij het bepalen van de noodzakelijke bandbreedte uitgaan van een investering die ligt tussen € 3.222.109,- en € 3.710.526,-.

Voor de dekking van deze investeringen zijn er verschillende mogelijkheden die we hieronder in beeld hebben gebracht:

1. De inbreng van de besparingen die de scholen gaan realiseren op huisvesting bij nieuwbouw

Op basis van de MJOP is er de komende 12 jaar € 1.785.604,- nodig voor planmatig onderhoud.

Per jaar is dat € 38,- per m². Indien je uitgaat van kostendekkend onderhoud voor een nieuwbouwlocatie zou je de kosten voor onderhoud kunnen terugbrengen tot de middelen die je als schoolbestuur ontvangt van het Rijk. Voor de schoolbesturen zou dat betekenen dat ze dus een groot deel van dit bedrag niet hoeven uit te geven. Bekostiging voor huisvesting gaat uit van een bedrag aan vergoeding van € 31,- per m² per jaar.

Indien vervangende nieuwbouw wordt gerealiseerd, zou dat voor de schoolbesturen betekenen dat duur onderhoud niet hoeft te worden uitgevoerd. Een besparing van $3.940 \text{ m}^2 \times € 7 \times 12 \text{ jaar} = € 330.960,-$. Dit zou de bijdrage van de schoolbesturen voor vervangende nieuwbouw kunnen zijn.

Daarnaast zou er bij slim bouwen ook een besparing op schoonmaak en energieverbruik gerealiseerd kunnen worden. Een energiebesparing van 20% op basis van het huidige verbruik, resulteert in een besparing van € 86.000,- in 12 jaar voor deze 5 scholen. De totale besparing in 12 jaar voor de scholen/het schoolbestuur zou dan uitkomen op een bedrag van € 412.000,-.

Deze door de procesbegeleiders ingebrachte dekkingsmogelijkheid zal straks ingebracht worden door de schoolbesturen en dat zal dus in het onderzoek naar de haalbaarheid en het vertalen naar een investeringsplafond voor een gemeentelijke IHP, vragen om besluitvorming en een toezegging van de schoolbesturen.

2. Gemeentelijke bijdrage vanuit vrijval kapitaalslasten

De gemeentes ontvangen via de algemene uitkering middelen van het Rijk om te voorzien in de zorgplicht voor onderwijshuisvesting voor primair en voortgezet onderwijs. Op het moment dat er binnen de gemeentelijke begroting kapitaalslasten vrijvallen, is het in Nederland niet ongebruikelijk om deze vrijval aan kapitaalslasten opnieuw in te zetten voor onderwijshuisvesting.

Op de huidige 5 gebouwen in Wijhe en Boerhaar zit nog een restantboekwaarde van € 1.566.723,- met een jaarlijkse kapitaalslast van € 145.204,-.

In de beantwoording van de aanvullende vragen geeft de gemeente aan dat men verwacht dat van de 5 locaties die in Wijhe vrijkomen in het voorgestelde scenario, er 2 in aanmerking komen om ingezet te worden voor verkoop en/of inbreiding met woningbouw. Met de opbrengst van de verkoop zou je de boekwaarde van deze twee locaties, Tellegen en Matzer, in een keer kunnen afschrijven en dan blijft er nog ruimte over om ook de restant boekwaarde van bijvoorbeeld De Peperhof af te schrijven. Daarmee zou er € 79.515,- vrijvallen aan kapitaalslasten.

Indien deze vrijval vervolgens herkapitaliseerd wordt op basis van annuïteiten ¹⁰ met een rente van 3,5% en een termijn van 40 jaar, ontstaat er een investeringsruimte van € 1.700.000,-. Er rest dan daarnaast nog een restopbrengst van € 760.000,-, die ingezet kan worden voor sloop en bouwrijp maken van de vrijvallende locaties.

Deze dekking van een nieuwe investering is voor de gemeentelijke begroting van Olst-Wijhe budgettair neutraal, maar vraagt nog wel om besluitvorming van college en gemeenteraad over het opnieuw inzetten van vrijval aan kapitaalslasten voor onderwijshuisvesting.

3. Reguliere bekostiging van onderwijshuisvesting op basis van technische noodzaak

Op dit moment liggen er geen aanvragen van schoolbesturen voor vervangende nieuwbouw.

Dat betekent dat een berekening van een normvergoeding voor vervangende nieuwbouw in deze fase van het onderzoek nog niet aan de orde is.

¹⁰ Vanwege de eenduidigheid in jaarlijkse lasten is hier gekozen voor annuïteiten 40 jaar en een rentepercentage van 3,5%. De dagrente voor annuïteiten voor 40 jaar ligt een % lager. Gemeente Olst geeft aan dat men lineair afschrijft en afhankelijk van de rentestand een van 2, 3, 4% kan bepalen welke investeringsruimte ontstaat.

4. *Inzet van een deel van de investeringsruimte uit de gekapitaliseerde jaarlijkse toevoeging van € 107.000,- aan onderwijshuisvesting.*

De gemeente Olst-Wijhe heeft in de kadernota 2016 een bedrag van € 107.000,- vastgesteld dat structureel wordt toegevoegd aan dekkingsmiddelen voor onderwijshuisvesting PO. In deze financiële verkenning voor het scenario Wijhe/Boerhaar gebruiken we 45% van dit bedrag als dekking van toekomstige investeringen voor de kern Wijhe.¹¹

Indien 45% van de € 107.000,- ontstaat bij verkapitalisering, op basis van annuïteiten met een rente van 3,5%, een investeringsruimte van € 1.000.000,-¹².

Samenvatting verkenning van de gezamenlijke investeringsruimte scenario Wijhe/Boerhaar:

1 Bijdrage schoolbesturen op basis van besparing onderhoud en exploitatie	€ 412.000,-
2 Bijdrage uit vrijval kapitaalslasten verkoop	€ 1.700.000,-
3 Bijdrage 45% van de gekapitaliseerde extra toevoeging aan de voorziening onderwijshuisvesting	€ 1.000.000,-
	<hr/>
	€ 3.112.000,-

Samenvatting

Vervangende nieuwbouw voor de 5 scholen in Wijhe/Boerhaar nabij de locatie Capellenborg, vraagt om een investering tussen de € 3.222.109,- en € 3.710.526,-. Als basisdekking is er op basis van eerste verkenning en op basis van bovengenoemde onderbouwing een bedrag beschikbaar van € 3.112.000,-. Er is dus een tekort met een bandbreedte van tussen de € 598.526,- en € 110.109,-. Voor aanvulling van dit tekort zijn er verschillende mogelijkheden:

- Een hogere bijdrage van de schoolbesturen.
- Aanvulling van de investeringsruimte met investeringsruimte elders bijv. die van de kern Olst.
- Inzet van extra medegebruik bovenbouw Capellenborg, zodat er minder m2 gebouwd hoeven te worden.

De verdieping in de derde fase heeft het volgende opgeleverd:

- Inzicht in draagvlak en advies welke randvoorwaarden van belang zijn bij uitwerking van een vervolg.
- Een eerste financiële verkenning, die laat zien dat er onvoldoende middelen gegenereerd kunnen worden voor het meest verregaande scenario, maar dat met inzet van extra dekkingsmiddelen er reële mogelijkheden zijn om het voorgestelde scenario te realiseren met een sluitend dekkingsplan dat geen extra middelen vraagt uit de gemeentelijke begroting.
- Indien het voorgestelde scenario wordt uitgevoerd dan heeft de locatie SPOC nabij de Capellenborg en de kinderopvang van de Bieënkorf een sterke voorkeur bij de deelnemers en schoolbesturen.

¹¹ In het scenario Wijhe is sprake van vervangende nieuwbouw in combinatie met reeds bestaande huisvesting van het VO voor op dit moment nog 5 basisscholen. In Olst gaat het om 6 scholen vandaar de verdeling Wijhe 45 % en Olst 55 %. Dit is een verdeling die natuurlijk ook anders kan worden ingevuld.

¹² In een reactie op gestelde vragen geeft de gemeente Olst-Wijhe aan dat met een bedrag van € 107.000,- en via lineaire afschrijving een investering van tussen de €1.650.000 (rente 4%) en € 2.380.000,- rente (rente 2%) gerealiseerd kan worden. Vanwege eenduidigheid is door de procesbegeleiders ervoor gekozen om in deze verkenning te rekenen op basis van annuïteiten 40 jaar en een rente van 3,5%. De dagrente op dit moment ligt daar aanzienlijk onder.

- Met realisatie van dit scenario worden niet alleen de knelpunten voor de vijf scholen opgelost, maar wordt ook de positie van het voortgezet onderwijs versterkt en worden de toekomstige knelpunten in de exploitatie van het voortgezet onderwijs weggenomen of in iedere geval sterk verminderd.

Dit geeft de taakgroep voldoende informatie om de schoolbesturen en de gemeenteraad van Olst-Wijhe te vragen om voldoende middelen beschikbaar te stellen om het voorgestelde scenario in Wijhe en Boerhaar te realiseren en de vijf basisscholen samen te brengen op een locatie in nieuwe gemeenschappelijke voorzieningen nabij de Capellenborg.

Volgens de taakgroep worden met dit scenario de knelpunten van de huidige voorzieningen weggenomen, kan een kwaliteitsverbetering van het onderwijs worden gerealiseerd, wordt het aanbod voor alle scholen verbreed met opvang en sport en is het mogelijk de doorgaande leerlijnen naar het voortgezet onderwijs verder uit te bouwen. Kortom, er ontstaat een toekomstbestendige, gezond te exploiteren onderwijs- en opvangvoorziening voor de kinderen in Wijhe en Boerhaar, die goede opvang en uitstekend onderwijs kan aanbieden. Met dit scenario zijn in de ogen van de taakgroep knelpunten omgezet naar kansen voor de toekomst.

8.1.4 Vervolg

Het onderzoek “Antwoord op de Krimp” is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. In onderstaande overzicht is een doorkijk gemaakt naar de vervolgstappen die er nog te nemen zijn om uiteindelijk het voorgestelde scenario te realiseren. Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

Wijhe/Boerhaar	Actie	Stuurgroep	Gemeenteraad	Schoolbestuur	Gemeente	Partners	Opmerkingen
1e kwartaal 2017	scenario's vaststellen	x	x	x			principebesluit
1e & 2e kwartaal 2017	vertaling scenario's in projecten voor IHP		x	x			kadernota: IHP
1e & 2e kwartaal 2017	uitwerking in jaarplannen en startdocumenten			x	x		voorbereidingsbesluit
2e kwartaal 2017	intentieverklaring schoolbesturen en gemeente			x	x	x	
4e kwartaal 2017	besluitvorming begroting 2018-2021		x				begroting
4e kwartaal 2017/ 1e kwartaal 2018	start uitvoering jaarplan/projectplan			x	x		voorbereidingsbesluit
1e kwartaal 2019	uitvoering/ realisatie			x	x		

8.2 Olst, Boskamp en Den Nul

In de kernen Olst, Boskamp en Den Nul staan in totaal 6 scholen met verschillende denominaties. Er zijn drie openbare scholen namelijk Jenaplanschool de Klimboom, obs Ter Stege en obs de Holsthoek en drie bijzondere scholen namelijk twee katholieke, kbs St Willibrord en kbs St. Aloysius en één protestants-christelijke basisschool, De Prins Willem Alexanderschool.

Door de geringe onderlinge afstand en het min of meer in elkaar overlopende voedingsgebied, is gekozen om de onderwijsvoorzieningen in de drie kernen Olst, Boskamp en Den Nul in dit rapport in samenhang te zien en dus ook gezamenlijk te bespreken. 5 van de 6 scholen worden volgens landelijke maatstaven gezien als kleine school (school met minder dan 145 leerlingen).

OLST-WIJHE	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
<i>Olst incl. Den Nul en Boskamp</i>							
St. Willibrord							
Ter Stege							
PWA							
De Holsthoek							
St. Aloysius							
De Klimboom							

naam school	opp	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
St. Willibrord	1074	19	-31	79	59
Ter Stege	1728	869	934	1010	995
Pr. Willem Alexander	747	-122	-57	19	4
De Holsthoek	514	193	259	269	269
St. Aloysius	733	181	161	136	151
De Klimboom	565	-22	53	78	73

Onderhoud 2016-2045				
naam school	Bouwjaar	gem. inkomsten pjr (13 jr)	jaarlijkse dotatie 2017-2045	verschil inkomsten en dotatie
Olst				
St. Willibrord	1952/2002	31.311	56.104	-24.793
Ter Stege	1974	25.791	60.617	-34.826
Pr. Willem Alexander	1960/1992	25.791	40.537	-14.746
De Holsthoek	1957/1988	12.747	24.409	-11.662
St. Aloysius	1917/1966	21.074	37.024	-15.950
De Klimboom	1965	18.186	27.735	-9.549

8.2.1 Samenvatting van de inventarisatie en knelpunten

- Ontwikkeling leerlingen

- o Alle scholen in de kern Olst/Den Nul en Boskamp hebben op korte termijn te maken met krimp met uitzondering van St. Aloysius en St. Willibrord. Waarbij opgemerkt dient te worden dat St. Aloysius al een relatief kleine school is. Met name in de kern Olst blijft het aantal geboorten achter en daar zal de krimp dus nog verder doorzetten.
- o Tegelijkertijd zie je dat de verdeling van de basispopulatie aan het veranderen is. Er is een duidelijke afname van leerlingen die in Den Nul naar de basisschool gaan. Voor het gehele gebied zien we echter een duidelijke daling die enige jaren geleden is gestart en nog zal doorzetten tot 2022.
- o De daling van leerlingen zorgt er ook voor dat de werkdruk hoger wordt op kleine scholen die doorgaans over minder formatie beschikken. Althans zo wordt dat door leerkrachten wel vaak gevoeld.

- Spreiding voorzieningen

- o In een van de scholen is al verbreding van het onderwijs gerealiseerd door de over gedimensioneerde vierkante meters in medegebruik te geven en o.a. te verhuren aan KOOS. Het blijkt lastig te zijn om op alle scholen een volwaardig aanbod te doen van bijv. kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. De basispopulatie is te klein om van alle scholen in de toekomst kindcentra te maken.
- o Op dit moment is er een thuisnabije spreiding, maar die staat wel onder druk. In Den Nul is dat nu al het geval, maar dat zal in de komende jaren ook het geval zijn bij andere relatief kleine scholen.
- o De afstand tussen de voorzieningen is zo klein dat er voor alle ouders binnen een straal van 2,5 km een basisschool aanwezig is.

- **Huisvesting**

- Afhankelijk van de leegstand en de staat van het gebouw, hebben alle scholen nu of in de toekomst moeite om op het gebied van huisvesting een sluitende exploitatie te realiseren. Dit is een groot knelpunt samen met het onderhoud, zeker als je constateert dat de leegstand zal toenemen en er een overcapaciteit aan voorzieningen is, waardoor verhuur of medegebruik ook lastig zal zijn.
- De schoolgebouwen waarin de scholen gehuisvest zijn, zijn allemaal relatief oud (ouder dan 40 jaar). Alleen de St. Willibrord heeft in 2002 een renovatie gehad. Er ligt bij oudere schoolgebouwen een duidelijke relatie tussen ouderdom, hoogte van het onderhoud en het realiseren van een sluitende exploitatie. Wanneer je gemiddeld noodzakelijk onderhoud afzet tegen de inkomsten van de scholen uit huur en rijksmiddelen, dan is er een jaarlijks tekort van € 112.096,-. Omdat er door de schoolbesturen verschillende methoden worden gebruikt voor de financiering van toekomstig onderhoud, zijn de knelpunten op dit gebied niet bij alle scholen in de exploitatie zichtbaar.
- Ter Stege heeft in 2015 vanwege de technische staat van het gebouw en de enorme leegstand van meer dan 50% een aanvraag voor vervangende en passende nieuwbouw ingediend. Deze aanvraag en de besluitvorming daarover maakt geen onderdeel uit van deze opdracht, maar zal wel in het door de scholen ingebrachte scenario meegenomen worden. Tijdens technisch overleg is zowel door de gemeente als door het schoolbestuur de vraag gesteld of het nog wel wenselijk is om in het huidige gebouw te investeren. Omdat de PWA en de kinderopvang ook gebruik maken van dit gebouw, heeft deze aanvraag ook gevolgen voor deze partijen.

- **Behoud van kwaliteit**

- Alle scholen hebben een basisarrangement van de inspectie op dit moment.
- De scholen in Olst, Boskamp en Den Nul zijn relatief klein en dat betekent dat de werkdruk op het onderwijsteam hoog is. Onderkennen van het risico is belangrijk, ook voor het team en de ouders, en het is van belang dit risico weg te nemen voordat het onomkeerbaar wordt. Te vaak zie je dat er actie wordt ondernomen als het al te laat is.

- **Gezonde exploitatie**

- In de jaarrekeningen van 2015 is zichtbaar dat de scholen moeite hebben om de exploitatie van schoonmaak, energie en onderhoud met positieve cijfers af te sluiten.
- Het tekort op de exploitatie op deze onderdelen bedroeg in 2015 € 108.157,-. Bij daling van het aantal kinderen en de daarmee samenhangende toename van de leegstand zal de kans op een structureel tekort alleen maar toenemen.
- Bijna alle scholen krijgen in de toekomst te maken met toename van leegstand en dus problemen met het realiseren van een duurzaam gezonde exploitatie.

8.2.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan opdracht

Toekomstbestendigheid

De scholen geven aan dat de problematiek en de daarmee samenhangende knelpunten voor alle scholen in meer of mindere mate gelden. Dat betekent ook dat het oplossen van de knelpunten per school een lastige zal worden, omdat je dan eigenlijk 6 x de problemen moet oplossen. Ze geven aan dat wanneer je kijkt naar het onderwijs van morgen en hoe ze dat als scholen willen vormgeven, op bijna alle onderdelen overeenstemming is over hoe dat onderwijs gegeven zou moeten worden en hoe zo'n voorziening voor kinderen eruit zou moeten zien.

Alle 6 scholen zijn van mening dat er voor de kernen Olst, Den Nul en Boskamp, een brede, door iedereen gedragen voorziening voor 2-12 jaar zou moeten zijn, waar voor alle kinderen uit de kern plaats is. Waar kinderen gepersonaliseerd leren, afgestemd op de leervraag en mogelijkheden van kinderen en waar kinderen worden voorbereid op de samenleving van morgen. Daarnaast zou de school een ontmoetingsplaats kunnen zijn en kunnen faciliteiten worden gedeeld.

De scholen vinden dat zo'n voorziening plaats zou moeten bieden aan alle scholen in de kern Olst-Den Nul en Boskamp en dat deze ook op een strategisch centrale plaats gerealiseerd moet worden. Dat betekent niet, zo geven ze aan, dat er dan nog maar 1 school is. Alle scholen vinden dat in de nieuwe, gezamenlijke voorziening wel plaats moet zijn voor verschillende onderwijsconcepten. Of de huidige denominaties zullen blijven bestaan, daar kunnen en willen de scholen op dit moment nog geen uitspraken over doen. Dat is een zaak die ze willen bespreken met hun team, ouders en achterban.

Het voorgestelde scenario zou een oplossing bieden voor veel aspecten die de toekomstbestendigheid bepalen. De huidige en toekomstige leegstand wordt weggenomen door ruimten en voorzieningen te delen. Er kan compacter, maar ook flexibeler worden gebouwd, hetgeen vertaald kan worden naar een onderhoudsarme en betere kwaliteit.

Een gezamenlijke voorziening zal ook ontegenzeggelijk een extra kwaliteitsimpuls geven aan de onderwijskwaliteit, het delen van kennis, door te leren van elkaar en tot slot zal het een verbetering betekenen van de werkomstandigheden van leerkrachten door een verlaging van de werkdruk en het spreiden en verdelen van taken over meerdere mensen.

Qua omvang spreek je over een basispopulatie van 290 kinderen in de onderbouw en 290 kinderen in de bovenbouw, verdeeld over 2, 3 of 4 scholen. Door scholen en kinderen samen te brengen, zorg je er ook voor dat opvang, peuterwerk en BSO voldoende omvang hebben, zodat alle ouders en kinderen daarvan kunnen profiteren.

Een perspectief dat in geen van de andere scenario's zo pregnant naar voren komt.

Duurzaamheid gezonde exploitatie

Het voorgestelde scenario maakt het ook mogelijk om op huisvesting en materiële instandhouding een duurzame gezonde exploitatie te realiseren. Daarmee bereik je dat de scholen de middelen die voor het primaire onderwijsproces bedoeld zijn, ook kunnen investeren in dat proces hetgeen de kwaliteit ten goede zal komen.

Door gezamenlijk naar 1 locatie te gaan komen 6 locaties vrij voor woningbouw. Uit de opbrengsten zou je boekwaardes kunnen afschrijven en wellicht een bijdrage kunnen leveren aan de nieuwbouw. Dat wil niet zeggen dat de financiering van de investering daarmee rond is.

8.2.3 Verdieping van het voorgestelde scenario

Als oplossing voor de knelpunten en als antwoord op de onderzoeksvraag, stelt de taakgroep voor het scenario voor een gezamenlijke voorziening voor de huidige scholen, verbonden met de kinderopvang en mogelijkerwijs met sportvoorzieningen, nader te onderzoeken.

In de derde fase zijn de volgende thema's in een verdiepingsslag nader bekeken.

- Draagvlak en voor- en nadelen van een gezamenlijke voorziening
- Financiële verkenning
- Mogelijke locaties
- De standpunten van de schoolbesturen en gemeente

Essentieel voor de taakgroep Olst, Boskamp, Den Nul is nader onderzoek naar draagvlak bij toekomstige ouders, inwoners en stakeholders. Het gaat immers om 6 scholen die uiteindelijk gezamenlijk naar een andere locatie verhuizen.

De verdiepingsslag is door de taakgroep en de procesbegeleiders o.a. in een klankbordavond vormgegeven. Op 7 december jl. zijn de scholen met belanghebbenden in Olst, Den Nul en Boskamp in het Holstohuis in gesprek gegaan en zijn verschillende aspecten van het voorgestelde scenario aan de stakeholders voorgelegd.

De ruim 30 aangemelde en uitgenodigde deelnemers aan de klankbordavond hebben zich aan vijf gesprekstafels kunnen uiten over:

- Kansen van gezamenlijke huisvesting
- Kansen met betrekking tot samenwerking en verbetering van de kwaliteit
- Voor- en nadelen van mogelijke locaties
- Aanbod verschillende denominaties en verschillende onderwijsconcepten
- Samenwerking tussen besturen

Naast de klankbordbijeenkomst zijn er ook verdiepingsvragen uitgezet bij de schoolbesturen en gemeente. De vragen hebben betrekking op financiële haalbaarheid, locatieonderzoek, standpunt van de schoolbesturen op voorstel van de scholen en toekomstige invulling van de organisatie van scholen.

Draagvlak scenario

Het draagvlak is vanuit verschillende perspectieven benaderd te weten:

- Bestuurlijk draagvlak
- Draagvlak bij scholen en teams
- Draagvlak bij huidige ouders
- Draagvlak inwoners en toekomstige ouders
- Draagvlak bij gemeente

Uit de antwoorden van de besturen en inbreng op de klankbordavond ontstaat het volgende beeld: In Olst, Den Nul en Boskamp zijn de schoolbesturen, scholen en een deel van de onderwijsteams overwegend positief tot zeer positief over het voorgestelde scenario. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat, net als in Wijhe, er weliswaar een groot draagvlak is, maar dat er ook randvoorwaarden en kritische vragen zijn gesteld. Zo is een veilige leer- en speelomgeving, geen grootschalige omvang, behoud van eigen identiteit, voldoende keuzemogelijkheden voor ouders, mogelijkheid voor verschillende onderwijsconcepten, waarborgen van geborgenheid, ruimte voor profilering en de beperkte financiële middelen als randvoorwaarde ingebracht.

Door de ouders die aanwezig waren op de klankbordavond en vertegenwoordigers van bijv. Jenaplanschool de Klimboom is de zorg geuit of er wel plaats is om het DNA van de school, dat er nu volgens ouders duidelijk is, naar een nieuwe, gezamenlijke voorziening te verhuizen. Ook het schoolteam en de ouders uit Den Nul gaven aan dat ze moeite hebben met de grootschaligheid, maar vooral met het mogelijk verdwijnen van de school in hun dorp of kern.

Bij de andere ouders en belanghebbenden zie je een breder palet aan meningen en zijn er naast heel positieve, ook kritische kanttekeningen geplaatst. Het verdwijnen van een lokale voorziening en de omvang van een grote voorziening wordt bij ouders vaker als nadeel genoemd. Toch zien ook ouders de voordelen van een gezamenlijke voorziening.

Een korte samenvatting van de inbreng op het thema 'draagvlak gezamenlijke huisvesting':

- Lage onderhoudskosten
- Goede werkplekken voor leerkrachten
- Multifunctioneel gebouw met oog voor bestaande functies/voorzieningen
- Kans op duurzame, toekomstbestendige voorzieningen
- Kleinschalig waar het kan, schaalvoordelen waar het moet
- Samen heb je meer dan alleen, denk aan spelen
- Zorg voor flexibele inrichting en indeling
- Creëer multifunctionele ruimtes/centrale voorzieningen - gymvoorziening
- Denk ook aan aantrekkelijke schoolomgeving
- Locatie waar de voorziening komt is erg belangrijk/zo centraal mogelijk
- Gebouw gereed voor de toekomst + 21st century skills
- Aandacht voor veiligheid in, maar ook buiten de scholen
- Zorg dat er wat te kiezen valt en versterk elkaars kwaliteiten

Inhoudelijke samenwerking

Zowel door de schoolbesturen, scholen, als de deelnemers aan de klankbordgroep zijn de voor- en nadelen van samenwerking benoemd en ingebracht.

- Kansen voor passend onderwijs
- Voldoen aan onderwijsbehoeften kinderen - leerstijlen
- Veel extra voorzieningen “in huis”
- BSO, KDV en Peuterwerk/ VVE in de nabije buurt
- Ruimte voor delen en volgtijdelijk gebruik van ruimten
- Vervoer buitengebieden
- Samenwerking op gebied van ICT
- Meer mensen weten vaak meer dan minder mensen samen weten.
- Zoek ook de samenwerking in de bovenbouw met Wijhe en 1^e en 2de jaar VO
- Combineren BSO, sport en verenigingen
- Er zijn straks meer mogelijkheden voor verbetering kwaliteit van het onderwijs.
- Betere mogelijkheden om voor alle scholen de opvang, het peuterwerk en het onderwijs te verbinden in doorgaande ontwikkelijnen
- De aanwezigheid van sportvoorzieningen uitgaande van de locatie Hooiberg
- Aanwezigheid van meer expertise op een gezamenlijke locatie
- Mogelijkheden om onderwijsaanbod te verrijken met muziek, cultuur en natuur
- Kans om maximale middelen naar kinderen te brengen

Natuurlijk zijn er ook nadelen in de vorm van “pas op voor” ingebracht. De belangrijkste zijn:

- Wees voorbereid op toename verkeersstromen
- Voorkom in ontwerp en uitvoering grootschaligheid
- Draag zorg voor veilige leeromgeving
- Zorg voor keuzemogelijkheden, geen eenheidsaanbod
- Moet er geen knip komen voor bovenbouw/onderbouw?
- Op welke manier geef je ruimte aan denominatie?
- Hoe zorg je ervoor dat ouders nog wat te kiezen hebben?
- Hoe grootschalig moet het worden?
- Waarom niet twee locaties? Bijv. onder- en bovenbouw of openbaar en bijzonder onderwijs
- Denk aan bereikbaarheid, veiligheid en geborgenheid
- Wat gooi je weg, welke plek heeft een school in de samenleving van Den Nul/Olst/Boskamp

Sommige vragen en nadelen zijn vertaald naar aanbevelingen:

- Gebruik voordelen van grootschaligheid, maar organiseer kleinschalig
- Zorg voor overzicht en veiligheid
- Geef ruimte aan verschillende levensovertuigingen
- Creëer een divers aanbod, zodat ouders kunnen kiezen

In 2016 heeft Stichting de Mare een aanvraag voor vervangende nieuwbouw op technische gronden ingediend voor obs Ter Stege. De gemeente Olst-Wijhe heeft de aanvraag beoordeeld en gegrond verklaard en tegelijkertijd aangegeven dat men de vervangende nieuwbouw graag in breder perspectief wil plaatsen en de scenario's van het project "Antwoord op de Krimp" wil afwachten voordat een definitief besluit genomen wordt. Dit legt voor de problematiek van Olst, Den Nul en Boskamp enige druk op de besluitvorming.

Stichting de Mare als schoolbestuur wil De Holsthoek en De Klimboom graag meenemen in de nieuwbouw van een gezamenlijke voorziening en heeft dat in de beantwoording van de verdiepingsvragen ook uitgesproken als streven. Stichting de Mare denkt in overleg met teams en ouders de wensen van ouders vorm te kunnen geven in een nieuwe, gezamenlijke voorziening.

Ook KOOS, die op dit moment gebruik maakt van ruimten in obs Ter Stege, wil graag deelnemen aan een gezamenlijke voorziening. Daarin wil KOOS naast BSO en peuterspeelzaal ook de dagopvang onderbrengen. Mijnplein en ook de directeuren van de mijnplein scholen geven aan dat in principe alle scholen meegaan naar een gezamenlijke voorziening, maar dat daarvoor instemming van de MR-en nodig is.

Concreet spreken we dus over vervangende nieuwbouw op technische gronden voor obs Ter Stege en aansluiting bij deze nieuwbouw van de vijf andere scholen. Van deze scholen is de technische noodzaak nog niet aangetoond maar is wel duidelijk uit de meerjarenonderhoudsplannen dat onderhoud duur en ingrijpend zal zijn. Uit het onderzoek komt naar voren dat onderhoud en leegstand ook voor deze scholen in de toekomst leidt tot grote financiële knelpunten, die bij behoud van de huidige huisvesting en sloop van delen van gebouwen niet opgelost kunnen worden. Denk daarbij aan de hoge noodzakelijke investeringen voor verlaging van het energieverbruik en realisering van een gezond binnenklimaat.

Financiële verkenning

Bij een financiële onderbouwing is in eerste instantie gekeken naar de bandbreedte van de investeringen en de mogelijkheid deze te dekken uit gemeentelijke en schoolbestuurlijke middelen, aangevuld met opbrengsten van verkoop van bestaande locaties en subsidies.

In Nederland heeft een gemeente de zorgplicht voor onderwijshuisvesting en zijn de schoolbesturen na stichting van een school verantwoordelijk voor onderhoud en exploitatie.

Indien we uitgaan van de normering in ruimtebehoefte zoals de verordening huisvesting deze voorschrijft, is er tussen de 3.601 m² en 2.801 m² aan bruto vloeroppervlakte nodig, afhankelijk van het aantal scholen en de wijze waarop ze straks gebruik gaan maken van de gezamenlijke voorziening. Op het moment dat je ervan uitgaat dat je met de normvergoeding, zoals die is vastgesteld in de verordening huisvesting, deze vierkante meters kunt realiseren, dan is er een investeringsbedrag nodig met een bandbreedte van €3.424.548 en €3.916.956.

Uitvoering nieuwbouw op 1 locatie	Investeringskosten
Realisatie nieuwbouw 6 scholen op nader te bepalen uni locatie in Olst/Boskamp	€ 5.388.214
Realisatie nieuwbouw voor twee gecombineerde scholen bijv. 1 openbare en 1 bijzondere school op een nader te bepalen uni-locatie in Olst/Boskamp (*)	€ 3.916.965
Realisatie van een gezamenlijk gebouw als ware het 1 school met verschillende concepten en denominaties in dit ene schoolgebouw op een uni-locatie in Olst/Den Nul/Boskamp(*)	€ 3.426.548

(*) Besparing is te realiseren door gezamenlijk gebruik van voorzieningen. Dat kan gaan over alle ruimtefuncties en hoe meer gezamenlijk gebruik of volgtijdelijk gebruik, des te minder m2 gerealiseerd worden, waardoor de investeringskosten afnemen.

Schoolbesturen geven in de beantwoording van de vragen aan dat het niet waarschijnlijk is dat de huidige 6 BRIN-nummers overblijven bij realisatie van dit scenario. Voor de financiële verkenning gebruiken we de aanname dat het reëel is om uit te gaan van een investeringsbandbreedte van € 3.426.548,- en €3.916.965,- op basis van respectievelijk 2.801 en 3.001 m2. In de investeringsbehoefte zijn de kosten voor aankoop grond en/of sloop bestaande gebouwen niet opgenomen ¹³.

Voor de dekking van deze investeringen zijn er verschillende mogelijkheden.

1. Een inbreng van de schoolbesturen vanwege de besparingen die scholen gaan realiseren op huisvesting bij nieuwbouw.

Uitgangspunt bij berekening van mogelijke bijdrage is dat zowel gemeente als schoolbesturen in het verleden en bij het beantwoorden van de vragen hebben aangegeven dat gezamenlijke bekostiging van gewenste scenario gewenst en noodzakelijk is, overigens zonder dat daarbij bedragen zijn genoemd.

Om toch enig zicht op financiële haalbaarheid te bieden, is in de doorkijk de bijdrage van de schoolbesturen vertaald in een bedrag.¹⁴ Zo is er op basis van de MJOP de komende 12 jaar voor de 6 schoolgebouwen € 3.209.385,- nodig voor planmatig onderhoud. Per jaar per m2 is dat € 66,- per m2. Indien je uitgaat van kostendekkend onderhoud voor een nieuwbouwlocatie, zou je de kosten voor onderhoud kunnen terugbrengen tot de middelen die je als schoolbestuur ontvangt van het Rijk. Voor de schoolbesturen zou dat betekenen dat ze dus een groot deel van dit bedrag niet hoeven uit te geven. Bekostiging voor huisvesting gaat uit van een vergoeding van € 31,- per m2 per jaar. Indien vervangende nieuwbouw wordt gerealiseerd, zou dit voor schoolbesturen betekenen, dat relatief duur onderhoud niet uitgevoerd hoeft te worden. Dat zou in theorie betekenen dat men 4.026 m2¹⁵ x € 66 - €31,- = €35,- x 12 jaar = € 1.690.920,- zou besparen. Schoolbesturen zouden om nieuwbouw mogelijk te maken dus een deel van deze “besparing” kunnen inbrengen als investeringsruimte.

¹³ De wet PO gaat ervan uit dat een gemeente de grond om niet ter beschikking stelt aan schoolbesturen. Bij onttrekking van de onderwijsbestemming aan locaties/gebouwen vallen deze locaties terug naar gemeente op basis van economisch claimrecht dat de gemeente heeft.

¹⁴ De wijze van berekenen en de vaststelling van de hoogte van de bijdrage zijn de verantwoordelijkheid van de procesbegeleiders en niet van gemeente en/of schoolbesturen.

¹⁵ 4026 is het gemiddeld aantal m2 over 12 jaar.

We weten dat de uitgaven voor planmatig onderhoud de eerste 10 jaar aanzienlijk lager liggen dan de inkomsten. In deze financiële verkenning kiezen we als basis ¹⁶ dat een bijdrage van 25% de eerste 12 jaar redelijk is ook gezien vanuit het belang van scholen. We spreken dan over een schoolbestuurlijke bijdrage van € 422.730,-.

Daarnaast zou er bij slim bouwen ook een besparing op schoonmaak en energieverbruik gerealiseerd kunnen worden. Een energiebesparing van 20% ¹⁷ op basis van verbruik in 2015 zou voor deze 6 scholen resulteren in een besparing van € 126.204,- in 10 jaar. Indien je ook van dit bedrag 25% zou toevoegen als bijdrage van schoolbesturen aan realisering van het gewenste scenario kom je op een bedrag van € 447.970,-.

Deze door de procesbegeleiders ingebrachte dekkingsmogelijkheid zal straks ingebracht worden door de schoolbesturen en dat zal dus in het onderzoek naar de haalbaarheid en het vertalen naar een investeringsplafond voor een gemeentelijke IHP, vragen om besluitvorming en een toezegging van de schoolbesturen.

2. Gemeentelijke bijdrage vanuit vrijval kapitaalslasten

Op de huidige 6 gebouwen in Olst zit nog een totale boekwaarde van € 2.290.201,- ¹⁸ met een jaarlijkse kapitaalslast van € 192.783,-. Indien uit de opbrengsten van de verkoop van de grond van de bestaande locaties de restantboekwaarde die op deze gebouwen rust wordt afgelost, ontstaat een vrijval van kapitaalslasten.

In de beantwoording van de aanvullende vragen geeft de gemeente aan dat van de 7 locaties in Olst, Den Nul en Boskamp 5 locaties in aanmerking komen om ingezet te worden voor verkoop en/of inbreiding met woningbouw. Dat betreft 4 schoollocaties¹⁹ en 1 locatie van de gymzaal. Berekening laat zien dat met de verkoop van de grond van deze locaties een vrijval van € 163.462,- aan kapitaalslasten gerealiseerd zou kunnen worden. Op basis van annuïteiten²⁰ zou met deze kapitaalslasten met een rente van 3,5% een investeringsruimte van meer dan bijna € 3.500.000,- ontstaan. Deze dekking is voor gemeentelijke begroting budgettair neutraal, echter vergt nog wel besluitvorming in het College en de gemeenteraad.

3. Reguliere bekostiging van onderwijshuisvesting op basis van technisch noodzaak

Op dit moment ligt er een aanvraag van obs Ter Stege voor vervangende nieuwbouw voor het hoofdgebouw. De gemeente erkent de technische noodzaak en dat betekent dat de aanvraag ontvankelijk is en omgezet kan worden in een beschikking die het schoolbestuur de middelen geeft voor vervangende nieuwbouw. Op basis van regelgeving in de verordening huisvesting zou dat resulteren in een normvergoeding van €1.103.767,-. Het schoolbestuur kan deze normvergoeding inbrengen als dekking voor de noodzakelijke investeringen voor realisering van het gewenste scenario.

¹⁶ Deze keuze is een keuze van de procesbegeleiders om zichtbaar te maken of het gekozen scenario ook financieel een reële optie is.

¹⁷ Huidige gebouwen gebruiken ook vanwege leegstand meer energie dan nieuwbouw op maat zou gebruiken. Besparing bij nieuwbouw volgens bouwbesluit van 20% is reëel zo laat onderzoek zien.

¹⁸ De restantboekwaarde is inclusief een boekwaarde van €170.000,- voor de gymzaal Olst die bij realisatie van de gezamenlijke voorziening bij de Sporthal kan vervallen.

¹⁹ Het betreft de locaties Klimboom, Ter Stege, Willibrord en PWA

²⁰ Ook hier is net als bij het scenario Wijhe/Boerhaar gerekend met een aflossing op basis van annuïteiten met een looptijd van 40 jaar en een rente van 3,5%.

4. *Inzet van een deel van de investeringsruimte uit kapitalisatie van de jaarlijkse toevoeging onderwijshuisvesting van € 107.000,-.*

De gemeente heeft in de kadernota 2016 een bedrag van € 107.000,- per jaar structureel toegevoegd aan beschikbare middelen voor het realiseren van onderwijshuisvesting in Olst-Wijhe.

Indien 55% van dit bedrag wordt ingezet voor de gezamenlijke voorziening in Olst (en 45% naar Wijhe) ontstaat er bij kapitalisatie, op basis van annuïteiten met een rente van 3,5%, een investeringsruimte van € 1.250.000,- ²¹. Ook dit bedrag kan als mogelijke dekking ingezet worden voor de investering van een gezamenlijke voorziening.

8.2.4 Samenvatting

Vervangende nieuwbouw voor de 6 scholen in Olst/Boskamp op de locatie nabij de huidige sporthal, locatie vraagt voor de huisvesting een investering tussen de €3.426.548,- en €3.916.965,-. Hierbij zijn de kosten voor aankoop van de grond en of sloopkosten van de bestaande locaties en tijdelijke huisvesting tijdens de bouw niet meegenomen.

Als dekking voor deze investering is er op basis van eerste verkenning met bovengenoemde onderbouwing een bedrag beschikbaar van €6.301.737,- hetgeen resulteert in een positief saldo met een bandbreedte van €2.384.772,- en €2.875.189,-.

Deze investeringsruimte is gebaseerd op volgende bijdragen:

1. Bijdrage schoolbestuur op basis van besparing MJOP en energie	€ 447.970
2. Bijdrage uit vrijval kapitaalslasten verkoop vrijkomende locaties	€ 3.500.000
3. Normvergoeding vervangende nieuwbouw Ter Stege	€ 1.103.767
4. Bijdrage gekapitaliseerde jaarlijkse toevoeging onderwijshuisvesting van € 107.000,- (55%)	€ 1.250.000
	<hr/> <hr/>
	€ 6.301.737

Dit is slechts een financiële verkenning, maar deze eerste verkenning laat wel zien dat dekking van de investeringskosten volgens bestaande regelgeving en gedane toezeggingen in Olst reëel is. Belangrijk om hier nogmaals te vermelden is dat eventuele aankoop van grond of sloop van bestaande gebouwen niet als kosten zijn meegenomen. Aan de andere kant zijn de meeropbrengsten van de vrijvallende voorzieningen ²² ook nog niet in zijn geheel als dekking opgenomen, evenals de besparingen die er voor de gemeentelijke begroting zijn als het gaat om verzekering en kosten WOZ.

Omdat de verkenning voor de kern Olst, Den Nul en Boskamp positief uitvalt zou bij integrale afweging voor het gemeentelijke IHP ook nog overwogen kunnen worden om de dekking van de noodzakelijke investeringskosten in Olst en Wijhe in samenhang te berekenen.

²¹ Gemeente Olst-Wijhe geeft aan dat met een bedrag van € 107.000 een investering van €1.250.000,- of €1.500.000,- gerealiseerd kan worden op basis van lineaire afschrijving. De gemeente hanteert daarbij een rentepercentage van 4%. Dit percentage wijkt af van het door de procesbegeleiders gehanteerde percentage. Vergelijking van de berekening die de gemeente hanteert met deze berekening voordat de definitieve rapportage wordt opgemaakt is noodzakelijk!

²² Berekening van het verschil in opbrengsten verkoop grond bestaande locaties en afschrijving kapitaalslasten bestaande locaties laat een positief saldo zien van € 637.660.

Locaties

Zowel op de klankbordavond als aan de schoolbesturen en gemeente is de vraag gesteld, 'welke locaties komen in aanmerking voor een gezamenlijke voorziening?'

Uit de inbreng en de antwoorden zijn de volgende locaties genoemd:

- a. De huidige locaties van de Ter Stege, St. Willibrord en PWA
- b. Een nieuwe locatie in de nabijheid van de sportvelden en sporthal de Hooiberg tussen Boskamp en Olst
- c. Locatie Aberson
- d. Locatie Zonnekamp

De locatie Zonnekamp krijgt de minste steun van de partijen, weliswaar in de buurt van de nieuwbouw, maar verder weg van het dorp Olst en de sportvoorzieningen. Door de gemeente wordt opgemerkt dat de kosten voor het verwerven daarnaast aanzienlijk zullen zijn, omdat het hier om bouwgrond gaat. Locatie Aberson is ook genoemd. Aangezien hier plannen liggen van Salland Wonen is deze optie nog niet verder uitgewerkt.

Van de overige twee locaties de voor- en nadelen op een rij:

a. Hergebruik van huidige locatie Ter Stege, PWA en Willibrord

Voordelen:

- Grondaankoop niet nodig
- Dicht bij bestaande gymzaal
- Voldoende m2 beschikbaar
- Centraal voor Olst

Nadelen:

- Extra huisvesting tijdens de bouw
- Ligt verder weg van nieuwbouw en Boskamp
- Ligt midden in een wijk
- Is wel een reële inbreidingsmogelijkheid en levert bij gebruik geen geld op voor afboeken kapitaalslasten

b. Locatie sportvelden en sporthal de Hooiberg

Voordelen:

- Midden tussen Boskamp en Olst
- Combinatie sport, onderwijs en BSO mogelijk
- Grond relatief goedkoop, omdat het landbouwgrond betreft
- Maakt inbreiding van huidige locaties mogelijk
- Zorgt ervoor dat gymzaallocatie = extra locatie terrein nabij Watertoren beschikbaar komt voor inbreiding

Nadelen:

- Grond moet aangekocht worden
- Verkeerssituatie niet veilig van Jan Hooglandstraat

De schoolbesturen, Stichting de Mare en mijnplein, evenals de 6 scholen hebben een duidelijke voorkeur voor de locatie nabij de sporthal en voor de gemeente zijn beide locaties mogelijk. De mogelijkheden van het wegnemen van geschetste nadelen en de investeringskosten zullen uiteindelijk de doorslag geven. Indien het scenario van een gezamenlijke voorziening verder op haalbaarheid en draagvlak wordt uitgewerkt, zal een diepgaander locatieonderzoek daar zeker onderdeel van zijn. Voor de verdieping volstaan we met de vaststelling dat de nieuwbouw zowel op de huidige locaties van de scholen als in de nabijheid van de sporthal gerealiseerd kan worden. Het is aan de gemeente Olst-Wijhe en uiteindelijk de gemeenteraad om een definitieve locatie voor de realisatie van het scenario vast te stellen.

Overzicht opbrengsten verdiepingsslag

- Inzicht in een mogelijk draagvlak en een eerste aanzet voor een advies over randvoorwaarden die van belang zijn bij de uitwerking van een vervolg.
- Een eerste financiële verkenning die laat zien dat er voldoende middelen gegenereerd kunnen worden voor het meest vergaande scenario mogelijk inclusief de verwerving van gronden.
- Indien het voorgestelde scenario inderdaad wordt uitgevoerd, dan is er bij de deelnemende scholen en schoolbesturen en de kinderopvang een lichte voorkeur voor de locatie nabij de sportvelden en de sporthal vanwege de centrale ligging en de mogelijkheden om onderwijs en sport en opvang te verbinden. Dat vraagt vervolgens wel weer om een extra inspanning om te zorgen voor veilige bereikbaarheid.

De verdieping heeft de taakgroep voldoende informatie en argumenten gegeven om in dit stadium van het onderzoek te kiezen voor het scenario om in Olst, Den Nul en Boskamp te kiezen voor het samenbrengen van de huidige 6 basisscholen in nieuwe huisvesting op de locatie Hooiberg in Olst. Bij de keuze van dit voorstelde scenario hebben de volgende overwegingen een belangrijke rol gespeeld:

- Door alle scholen in de kernen Den Nul, Olst en Boskamp te betrekken bij de integrale oplossing wordt het meest optimale synergievoordeel behaald op het terrein van versterking van de kwaliteit van het onderwijs, buitenschoolse voorzieningen en benutting van de beperkt beschikbare financiële middelen voor onderwijshuisvesting.
- Een scenario waarbij twee of meer schoollocaties waarbij twee of meer schoollocaties binnen het voedingsgebied Den Nul, Olst en Boskamp worden gerealiseerd herbergt als groot risico in zich dat opnieuw leegstand gaat ontstaan wanneer ouders voor één bepaalde school(locatie) gaan kiezen van bijvoorbeeld aanwezige buitenschoolse voorzieningen of (vermeende) kwaliteitsverschillen. Dergelijke fluctuaties zijn op één locatie ruimtelijk en financieel veel beter te ondervangen.
- Er kan een zeer acceptabele schoolnabijheid binnen het voedingsgebied worden gerealiseerd wanneer de scholen op één centrale locatie worden gesitueerd.

Volgens de taakgroep worden de knelpunten van de huidige voorzieningen weggenomen, kan een aanzienlijke kwaliteitsverbetering van het onderwijs worden gerealiseerd, wordt het aanbod verbreed met opvang en sport en wordt het onderwijs toekomstbestendig gehuisvest. Vanuit een gezamenlijke locatie is het ook eenvoudiger om doorgaande ontwikkelijnen vorm te geven, zelfs met het voortgezet onderwijs dat in Wijhe is gevestigd.

De taakgroep vraagt de gemeenteraad van Olst-Wijhe om daarvoor voldoende middelen beschikbaar te stellen. In eerste instantie om een projectplan op te stellen en vervolgens om dit projectplan ook daadwerkelijk te realiseren. Kortom er ontstaat een toekomstbestendige, gezond te exploiteren onderwijs- en opvangvoorziening, die goede opvang en uitstekend onderwijs kan aanbieden.

8.2.5 Vervolg

Het onderzoek “Antwoord op de Krimp” is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige, betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. In onderstaand overzicht is een doorkijk gemaakt naar de vervolgstappen die er nog te nemen zijn om uiteindelijk het voorgestelde scenario te realiseren.

Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

Olst/Den Nul/Boskamp	Actie	Stuurgroep	Gemeenteraad	Schoolbestuur	Gemeente	Partners	Opmerkingen
1e kwartaal 2017	scenario's vaststellen	x	x	x			principebesluit
1e & 2e kwartaal 2017	vertaling scenario's in projecten voor IHP		x	x			kadernota: IHP
1e & 2e kwartaal 2017	uitwerking in jaarplannen en startdocumenten			x	x		voorbereidingsbesluit
2e kwartaal 2017	intentieverklaring schoolbesturen en gemeente			x	x	x	
4e kwartaal 2017	besluitvorming begroting 2018-2021		x				begroting: go/no go
4e kwartaal 2017/1e kwartaal 2018	start uitvoering jaarplan/projectplan			x	x		voorbereidingsbesluit
1e kwartaal 2019	uitvoering/realisatie			x	x		

8.3 Overige kernen Olst-Wijhe

De overige kernen in de gemeente zijn Welsum en Wesepe. Welsum met haar ligging aan de overkant van de IJssel en Wesepe dat de dichtstbijzijnde buurschool op 5 km in Heeten kent. In elk van deze kernen staat een openbare school te weten de A. Bosschool in Wesepe en Dijkzicht in Welsum.

OLST-WIJHE	Ouderdom gebouw	Ontwikkeling leerlingen	Ontwikkeling leegstand	Ontwikkeling onderhoud 13 jaar	Ontwikkeling onderhoud structureel	Ontwikkeling exploitatie	Kansen op verbreding aanbod
Overige kernen							
Wesepe							
A. Bosschool							
Welsum							
Dijkzicht							

naam school	opp	leegstand 2016	leegstand 2020	leegstand 2024	leegstand 2028
A. Bosschool	1086	418	423	433	428
Dijkzicht	423	102	107	112	102

Onderhoud 2016-2045				
naam school	Bouwjaar	gem. inkomsten pjr (13 jr)	jaarlijkse dotatie 2017-2045	verschil inkomsten en dotatie
Overige kernen				
A. Bosschool	1953/1977	21.074	45.505	-24.431
Dijkzicht	1985/1997	12.747	20.771	-8.024

8.3.1 Samenvatting inventarisatie en knelpunten

- **Ontwikkeling leerlingen**
 - o Dijkzicht zal de komende jaren net boven of net onder de wettelijke opheffingsnorm blijven. De geplande woningbouw in Welsum moet ervoor zorgen dat het aantal leerlingen niet onder de 23 komt. Voor de A. Bosschool wordt de komende jaren een lichte daling verwacht van 93 leerlingen in 2016 naar 91 leerlingen in 2028. Dit aantal geeft de school binnen de kaders van Stichting de Mare bestaansrecht als zelfstandige school.

- **Spreiding voorzieningen**

- Beide scholen staan in het centrum van de kern en er is geen andere school in de buurt.
- Tussen Welsum en Olst ligt de IJssel en die zorgt ervoor dat de dichtstbijzijnde school op 4,5 km ligt. Ouders uit Welsum hebben in het verleden aangegeven dat ze bij sluiting van de school de kinderen niet naar Olst naar school brengen, maar naar een school in de buurt aan dezelfde kant van de IJssel. Ook samenvoeging met de scholen in Oene en of Terwolde zien ouders niet als de meeste gewenste oplossing.
- De dichtstbijzijnde school voor Wesepe is een bijzondere school in Heeten of in Broekland, de dichtstbijzijnde openbare school staat op 8 km afstand in Boskamp.
- Bewoners en dorpsbelangen van beide dorpen hebben aangegeven dat ze bijzonder hechten aan het behoud van de scholen voor de dorpen.
- Dijkzicht heeft geen officiële peuterspeelzaal, maar op de school is wel de mogelijkheid voor de 2 en 3-jarigen om de speelochtenden te bezoeken. Op dit moment is er geen dagopvang en/of BSO, maar op initiatief van bewoners van het dorp wordt daar wel aan gewerkt.
- In Wesepe wordt een deel van het schoolgebouw gehuurd door KOOS voor kinderopvang, peuterspeelzaal en BSO. A. Bosschool noemt zichzelf een speelleerplaats voor 0-12-jarigen.

- **Huisvesting**

- Beide scholen zijn gehuisvest in schoolgebouwen die meer dan 30 jaar oud zijn. Het gebouw van de A. Bosschool stamt uit 1953 en is in 1977 uitgebreid en het gebouw in Welsum stamt uit 1985.
- In 2028 zal de leegstand zijn toegenomen op de A. Bosschool tot 428 m² hetgeen 39% van de beschikbare bvo betekent. Op Dijkzicht is er een leegstand van 24% van het beschikbare bvo. In beide gevallen aanzienlijk en een zeer groot knelpunt en risico voor de continuïteit, vanwege het feit dat de scholen geen vergoeding ontvangen voor deze m².
- Van de 418 m² in de A. Bosschool is 258 m² verhuurd aan KOOS voor kinderopvang, peuterwerk en BSO. Het knelpunt bij de A. Bosschool wordt enigszins verzacht door de verhuur. Aangezien de huur niet kostendekkend is, is dit onvoldoende om de exploitatie sluitend te maken.
- Als je uitgaat van normale gemiddelde dotatiekosten, op basis van de MJOP van elke school, en de inkomsten, neemt het tekort op het onderhoud de komende jaren toe. Op Dijkzicht bedraagt dit structurele tekort € 8.024,- op jaarbasis en voor de A. Bosschool bedraagt het structurele tekort € 24.431,-. In beide gevallen substantieel gezien de omvang van de scholen.

- **Behoud van kwaliteit**

- Beide scholen hebben op dit moment een basisarrangement en de kwaliteit van het onderwijs is op orde. De opbrengsten zijn voldoende en op de scholen wordt op basis van een bestuursbreed gedragen kwaliteitshandboek structureel gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Beide scholen maken onderdeel uit van een groter onderwijsteam, waar leerlingenzorg voor alle kinderen van het onderwijsteam is onder gebracht.
- Daling van het aantal leerlingen zorgt echter ook hier voor toenemende werkdruk op de scholen, welke verder zal toenemen bij een verdere daling van leerlingen. Scholen met minder dan 100 leerlingen zorgen voor een extra risico voor het realiseren van kwaliteit. Met name op Dijkzicht wordt die werkdruk voortdurend gevoeld. Wat voor het team van Dijkzicht hierbij als extra last wordt gezien is de opheffingsnorm die de school constant als een zwaard van Damocles boven het hoofd hangt. Ondanks de voortdurende dreiging van een te laag aantal leerlingen is het schoolbestuur van mening dat het niet haar taak is als de kwaliteit van een school goed is en de ouders de school in stand willen houden, om een school te sluiten.

- **Gezonde exploitatie**

- De leegstand, het tekort op onderhoud en de beperkte formatie voor kleine scholen zorgen er tezamen voor dat beide scholen in 2015 een exploitatietekort hadden van respectievelijk € 14.454,- voor Dijkzicht en € 14.691,- voor de A. Bosschool.
- Onderhoud, leegstand, het geringe aantal leerlingen en de daling van het aantal leerlingen, problemen met het realiseren van een gezonde exploitatie, vormen voor deze scholen een reëel knelpunt.

8.3.2 Inventarisatie en knelpunten toetsen aan de opdracht

Toekomstbestendigheid

Toekomstbestendigheid is niet alleen gekoppeld aan het aantal leerlingen en de omvang van de scholen. Beide scholen denken dat het samenbrengen van voorzieningen in dorpen de toekomstbestendigheid van de scholen zal vergroten. Leegstand wordt teruggedrongen en exploitatiemogelijkheden worden sterk verbeterd. Voor de A. Bosschool is het aantal leerlingen op basis van de prognoses voor de toekomst niet het grootste risico. Voor Dijkzicht in Welsum ligt dat anders.

Duurzaamheid gezonde exploitatie

Realisering van een combinatie van onderwijs, opvang en een (voorziening als) ontmoetingsplaats voor allerlei dorpsactiviteiten zal een serieuze bijdrage leveren aan een verbetering van de exploitatie. De huisvestingslasten zullen dalen door deze te delen met anderen en het biedt ook mogelijkheden om het structurele tekort op onderhoud weg te nemen.

Onderwijs van goed kwaliteit

Op dit moment staat de kwaliteit niet ter discussie. De inbedding van het onderwijs en de opvang in een voorziening voor een gemeenschap kan de kwaliteit echter wel degelijk versterken.

Daarnaast maken beide scholen al deel uit van een onderwijsteam, waarin scholen samenwerken en kennis uitwisselen.

Het toekomstbeeld dat beide scholen hebben over goed onderwijs in 2028 wijkt niet veel van elkaar af. Beide scholen zien zichzelf als middelpunt van een leefgemeenschap, die alle kinderen in die gemeenschap in samenhang optimale mogelijkheden biedt om deel te nemen aan de maatschappij van morgen.

Toekomstscenario's

Beide scholen, en Dijkzicht ondanks het minimale aantal, vinden dat ze in de twee kernen waar ze zich bevinden een bestaansrecht hebben. Dat wordt overigens ook onderschreven door de inwoners van de twee kernen/dorpen. Voor de inwoners is behoud van de school en haar diensten, naast een plek om elkaar te ontmoeten, de belangrijkste voorziening die voor de kern behouden moet blijven.

Anders dan in andere kleinen kernen is zowel in Welsum als in Wesepe veel minder sprake van een sociale verbinding met een andere kern. En juist deze verbinding met de overige sociaal maatschappelijke voorzieningen van het dorp is voor beide scholen de basis voor een toekomstbestendig scenario. Indien dit scenario niet mogelijk is, wil Dijkzicht graag op haar eigen locatie blijven en kijken naar de mogelijkheden van onttrekking, deelverhuur en huur.

8.3.3 Dijkzicht in Welsum

In Welsum is zowel een school als een dorpshuis. De school denkt het leegstandsprobleem op te kunnen lossen door de voorziening voor onderwijs in het dorpshuis te plaatsen. Zo'n gezamenlijke voorziening kan ervoor zorgen dat de exploitatie van de school sluitend wordt en de kosten voor leegstand niet meer op de exploitatie van Stichting de Mare rusten. De gemeente Olst-Wijhe wil graag in elk dorp een ontmoetingsplek behouden en streeft naar een school in elke kern. Het combineren van de huisvesting van het dorpshuis en de school komt beide voorzieningen ten goede.

In dit scenario zou het gebouw van de school en de kavel aan de onderwijsbestemming onttrokken worden en valt de kavel met gebouw vrij voor ander bestemmingen. Voor de gemeente resteert er in dit scenario natuurlijk nog wel een restantboekwaarde die op het gebouw rust. Deze restantboekwaarde kan wellicht met de opbrengsten van een verkoop afgeschreven worden. Als de verkoop gunstig uitpakt kun je een deel van de opbrengsten inzetten om het huidige dorpshuis/brandweerkazerne aan te passen voor onderwijs. Daarnaast zijn er aanvullende middelen nodig om het dorpshuis geschikt te maken voor het huisvesten van een school.

De school en het dorp kunnen zich in dit scenario vervolgens volledig richten op de inhoud en kwaliteit van het onderwijs en er tevens voor zorgen dat de school een voorziening blijft voor Welsum en omgeving. Een lichte groei van de basispopulatie door uitbreiding van de woningvoorraad en verbreding van het aanbod met Peuterwerk, dagopvang en BSO met daarnaast een actieve werving binnen het verzorgingsgebied moeten de voorziening de komende jaren ruim boven de opheffingsnorm van 23 brengen.

8.3.4 Verdiepingsslag

Om de uitvoerbaarheid, het draagvlak en de haalbaarheid te versterken zijn tijdens de derde fase van dit project een aantal aspecten nader onderzocht.

- **Draagvlak**

Tijdens een tweetal klankbordbijeenkomsten is het voorstel met lokale partijen en stakeholders besproken. Daarbij is het opvallend dat er voor het scenario veel draagvlak is bij alle partijen in Welsum die aanwezig zijn geweest bij de klankbordavonden: medezeggenschapsraad, ouderraad, plaatselijk verenigingen, plaatselijk belang, het bestuur van het dorpshuis, het schoolbestuur. Zonder uitzondering omarmt men het scenario en het gaat nog verder.

Ook voor de herbestemming van de school en de vrijvallende locatie voelt men zich verantwoordelijk. Welsum heeft behoefte aan een voorziening waarin zorg en wonen voor ouderen gecombineerd aangeboden kunnen worden. Dorpsbelang, het schoolteam en de inwoners willen in het vervolgtraject graag een actieve bijdrage leveren aan het onderzoeken van de mogelijkheden voor herbestemming van de school voor bijvoorbeeld een combinatie van wonen voor ouderen en zorg. Een eerste verkenning uitgevoerd door dorpsbelang en een aannemer heeft laten zien dat het gebouw geschikt is voor deze functie.

- **Inhoudelijke onderbouwing**

Welsum is een kleine, maar hechte gemeenschap, waar de deelnemers aan de klankbordavonden ervan overtuigd zijn dat een voorziening als een school en een plaats om elkaar te ontmoeten belangrijke voorwaarden zijn om de samenhang en leefbaarheid in het dorp te bewaren. Men sluit de ogen niet voor de gevolgen van de krimp en het afnemend aantal kinderen op de basisschool, maar wil het project “Antwoord op de Krimp” zien als kans in plaats van bedreiging.

Samen wil men de kansen benutten die zich voordoen, omdat men hecht aan behoud van essentiële voorzieningen. Door de school onder te brengen in het dorpshuis en de ruimten van de brandweerkazerne, die op dit moment overdag 90% van de tijd leegstaan, is zowel de school, het onderwijs, als het dorpshuis geholpen en kan het tekort op de exploitatie van het dorpshuis teruggebracht worden. Daarnaast zorgt het delen van een gebouw voor meer ontmoeten en samenwerken en daarmee snijdt het mes aan meerdere kanten.

- **Financiële onderbouwing**

Voor deze onderbouwing is een eerste verkenning gedaan op basis van input van schoolbestuur en gemeente.

Jaarlijks ontvangt Dijkzicht gemiddeld € 12.747,- voor onderwijshuisvesting. De gemiddelde uitgaven voor onderhoud, energie en huisvesting inclusief een jaarlijks dotatie bedragen €20.771,-. Dat geeft een structureel tekort van € 8.024,-.

Indien de school de te ontvangen middelen zou inzetten voor een bijdrage in de exploitatie van het dorpshuis, zouden de inkomsten jaarlijks met € 12.747,- stijgen. De lasten stijgen door medegebruik ook, maar dat geldt vooral voor de gebruikerslasten. Het is redelijk om te veronderstellen dat de lasten lager uitvallen dan de bijdrage die vanuit het onderwijs beschikbaar is en daarmee zullen de exploitatielasten voor het dorpshuis ook dalen. Doordat de exploitatie van het dorpshuis verbetert door dit scenario, kan de exploitatiebijdrage van de gemeente aan het dorpshuis ook verlaagd worden.

De boekwaarde van het schoolgebouw zal bij onttrekking aan de onderwijsbestemming in zijn geheel afgeschreven worden. Dat zou wellicht kunnen uit de opbrengst van verkoop. Omdat de WOZ-waarde van het gebouw en kavel € 375.000,- hoger ligt dan de boekwaarde (per 31 december 2015 bedraagt die € 335.149,-) zou het onderzocht moeten worden of de afschrijving kan plaatsvinden uit de opbrengst van het gebouw. Indien er vervolgens nog een bedrag over zou blijven, dan zou dat ingezet kunnen worden voor aanpassing van het dorpshuis, zodat het aangepast kan worden voor de functie onderwijs en het verzorgen van opvang en BSO. In het vervolgproces wordt verder gekeken naar de kosten die gemoeid zijn met de benodigde aanpassingen in het dorpshuis en de dekkingsmogelijkheden.

In bovengenoemd scenario valt jaarlijks een bedrag van € 23.450,- vrij om te investeren in onderwijshuisvesting in Welsum of elders in Olst-Wijhe.

- **Haalbaarheid en op te lossen knelpunten**

Bestemming huidige school

Om het mogelijk te maken dat het schoolgebouw transformeert naar bijv. een voorziening voor wonen en/of zorg voor ouderen, zal de bestemming gewijzigd moeten worden. De gemeente heeft aangegeven dat daar wel mogelijkheden zijn voor bestemmingsplanwijzigingen, maar dat dat wel een en ander aan afweging en procedure vraagt. De vraag is of de gemeente bereid is om deze procedure te starten en of deze procedure ook met succes afgerond kan worden.

Dorpshuis als schoolgebouw

Onderzoek moet uitwijzen tegen welke kosten en in welk tijdspad het dorpshuis kan worden ingezet voor onderwijsvoorziening. Naast een ruimte en functiestudie zal een programma van eisen opgesteld moeten worden dat over het dorpshuis gelegd kan worden.

In m2 is er waarschijnlijk meer dan voldoende ruimte. De vraag is of gezamenlijk en/of volgtijdelijk gebruik van ruimten praktisch wenselijk en realistisch is. Ook op dit punt geven deelnemers van de klankbordavonden aan dat dit een op te lossen vraagstuk is.

Leerlingenaantal

Is het mogelijk voor de school in Welsum het aantal kinderen structureel te verhogen tot tussen de 25 en 30? Op dit moment wordt er hard gewerkt aan uitbreiding van het aanbod met peuterwerk, dagopvang en buitenschoolse opvang. Volgens ouders en school is dit absoluut noodzakelijk. Gesprekken met ouders, die hun kinderen vanuit Welsum elders naar school brengen, wijzen uit dat men wellicht een andere keuze had gemaakt indien er wel een BSO en/ of dagopvang was geweest bij Dijkzicht. De kans is groot dat ouders eerder zullen kiezen voor een thuisnabije school indien er een breder aanbod is.

Tijdspad

Dorpsbelang, bestuur stichting dorpshuis, ouders, medezeggenschapsraad, team, directie en het schoolbestuur zijn van mening dat met de realisatie van bovengenoemd scenario niet te lang gewacht kan en mag worden. Men denkt zelf aan in gebruik name en medegebruik van het dorpshuis door onderwijs per 1 augustus 2018 of zoveel eerder.

Het eerste en tweede kwartaal van 2017 wil men gebruiken om een plan van aanpak op te stellen met daarin de stappen die voor de verschillende aspecten van de overgang gerealiseerd moeten worden. In het schooljaar 2017-2018 zal dit plan uitgevoerd moeten worden, zodat de verhuizing aan het einde van het schooljaar kan plaatsvinden. Per 1 augustus 2018 zou de verhuizing afgerond moeten zijn.

8.3.5 Samenvatting

De verdiepingsslag die gemaakt is, laat zien dat er een groot draagvlak is voor het gekozen scenario en dat het met gezamenlijke inzet mogelijk moet zijn de school in/voor Welsum te behouden.

In het voorgestelde scenario is het reëel dat er de komende jaren goed onderwijs en opvang aangeboden kan worden in een toekomstbestendige accommodatie en binnen de rijks bekostiging, aangevuld met ouderbijdragen voor opvang en peuterwerk.

Bij de keuze van het voorgestelde scenario hebben de volgende overwegingen een rol gespeeld:

- Vanuit de schoolbestuurlijke verantwoordelijk om in termen van afstand en bereikbaarheid voldoende openbaar onderwijs aan te kunnen blijven bieden binnen het werkgebied van Stichting de Mare wordt gekozen voor geschetste scenario.
- Ten aanzien van Welsum geldt als aanvullende overweging dat er groot draagvlak aanwezig is bij de ouders en het dorp om te investeren in de instandhouding van de school waarmee voldoende perspectief wordt geschat om structureel boven de opheffingsnorm te blijven.

8.3.6 Vervolg

Hoe nu verder als dit advies wordt overgenomen door projectgroep en stuurgroep.

Het onderzoek “Antwoord op de Krimp” is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige, betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. In onderstaande overzicht is een doorkijk gemaakt naar de vervolgstappen die er nog te nemen zijn om uiteindelijk het voorgestelde scenario te realiseren.

Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

Welsum	Actie	Stuurgroep	Gemeenteraad	Schoolbestuur	Gemeente	Stichting Dorpshuis	Opmerkingen
1e kwartaal 2017	scenario vaststellen	x	x	x			principebesluit
1e kwartaal 2017	afstemmingsoverleg			x	x	x	
1e & 2e kwartaal 2017	vertaling scenario in actieplan		x	x	x	x	kadernota: IHP
1e & 2e kwartaal 2017	projectplan			x	x		voorbereidingsbesluit
3e kwartaal 2017	besluitvorming		x				
3e kwartaal 2017	start uitvoering projectplan			x			voorbereidingsbesluit
4e kwartaal 2017	uitvoering/realisatie			x	x		

8.3.7 A. Bosschool in Wesepe

Ook de A. Bosschool voelt zich onlosmakelijk verbonden met het dorp Wesepe en ziet een oplossing van haar knelpunten op gebied van leegstand, onderhoud en exploitatie in het realiseren van een integrale voorziening voor ontmoeting, sport en onderwijs in Wesepe.

Het gymnastieklokaal, Nieuwe Coers, is oud en deels gedateerd net als de school die uit 1953 stamt, daarnaast ontbreekt er in Wesepe een echte gemeenschappelijke ontmoetingsplaats als een dorps huis²³. Door onderwijs, opvang, verenigingsactiviteiten, bibliotheek en ontmoetingsplaats te combineren ontstaan er kansen voor het versterken van de losse voorzieningen afzonderlijk, de exploitatie, maar ook de sociale samenhang en behoud van de leefbaarheid in de kern. De school realiseert zich dat deze oplossing niet morgen gerealiseerd is en denkt dat de eerste stap is, om de wenselijkheid en de haalbaarheid te onderzoeken en vervolgens pas de financieringsmogelijkheden. Dat wil de school niet alleen doen, maar samen met belanghebbenden/inwoners, Plaatselijk Belang en de gemeente. Een nieuwe intentieovereenkomst tussen alle partijen zou voor de school een start zijn.

8.3.8 Benodigde acties:

Voor de kortere termijn - komende jaar

Met name voor het oplossen van het tekort op onderhoud en exploitatie voor de komende jaren, tot er een nieuwe of vervangende voorziening voor onderwijs en ontmoeting in Wesepe is, zijn in de ogen van het schoolbestuur Stichting de Mare meerdere oplossingen. Daarover wil het schoolbestuur graag op korte termijn na de vaststelling van het rapport “Antwoord op de Krimp” in overleg met de gemeente en de kinderopvang KOOS, die huurder is van een deel van de leegstaande ruimte in de A. Bosschool.

Als eerste mogelijkheid valt te denken aan een investeringsstop. Met andere woorden, de investeringen die in de MJOP zijn opgenomen, worden voor de komende 4 jaar bevroren. Het gaat hier om meer dan € 500.000,- planmatig onderhoud in de komende 4 jaar. Onderhoud waarvan moet worden onderzocht of dit uitgesteld kan worden. Uitstellen heeft alleen zin indien er zicht is op vervangende voorzieningen die met inzet van deze middelen gerealiseerd kunnen worden.

Een alternatief voor uitstel is om nu al de leegstand aan de onderwijsbestemming te onttrekken, zodat de lasten voor exploitatie en onderhoud bij het schoolbestuur/ school worden weggehaald.

In wezen is dit het doorschuiven van het probleem en in die zin geen structurele oplossing van het knelpunt.

Beide opties dienen in een haalbaarheidsonderzoek over een integraal kind- en dorpscentrum met partijen en gemeente besproken te worden. Hiervoor is overleg, maar ook beleidsafspraken en een beleidsstandpunt van de gemeente van belang.

²³ Veel dorps activiteiten vinden op dit moment plaats in het Wapen van Wesepe. Gemeente is eigenaar van het pand en heeft een beheersovereenkomst met de Stichting zalencentrum Wesepe.

In de derde fase van het project “Antwoord op de Krimp”, november tot en met december 2016, wordt er een verdiepingsslag uitgevoerd op de haalbaarheid van beide scenario’s. De verdiepingsslag dient de volgende opbrengsten te genereren:

- Onderzoek naar draagvlak bij alle belanghebbenden voor de voorgestelde scenario’s in beide dorpen.
- Onderzoek naar mogelijkheden om plannen te financieren waarbij in iedere geval de grenzen van de mogelijkheden in kaart zijn gebracht.
- Onderzoek naar ruimtelijke aspecten met als deelopbrengst verschillende eindscenario’s.

8.3.9 Verdiepingsslag

Om de uitvoerbaarheid, het draagvlak en de haalbaarheid te versterken, zijn tijdens de derde fase van dit project een aantal aspecten nader onderzocht.

- **Draagvlak scenario**

Op 13 december zijn alle stakeholders en het team van de school onder leiding van de gemeente en de procesbegeleiders in gesprek gegaan over een tweetal thema’s voor een integraal centrum voor onderwijs, opvang en ontmoeting. Er is gesproken over de mogelijkheden en kansen voor inhoudelijke samenwerking en alle mogelijke locaties voor het realiseren van een gezamenlijke voorziening. Tijdens de avond werd duidelijk dat het initiatief voor een gezamenlijke voorziening op de locatie “Het Wapen van Wesepe” voor onderwijs, opvang, ontmoeting en binnensport aansluit bij eerder gemaakte afspraken tussen gemeente en Plaatselijk Belang in de structuurvisie Wesepe. In de volgende raadsperiode (2018-2021) wordt de concentratie van voorzieningen rondom het zalencentrum Wesepe nader onderzocht op haalbaarheid. Tevens worden de onderwijsvoorziening en kinderopvangvoorziening meegenomen in dit onderzoek om uiteindelijk te komen tot een integraal voorzieningshart voor het dorp.

Samenwerking

Onderwijs en opvang in samenwerking, ontmoeting en sport zijn in de ogen van de aanwezigen de basisactiviteiten voor het versterken van leefbaarheid en sociale samenhang. De deelnemers aan de klankbordavond zijn hiervan overtuigd en zien ook dat een gemeenschappelijk voorziening voor deze functies betere kansen biedt voor een gezonde exploitatie, duurzame samenwerking en het delen van voorzieningen.

Locatie

Het tweede onderwerp dat tijdens de klankbordavond besproken is, is de mogelijke locatie van een integraal centrum voor ontmoeting, onderwijs, opvang en sport. Tijdens de avond zijn vier locaties besproken. De locatie sportvelden De Muggert, het Meko-terrein, locatie A. Bosschool/ Nieuwe Coers en locatie Het Wapen van Wesepe. Het Wapen van Wesepe springt boven alle andere locaties uit volgens de deelnemers aan de klankbordavond. Alle voorzieningen met uitzondering van de sportvelden kunnen op deze locatie geclusterd worden. Waarbij de huidige voorzieningen de basis kunnen zijn.

De stakeholders denken aan clustering van:

- KDV, BSO en peuterwerk
- Onderwijs
- Sport (hal)
- Cultuur/toneel
- Ontmoeting voor 0-99 jaar
- Het liefst ziet men op langere termijn ook nog de sportvelden erbij, hetgeen de sport zelf niet reëel acht (ook na de bijeenkomst nog eens schriftelijk toegelicht door het bestuur van de sportvereniging).
- Aandacht voor goede parkeervoorzieningen realiseren

De belangrijkste voordelen op een rij:

- Faciliteiten kunnen gezamenlijk gebruikt worden (minder faciliteiten realiseren en betere bezetting)
- Goede sportvoorzieningen (ook voor handbal = wens)
- Kleine afstand woonkern – sportvoorzieningen en onderwijs = veilig
- Betere en gezonder te exploiteren onderwijsfaciliteiten
- Kerk, kerkplein, centrale locatie – esthetisch + beschermd dorpsgezicht
- Theater/podium zou in combinatie met sport in een spelzaal gerealiseerd kunnen worden
- Goede ligging: aan doorgaande weg, maar toch verkeersluw

De nadelen van de locatie zijn volgens de deelnemers:

- Waarschijnlijk is het noodzakelijk dat er grond/opstallen aangekocht moet(en) worden (fietsenwerkplaats)
- Sporthal is een hoog gebouw → goed situeren
- Aandachtspunt is een goede balans in de combinatie van publieke, maatschappelijke en commerciële activiteiten in Het Wapen van Wesepe.
- Tijdspad school (0-4 jaar) wijkt af van realisatie clustering van sport en ontmoeting voorzien in 2021 en dat is 5-8 jaar.
- De restant boekwaarde op de huidige schoollocatie. Deze bedraagt € 426.542,- en de kapitaalslasten bedragen € 35.577,-. Dat is aanzienlijk voor een gebouw dat in 1953 gesticht is en in 2005 deels is gerenoveerd.

- **Financiële onderbouwing**

Op basis van gemeentelijke input van een verkoopprijs van € 230,- per m2 en een restwaarde van € 122,- per m2 is het mogelijk om bij verkoop van de locatie A. Bosschool eenmalig een bedrag van €376.704,- vrij te maken en een structurele vrijval van € 35.577,-. De schoolbestuurlijk bijdrage ligt tussen € 140.000,- en € 240.000,- op basis van een te realiseren besparing op exploitatie en/of onderhoud uitgaande van vervangende nieuwbouw. Op basis van deze globale berekening kun je bij een rente van 4 % gezamenlijk een bedrag tussen de € 1.267.594,- en € 1.367.594,- investeren in vervangende nieuwbouw en dat zou voldoende moeten zijn voor een school van 90 kinderen die deels gebruik maakt van gezamenlijke voorzieningen.

8.3.10 Samenvatting

De verdiepingsslag die gemaakt is, laat zien dat er een groot draagvlak is voor het gekozen scenario en dat het scenario aansluit bij de structuurvisie Wesepe. Op basis van een eerste berekening zou er een bedrag van € 1.267.594,- beschikbaar kunnen zijn voor de realisatie van een nieuwe onderwijsvoorziening. Daar is nog geen bijdrage voor opvang en/of aankoop grond in meegenomen. In het voorgestelde scenario is het reëel dat er de komende 12 jaar goed onderwijs en opvang aangeboden kan worden, in een toekomstbestendige accommodatie en binnen de rijks bekostiging, aangevuld met ouderbijdragen voor opvang en peuterwerk.

8.3.11 Vervolg

Hoe nu verder als dit advies voor Wesepe wordt overgenomen door projectgroep en stuurgroep. Het onderzoek “Antwoord op de Krimp” is een tussenstap op weg naar toekomstbestendige, betaalbare en kwalitatief brede onderwijsvoorzieningen. In onderstaande overzicht is een doorkijk gemaakt naar de vervolgstappen die er nog te nemen zijn om uiteindelijk het voorgestelde scenario te realiseren. Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taken en verantwoordelijkheden van gemeente en gemeenteraad en die van de scholen en schoolbesturen.

Wesepe	Actie	Stuurgroep	Gemeenteraad	Schoolbestuur	Gemeente	Partners	Opmerkingen
1e kwartaal 2017	scenario vaststellen	x	x	x			principebesluit
1e kwartaal 2017	afstemmingsoverleg			x	x		
1e & 2e kwartaal 2017	vertaling scenario in actieplan		x	x	x		kadernota: IHP
1e & 2e kwartaal 2017	integraal huisvestingsplan			x	x	x	voorbereidingsbesluit
2e kwartaal 2017	intentieverklaring schoolbesturen, gemeente en partners			x	x	x	
4e kwartaal 2017	besluitvorming		x				
2020	start uitvoering projectplan			x			voorbereidingsbesluit
2021	uitvoering/realisatie			x	x		

Verklarende woordenlijst

APT	onderwijsteam A. Bosschool, Peperhof en Ter Stege
bvo	bruto vloer oppervlak
kbs	katholieke basisschool
KOOS	kinderopvangorganisatie
ll	leerlingen
MI	materiële instandhouding
mjop	meerjarenonderhoudsplannen
nsa	naschoolse activiteiten
obs	openbare basisschool
opp	oppervlakte
PB	Plaatselijk Belang
PO	Primair onderwijs
PVG	Planverband Groningen
rb	ruimtebehoefte
SPOC	Locatie voor Sport, Onderwijs en Cultuur aan de Lange Slag in Wijhe
VO	Voortgezet onderwijs

Bronnen

- Achtergrondinformatie obs Dijkzicht Welsum
- Bestuursopdracht overheveling onderhoud schoolgebouwen PO en uitgangspunten IHP 2016 – 2019 (februari 2016)
- Evaluatieverslag Peuterwerk 2013 – 2014 (oktober 2015)
- Exploitatieoverzichten energie, onderhoud, schoonmaak en huisvesting per schoollocatie
- Gewijzigd raadsvoorstel onderwijshuisvesting 2012
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2011 – 2015 (2011)
- Interviews en beantwoorde vragenlijsten Gemeenten
- Interviews en beantwoorde vragenlijsten schoolbesturen en scholen
- Inventarisatie accommodaties Wesepe
- Klankbordavonden en meedenkbijeenkomsten in de kernen van de gemeente Olst-Wijhe
- Meerjarenoverzicht Onderwijshuisvesting 2011-2020
- Memo procesinfo onderzoek “Antwoord op de Krimp” gemeente Raalte oktober 2016
- Memo sv Wesepe locatie sportvelden februari 2017
- MJOB Asset, Onderwijsbureau en Dion – staat van onderhoud, onderhoudshistorie en onderhoudskosten
- Notitie Passende Verantwoordelijkheid (ondersteuning zorgleerlingen), vastgesteld in september 2012
- Onderwijshuisvestingsbeleid gemeente Raalte 2011
- Overleggen met de taakgroepen, werkgroepen, projectgroep en stuurgroep.
- Overzicht ontwikkelingen buurtdorpen gemeente Raalte in relatie tot project “Antwoord op de Krimp” november 2016
- Overzichten boekwaarden onderwijslocaties gemeente Olst- Wijhe en gemeente Raalte per 31-12-2015
- Planverband Groningen (PVG) - Leerlingprognoses & Ruimtebehoefte 2015 en 2016
- PO-raad - Tool berekenen bekostiging
- Programma huisvestingsvoorzieningen 2017 gemeente Raalte
- Scenariomodel VO
- Scholen op de kaart – citoscores
- Sociale toekomstvisie 2013 gemeente Olst-Wijhe
- Structuurvisie PB Wesepe
- Verordening onderwijshuisvesting gemeente Olst-Wijhe (mei 2015)
- Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Raalte 2015
- Visiedocument APT Team Stichting de Mare
- "Vragenlijst onderwijs van morgen": Klasse! 2007

